

وداع با مردمی ترین جشنواره ایرانی

عکس: مرتضی قدیمی

کتابخانه

شنبه ۲۶ اردیبهشت ۱۳۸۸
۲۱ جمادی الاول ۱۴۳۰، ۱۶ می ۲۰۰۹
شماره ۱۸۱، پیاپی ۸۳۲
صفحه ۲۰۰، تومان

ISSN:1029-3345

صاحب امتیاز: خانه کتاب
نشانی: خیابان انقلاب اسلامی
خیابان برادران مظفر جنوبی، کوچه
خواجه نصیر، پلاک ۲، طبقه چهارم
تلفن: ۶۶۹۶۱۵۱-۴
سازمان آگهی ها: ۲۲۵۵۲۴۶
چاپ: ایرانچاپ

www.ketabehafteh.ir

عکس های یادگاری و ... نمایشگاه ۲۲ بسته می شود تا منبعی باشد برای رفع کاستی ها و تقویت همه محاسنی که بسیاری دیدند و تحسین کردند. خیلی ها، خیلی زود دلشان برای نمایشگاه کتاب تنگ شده و می شود. یکشنبه ۲۷ اردیبهشت ۱۳۸۸، شروع کار و برنامه ریزی برای بیست و سومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران است.

با غروب خورشید شنبه ۲۶ اردیبهشت ۱۳۸۸، پلک های بیست و دومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران نیز بسته می شوند. ضربان پر هیجانی که ده روز، بخشی از تهران را سرشار از جنب و جوش کرده بود، به ضرباهنگ آرام یک مجله تبدیل می شود تا روح کتاب در جان مردم، جریانی پر نشاط بیابد. پرونده ازدحام، ترافیک، لبخند، باران، کتاب،

«
آلبرتو موراویا:
من دروغگو
هستم!
۲۲

«
رضائی:
ممیزی منصفانه
قابل دفاع است
۶

«
بهمن فرزانه:
نمایشگاه کتاب
حیرت زده ام کرد
۲

با حضور وزیران دفاع و فرهنگ و ارشاد اسلامی

«اطلس شیعه» در نمایشگاه کتاب رونمایی شد

تصور ما این بود که شناخت تاریخ یک مذهب، دین و فرهنگ از طریق شناخت تاریخ رشد جغرافیایی آن مذهب و آیین میسر خواهد شد. وی افزود: علاوه بر متخصصان حتی برای عامه مردم جالب خواهد بود که جغرافیای توسعه یک فرهنگ را بدانند و قدم به قدم با تحولات آن آشنا شوند. در ادامه این مراسم، استاد جعفر المهاجر به

وی از این دانشنامه به مثابه سندی زنده که محقق ایرانی آن را تدوین کرده است، یاد کرد و گفت: اطلس شیعه ترکیب اطلاعات نوشتاری و تصاویر ماهواره ای همراه با بیش از ۳۰۰ نقشه از قلمرو فعالیت های شیعه است. در ادامه حجت الاسلام و المسلمین رسول جعفریان، خالق «اطلس شیعه» در توضیح هدف اصلی تألیف این دانشنامه اظهار داشت:

وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح در مراسم رونمایی «اطلس شیعه» که ۱۹ اردیبهشت در سرای اهل قلم برگزار شد، درباره این اثر پژوهشی گفت: این اطلس، فرهنگ تاریخ شیعه را از دل جغرافیا بیرون کشیده است.

در این مراسم که با حضور محمدحسین صفارهرندی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، سردار سرتیپ پاسدار مصطفی محمد نجار، وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح، حجت الاسلام والمسلمین رسول جعفریان، خالق اطلس شیعه و رییس کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی و امیر محمدحسین نامی، رییس سازمان جغرافیایی کشور و جمعی از افراد سازمان جغرافیایی نیروهای مسلح برگزار شد، «اطلس شیعه» رونمایی و چهار نسخه از آن به چهار کتابخانه بزرگ کشور اهدا شد.

در ابتدای این مراسم، امیر محمدحسین نامی، رییس سازمان جغرافیایی کشور با اشاره به سابقه تاریخی و توانایی های این مرکز، از تدوین اطلس شیعه به عنوان گامی مثبت با نگرش تحکیم وحدت میان مسلمانان به ویژه شیعیان یاد کرد.

نویسنده ترک آلمانی زبان:

ایرانیان فرهیخته اند

«ایمینه سوگی اوزدامار» نویسنده ترک آلمانی زبان سه شنبه گذشته در جلسه معرفی آثارش در خانه هنرمندان دلیل حضور خود را در ایران شرکت در نمایشگاه کتاب ذکر کرد و به خبرنگار ما گفت: به نظر من نمایشگاه کتاب ایران بسیار دلچسب بوده و از سطح بالایی برخوردار است. حضور و استقبال مردم نیز [از این نمایشگاه] بسیار چشمگیر است. او گفت: من پیش از آمدن به ایران می دانستم که با مردمی فرهیخته رو به رو هستم و به همین دلیل وقتی دعوت شدم با اشتیاق زیاد پذیرفتم و به ایران آمدم. اوزدامار در مورد ادبیات و هنر ایران تصریح کرد: با حافظ و سعدی آشنا هستم و اشعارشان را دوست دارم. انتشارات ماهی به زودی مجموعه داستانی از این نویسنده را منتشر می کند.

زبان عربی از این که سندی با این اهمیت در کشور ایران تألیف و منتشر شده است، اظهار خوشنودی کرد و گفت: تألیف اطلس شیعه از نکاتی است که وحدت مسلمانان و شیعیان را تشدید کرده است.

سپس آیین رونمایی از این اثر پژوهشی توسط محمدحسین صفارهرندی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، محمد نجار، وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و حجت الاسلام والمسلمین رسول جعفریان انجام شد.

همچنین، سردار سرتیپ پاسدار مصطفی محمد نجار، وزیر دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح با بیان این که قلم شیواترین و بهترین ابزار برای انتقال فرهنگ، عاملی برای ماندگاری علوم و راهی برای رساندن پیام به آیندگان است، گفت: قلم معجزه جاویدان است و امروز شاهد اثر قلمی هستیم که رسالت آن ارتباط میان اندیشه ها و آموختن تجربه هاست. وی گفت: سازمان نیروهای مسلح برای مقابله با این تهاجم، نه تنها قدرت بازدارنده تولید می کند، بلکه با کمک قلم از فرهنگ اسلامی نگاهبانی خواهد کرد. این اثر می تواند به نوعی یکی از این اقدامات به شمار آید.

از بس درباره این مسئله مهم (کتابخوانی) گفته‌ام و به من هم گفته نشده که چقدر اثر دارد، حقیقتاً وقتی می‌خواهم بار دیگر این مسئله را بیان کنم، دچار تردید می‌شوم که این دیگر جزء گفتار لغو نباشد! من نمی‌دانم واقعا این تکرار، اثر کرده، یا نکرده است؛ شما باید آن را بگویید. واقعا آماری بگیرید، ببینیم کتابخوانی چقدر رشد می‌کند. بیابید کاری کنید که مردم کتابخوان بشوند.

بیانات رهبر معظم انقلاب در دیدار دست‌اندرکاران برگزاری هفته کتاب ۷۵/۷/۳۰

نمایشگاه ۲۲

دیدار رئیس نمایشگاه کتاب با اعضای کمیسیون فرهنگی مجلس

اعضای کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی، ۲۳ اردیبهشت با محسن پرویز، رئیس بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران دیدار و گفت‌وگو کردند.

به گفته محمد الهیاری، دبیر شورای سیاست‌گذاری نمایشگاه کتاب در این دیدار مباحث مختلفی درباره نمایشگاه مطرح شد. الهیاری گفت: «طبق سنت دو سال گذشته، رئیس نمایشگاه، میزبان اعضای کمیسیون فرهنگی مجلس بود.»

وی ادامه داد: «در این دیدار که رئیس کمیسیون فرهنگی مجلس شورای اسلامی، دکتر غلامعلی حداد عادل نیز حضور داشت، مباحثی درباره مسائل کیفی و کمی نمایشگاه کتاب تهران و همچنین نمایشگاه‌های استانی مطرح شد.» الهیاری افزود: «رئیس و قائم مقام نمایشگاه توضیحاتی درباره مباحث کمی و کیفی و همچنین آماری از آثار و ناشران حاضر در نمایشگاه به نمایندگان مردم ارائه داد و نمایندگان نیز درباره سطح تسهیلات رفاهی و امکانات جانبی نمایشگاه سوالاتی را مطرح کردند.»

وی گفت: «قرار شد در جلسه بعدی در مجلس شورای اسلامی با حضور دکتر محسن پرویز جزئیات نشر کشور پیگیری شود.»

ایران در نمایشگاه کتاب مسکو و جشنواره کتاب تونس

در نشستی که دوشنبه ۲۱ اردیبهشت در تالار نشست‌های بازار جهانی کتاب برگزار شد، امیر صالحی طالقانی به بررسی فرصت‌ها و قابلیت‌های حضور در نمایشگاه بین‌المللی کتاب مسکو و جشنواره کتاب کودک تونس پرداخت.

بر اساس گفته‌های طالقانی، مدیر انتشارات فحل، جشنواره کتاب کودک تونس زیر نظر دانشگاه این کشور برگزار می‌شود و نویسندگان و متفکران بزرگی از جهان عرب در آن شرکت می‌کنند. طالقانی به برگزاری کارگاه‌های تصویرگری کتاب کودک در این نمایشگاه اشاره کرد و گفت: «کتاب‌های ارائه شده در این نمایشگاه از لحاظ ظاهری و تصویری بسیار جذابند.»

او با اشاره به حضور پررنگ سوریه و مصر در این نمایشگاه، تصریح کرد: «با توجه به روابط خوب ایران و تونس، این جشنواره فرصت مناسبی برای همکاری ناشران ایرانی و تونس است.» طالقانی سپس به نمایشگاه کتاب مسکو پرداخت و افزود: «این نمایشگاه توسط اتحادیه ناشران روسیه برگزار می‌شود و نمایشگاهی بزرگ و فعال است.» وی گفت: «چهار سال است که ناشران ایرانی در نمایشگاه مسکو شرکت می‌کنند و به مدت دو سال، قرارداد تبادل فضای نمایشگاهی با این کشور دارند.»

محسن پرویز و مروری گذرا بر کارنامه نمایشگاه کتاب

راهی که از نمایشگاه ۱۹ تا ۲۲ طی شد

خصوصیت را دارند، یعنی از روز اول در آنها کتاب فروخته می‌شود و حتی در نمایشگاه فرانکفورت هم - که بعضی‌ها خیلی درباره‌اش صحبت می‌کنند - روز آخر به بازدید عمومی و فروش کتاب اختصاص دارد.»

پرویز همچنین یادآور شد: «ما طی دورانی که گذشت سعی نکردیم شیوه نمایشگاه خودمان را عوض کنیم و مثلاً شبیه نمایشگاه لندن باشیم و فقط بخواهیم در آن رایت مبادله کنیم چون اصلاً این کار در نمایشگاه کتاب تهران معنا پیدا نمی‌کند، زیرا ما قانون کپی‌رایت را نیز نپذیرفته‌ایم اما بخش دیگر ماجرا این است که تعداد کثیری از مراجعه‌کنندگان به نمایشگاه کتاب تهران می‌آیند تا نیاز عام خودشان را برآورده کنند. از این رو جنبه فروشگاهی این نمایشگاه قوی است، ضمن این که ما در کنار این جنبه، بخش‌های نمایشگاهی هم داریم مثل کارنامه نشر که در آن کل کتاب‌های منتشر شده سال قبل عرضه می‌شود.»

پرویز در پاسخ به این سوال که آیا گزارشی از چهار دوره فعالیت نمایشگاه کتاب به صورت مستند ارائه خواهد شد؟ گفت: «ما مستندسازی می‌کنیم اما برای ما چندان چیزی به ارث گذاشته نشده یعنی مواردی از گذشته مانده که به صورت پراکنده در دبیرخانه موجود است یا به بایگانی سپرده شده، اما چیزی به شکل مستند و جمع و جور و جمع‌بندی شده در مجموعه موجود نبود.»

وی در پایان گفت: «در گذشته، طی برگزاری نمایشگاه، یک سری بولتن‌هایی چاپ می‌شد اما در این جمع‌بندی نقاط قوت و ضعف به شکلی روشن‌تر ارائه نشده است. اما در این چهار سال این کار انجام شده و به نظر برای این که همه بتوانند اوضاع را درک کنند و بدانند وضعیت چطور بوده و به کجا رسیده، کفایت می‌کند.»

کنیم نمایشگاه‌هایی که در نقاط مختلف دنیا برگزار می‌شوند نمایشگاه‌های خاصی هستند و نمایشگاه ما مثلاً مدل دیگری است، تصریح کرد: «تقریباً همه نمایشگاه‌های بین‌المللی دنیا، یا نمایشگاه‌های اختصاصی‌اند که صرفاً قرار است در آنها حق کپی‌رایت خرید و فروش شود یا مراجعه‌کننده عمومی دارند. نمایشگاه‌هایی که قرار است فقط در آنها حق کپی‌رایت مبادله شود - مثل نمایشگاه لندن - مراجعه‌کننده عمومی و فروش کتاب و ... ندارد که تعداد اینها در دنیا خیلی زیاد نیست، اما نمایشگاه‌های زیادی هم برگزار می‌شود که در آنها خرید و فروش کتاب انجام می‌شود و مراجعه‌کننده‌های غیر تخصصی‌تر و بعضاً مراجعه‌کنندگان عام هم دارند که از جمله اینها می‌توان به نمایشگاه‌هایی که در حوزه خلیج فارس یا کشورهای آسیایی و حتی شرق دور برگزار می‌شود اشاره کرد که کاملاً این

تسهیل رفت و آمد مردم و جذب هرچه بیشتر آنان به نمایشگاه، رفع مشکلات ناشران برای حضور و ارائه آثار فاخر در نمایشگاه کتاب برخی از مهم‌ترین محورهای فعالیت ما در مورد برگزاری نمایشگاه کتاب طی این دوران بود.

محسن پرویز معاون فرهنگی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و رئیس بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران در گفت‌وگو با کتاب هفته درباره ارزیابی خود از کارنامه چهار دوره برگزاری نمایشگاه کتاب در روزهای پایانی کار دولت نهم، با بیان مطلب فوق‌الظاهر داشت: «طی دورانی که گذشت یعنی از نمایشگاه نوزدهم تا نمایشگاه بیست و دوم، آنچه اتفاق افتاد حاکی از این بود که این نمایشگاه هر سال بهتر از سال قبل برگزار شد، زیرا اقداماتی که طی این چهار دوره صورت گرفت براساس کارهای دقیق کارشناسی شده بود، گرچه در مورد برخی از این کارها تصور بر این بود که در صورت انجام آنها مشکلاتی بروز می‌کند که به سادگی نمی‌توان آنها را برطرف کرد و نهایتاً شاید کسی جرئت انجامش را نداشت اما این کارها انجام شد و بحمدالله آن مشکلات هم رخ نداد.»

پرویز گفت: «از جمله این اقدامات این بود که ما کتاب‌های ویراست اول را در بخش یارانه‌ای باقی گذاشتیم و بقیه را به بخش ریالی منتقل کردیم. اوایل تصور می‌شد با این کار ممکن است بخش کتاب‌های عربی تضعیف شود و ناشران عرب دیگر حاضر به شرکت در نمایشگاه نباشند، در حالی که تقاضا از سوی آنان برای حضور در نمایشگاه بیشتر هم شد، چنان که امسال هم تقاضا بیشتر بود و هم تعداد کتاب‌هایی که آوردند.»

پرویز در ادامه با مقایسه‌ای میان کارکرد نمایشگاه‌هایی که همه ساله در نقاط مختلف جهان برگزار می‌شوند و با یادآوری این که نباید تصور

رئیس شورای شهر تهران | نمایشگاه کتاب شاهدهی بر کتابخوانی مردم است

نمایشگاه کتاب، نادرستی این مطلب را ثابت می‌کند و نشان می‌دهد مردم ما به کتاب علاقه زیادی دارند.»

رئیس شورای شهر تهران افزود: «این نمایشگاه نشان می‌دهد با ایجاد شرایط مناسب، می‌توانیم آمار کتابخوانی و سطح انتشار کتاب را افزایش دهیم تا در این زمینه در ردیف کشورهای تراز اول جهان قرار بگیریم.»

چمران در پایان گفت: «مصلای امام خمینی (ره) فضای مناسبی برای برگزاری نمایشگاه است و این به دلیل دسترسی آسان و فضای گسترده‌ای است که برای برگزاری نمایشگاه کتاب پیش‌بینی شده است، اما امیدواریم نمایشگاه دائمی کتاب هرچه زودتر آماده شود تا مکانی همیشگی برای ارائه کتاب به مخاطبان داشته باشیم.»

رئیس شورای شهر تهران در حاشیه بازدید از بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران گفت: «نمایشگاه کتاب تهران، رویداد فرهنگی کم‌نظیر و یک اقدام بزرگ بین‌المللی است که نظیرش در دیگر کشورها نیز کمتر دیده می‌شود.» مهدی چمران افزود: «مصلای امام خمینی (ره) فضای مناسبی برای برگزاری نمایشگاه است و این به دلیل دسترسی آسان و فضای گسترده‌ای است که برای برگزاری نمایشگاه کتاب پیش‌بینی شده است.»

چمران در گفت‌وگو با اینا اظهار داشت: «حضور گسترده ناشران خارجی از سراسر جهان و همچنین استقبال پرشور جوانان از نمایشگاه کتاب تهران، طلیعه خوبی برای کتاب و کتابخوانی است.»

وی ادامه داد: «وقتی از کمبود کتابخوانی گلیا می‌شود، استقبال مردم از

بهمن فرزانه: نمایشگاه کتاب حیرت‌زده‌ام کرد

بهمن فرزانه، مترجم ایرانی ساکن شهر رم که برای بازدید از نمایشگاه کتاب به تهران سفر کرده به کتاب هفته گفت: «حضور انبوه مردم در چنین نمایشگاه بزرگی باعث حیرتم شده است.»

مترجم «صدسال تنهایی» گابریل گارسیا مارکز که در غرفه یکی از ناشران حضور داشت و جوانان کتاب دوست او را احاطه کرده بودند، در پاسخ به این سوال که نمایشگاه

کتاب تهران در مقایسه با مراسم مشابه در شهر محل اقامتش چه تفاوتی دارد خاطر نشان کرد: «در شهر رم، پایتخت ایتالیا، کمتر می‌توان چنین استقبالی از یک نمایشگاه در هر حوزه‌ای را به چشم دید و شور و علاقه‌ای که نمایشگاه کتاب تهران در مردم و جوانان برمی‌انگیزد نه فقط در شهری که من ساکن آن هستم، بلکه در دنیا کم‌نظیر است.» به گفته فرزانه حضور انبوه مردم در نمایشگاه کتاب و تکرار هر ساله چنین استقبالی، و طیفه همه دست‌اندرکاران حوزه کتاب و ادبیات را سنگین‌تر می‌کند و نویسندگان، شاعران، مترجمان، ناشران و مسئولان فرهنگی اگر چنین استقبالی را ببینند و به فکر بهبود و پیشرفت نباشند کم‌لطفی کرده‌اند. وی تأکید کرد: «جای خرسندی است که چنین مردمی داریم. این من را به فکر می‌اندازد که کم‌کار کرده‌ام و باید بیشتر برای این مردم تلاش کنم. امیدوارم چنین اندیشه‌ای در ذهن همه شکل بگیرد.»

مهدی غبرایی: نمایشگاه کتاب آبروی ماست

مهدی غبرایی، مترجم پیشکسوت، نمایشگاه کتاب را آبروی ایران در جهان دانست. به گفته او چنین نمایشگاهی نشانگر فرهنگ ایران و ایرانی است.

غبرایی گفت: «نمایشگاه بین‌المللی کتاب می‌تواند و باید آبروی ایران و ایرانی در جهان باشد. این نمایشگاه نشانگر فرهنگ کشور ماست و این از چشم هیچ‌کس پنهان نمی‌ماند.»

مترجم «کافکا در کرانه»، حضور ناشران و آثار غیر ایرانی در بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران را مناسب دانست و تصریح کرد: «اگر انصاف را رعایت کنیم، در دو سه سال اخیر بخش ورود کتاب‌های ناشران خارجی به نمایشگاه کتاب تهران بهتر از پیش بوده است. کتاب‌های جدیدی هم آمده‌اند و این برای مترجمان موقعیت مناسبی است.»

غبرایی، همچنین با اشاره به نشست‌هایی با حضور مترجمان ایرانی و ناشران غیر ایرانی که به میزبانی تالار اجتماعات، بازار جهانی کتاب و سرای اهل قلم در نمایشگاه کتاب برگزار می‌شود افزود: «این نشست‌ها بدون شک سودمندند و مترجمان می‌توانند با آثار مفید و جدید کشورهای دیگر آشنا شوند، چراکه یکی از مشکلات ما در حوزه ترجمه همین مسأله ناآشنایی با آثار روز و کتاب‌های شاخص است که چنین نشست‌هایی می‌تواند تا حدی از این مشکل بکاهد.»

کارنامه قابل قبول نمایشگاه بیست و دوم

افزایش حجم کتاب‌ها، تعداد ناشران شرکت‌کننده داخلی و خارجی، اختصاص فضای مستقل به فعالیت‌های جنبی، افزایش بخش فروش مستقیم ریالی و ... برخی از ویژگی‌های بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب بود.

احسان الله حجتی، قائم مقام بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب و رئیس موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران در گفت‌وگو با کتاب هفته با اشاره به مطلب فوق، کارنامه بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب را پر بار ارزیابی کرد و گفت: «اگر منصفانه به قضایا نگاه کنیم می‌بینیم با توجه به افزایش روزافزون تعداد کتاب‌ها و ناشران، برگزاری نمایشگاه کتاب هر سال سخت‌تر از سال قبل می‌شود، ضمن این‌که این حوزه از گذشته تا امروز درگیر برخی مشکلات ریشه‌ای بوده که حل آنها به بررسی‌های دقیق و کارشناسانه نیاز داشت.» حجتی با اشاره به تفاهمنامه‌هایی که امسال میان ایران و کشورهای مختلف امضا شد، حضور ناشران خارجی را در نمایشگاه امسال پر بارتر ارزیابی کرد. حجتی یادآور شد: «یکی از ویژگی‌های نمایشگاه کتاب امسال در بخش داخلی، ایجاد فضای خاص هر بخش بود. برای مثال فضای شبستان در طبقه اول کلا به ناشران عمومی اختصاص داشت و ناشران دانشگاهی همه یک جا در فضای مناسبی در طبقه سوم قرار گرفته بودند.» رئیس موسسه نمایشگاه‌های فرهنگی ایران درباره دیگر ویژگی‌های نمایشگاه کتاب امسال اظهار داشت: «از نکات شاخصی که در نمایشگاه امسال به آن توجه شده بود و سال‌های

پیش این‌طور نبود این است که ما قیمت ارز را همچنان ثابت نگه داشتیم و مهم‌تر از همه این‌که، میزان سقف خرید افرادی را که می‌توانستند از بخش یارانه استفاده کنند افزایش دادیم.» حجتی با یادآوری این‌که در چهار سال گذشته قیمت فضای که در اختیار ناشران قرار گرفت، ثابت بود و افزایش پیدا نکرد، ارائه کتاب‌های چاپ ۲۰۰۷، ۲۰۰۸ و ۲۰۰۹ و نیز تنوع کتاب‌های ویراست اول را در مقایسه با سال‌های گذشته از دیگر ویژگی‌های مهم نمایشگاه کتاب امسال عنوان کرد.

وی همچنین گفت: «حضور ایران در نمایشگاه‌های خارج از کشور و شناساندن آثار ایرانی به آنها باعث شد تعداد ناشران خارجی شرکت‌کننده در نمایشگاه تهران روند صعودی پیدا کند. اجرای نمایشنامه رادیویی با موضوع کتاب، حضور ۵۰۰ رسانه در نمایشگاه برای پوشش خبری نمایشگاه، امکانات رفاهی و تغذیه‌ای همراه با نظارت بهداشتی، از دیگر نکات مورد اشاره حجتی در ارزیابی کارنامه نمایشگاه بیست و دوم کتاب بود.

در جمع میهمانان خارجی هفتمین تعامل ادبی ایران و جهان

وزیر ارشاد: زبان فارسی پشتوانه‌ای غنی دارد

وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی، بیستم اردیبهشت در جمع میهمانان هفتمین تعامل ادبی ایران و جهان در هتل البرز، نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران را نتیجه عقیده بزرگ فرهنگی و تمدنی ایرانی دانست و اظهار داشت: «ایران مهد کتاب و کتابخوانی است.» محمدرحیم صفارهرندی در جمع میهمانان خارجی بیش از ۱۸ کشور که به دعوت مرکز گسترش زبان و ادبیات فارسی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی در بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران شرکت کرده بودند گفت: «به لطف خدا سکان رهبری این کشور به دست مردی است که دنیا و آخرت ما را به یکدیگر گره زده است. مقام معظم رهبری افتخارات ملی و فراملی بی‌شماری را برای این کشور ادب پرور مهیا و ایجاد کرده‌اند.» وی افزود: «چنین رهبری دارای سرشت لطیف

الهی است. ایشان استادی بزرگ در زبان و ادبیات فارسی و دانشمندی قوی در اصول دینی است که از تمام زوایای علوم دینی مطلع و آگاه است. در مجالس شعرخوانی شاعران به ظرایف و لطایف شعری توجه ویژه‌ای دارند و قدر و منزلت سخن را استادانه بیان می‌کنند. رهبر معظم انقلاب اسلامی به زبان و ادبیات فارسی اهتمام ویژه‌ای دارند.» صفارهرندی گفت: «در سرزمین و کشور ما زبان و ادبیات فارسی محترم شمرده می‌شود و این برای آن است که پشتوانه زبان فارسی بسیار قوی و غنی است.» وی افزود: «در بسیاری از کشورهای، به ویژه جوانان به خاطر فصاحت، بلاغت، شیرینی و محتوای بسیار غنی زبان فارسی، خواستار آموزش و ترویج این زبان کهن، اما تازه هستند.»

سرپرست شابک مؤسسه خانه کتاب خبر داد

تهیه بانک اطلاعاتی شابک در خانه کتاب

به گفته آزاده نظربلند، سرپرست شابک مؤسسه خانه کتاب، این مؤسسه در حال تهیه بانک اطلاعاتی شابک تمام ناشران ایران است و تهیه آن در مرحله ورود اطلاعات قرار دارد. نظربلند در نشست بیست و دوم اردیبهشت در کارنامه نشر سرای اهل قلم نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران برگزار شد، خاطر نشان کرد: «شابک شماره استاندارد بین‌المللی کتاب است که در سال‌های ۱۹۶۷ و ۱۹۶۸ میلادی با تکیه بر نظام شماره کتاب، تهیه شد.» وی افزود: «کتاب‌ها و پروژه‌های چاپی، کتاب‌های بریل، نشریه‌ها، نقشه‌ها، کتاب‌های صوتی، فیلم‌ها و نرم‌افزارهای آموزشی، شابک دریافت می‌کنند اما ضابطه‌های صوتی و موسیقی، اسناد شخصی، موسیقی چاپی، منابع چاپی با کاربرد موقت، نرم‌افزارهای غیر آموزشی، کارت تبریک و منابع انتزاعی شابک نمی‌گیرند.» او در ادامه، ضوابط استفاده از شابک را تبیین کرد و گفت: «شابک یک کتاب، پشت صفحه عنوان یا پایین صفحه عنوان قرار می‌گیرد و قسمت پایین جلد و پشت روکش کتاب، دیگر محل‌های در نظر گرفته شده برای شابک هستند.» به گفته نظربلند، موسسات نشر، مراکز کتاب‌شناختی و توزیع کتاب، کتابخانه‌ها و کتابفروشی‌ها از شابک استفاده می‌کنند و اکنون ۷۰۰۰ ناشر ایرانی عضو موسسه شابک ایرانند. سرپرست شابک مؤسسه خانه کتاب در ادامه یادآور شد: «شرایط عضویت ناشران در سایت شابک به نشانی www.isbn.ir قابل مشاهده است.»

در «ایبنا» بخوانید

با مراجعه به سایت خبرگزاری کتاب ایران (ایبنا) به نشانی اینترنتی «www.ibna.ir»، به این مطالب دسترسی خواهید داشت و امکان «جست‌وجو» و «جست‌وجوی پیشرفته» در وب سایت «ایبنا» به شما امکان دستیابی به مطالب بیشتر را هم می‌دهد.

آنچه در سرای اهل قلم گذشت

دو تالار اجتماعات سرای اهل قلم بزرگسال و کودک و نوجوان در نمایشگاه کتاب، غرفه‌های کارنامه نشر و دیدار با برگزیدگان نشر و تالار اجتماعات بازار جهانی کتاب در بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران در هفته گذشته، میزبان ده هانشست عمومی و تخصصی در حوزه‌های مختلف مربوط به کتاب، صنعت نشر و ادبیات بود. اگر فرصت نکرید در نشست‌های مورد علاقه خود شرکت کنید، مشروحی از آنچه در این تالارها گذشت و گفته و شنیده شد در پایگاه اینترنتی خبرگزاری کتاب ایران قابل دسترسی است.

یادداشت‌هایی از علمی، امینی و اعوانی

بخش «یادداشت روز» خبرگزاری کتاب که هر روز یادداشت جدیدی را با محوریت کتاب، ادبیات و مسائل مربوط به چاپ و نشر منتشر می‌کند، هفته گذشته یادداشت‌هایی را از محمدعلی علمی، داستان‌نویس و طنزپرداز، رامتین فرزاد، روزنامه‌نگار و مدیر توسعه و برنامه‌ریزی مجتمع مطبوعات تخصصی، سعید سبزیان، مترجم و فرهنگ‌نامه‌نویس، محمدرضا حاتمی، مدیر مسئول انجمن فرهنگی ناشران کتاب دانشگاهی، اسماعیل امینی، شاعر، شبنم اعوانی، معاون پژوهشی موسسه حکمت و فلسفه ایران و مریم جعفری آذرمانی، شاعر و برنده جایزه ادبی «پروین اعتصامی»، منتشر کرد.

علمی از ادبیات کودک و فقرهایش در ایران نوشته است، فرزاد فروش اینترنتی کتاب را در ایران از چند منظر بررسی کرده و سبزیان از فرهنگ‌نویس و فرهنگ‌نویسی سخن به میان آورده است. حاتمی از تاثیر فناوری اطلاعات بر حوزه نشر گفته و امینی در سالروز مرگ مهرداد اوستا، خاطراتی از این شاعر نقل کرده است. اعوانی به مناسبت زادروز شهبه‌یکو ایزوتسو، از این اسلام‌شناس و قرآن‌پژوه ژاپنی سخن رانده و جعفری آذرمانی توصیفاتی از شعر حسین منزوی را مطرح کرده است.

نمایشگاه کتاب از نگاه دوربین

عکاسان «ایبنا» در هفته گذشته، حضور کودکان و نوجوانان در نمایشگاه کتاب تهران، جلسه رونمایی از کتاب اطلس شیعه‌شناسی، حضور علامه حسن زاده آملی در نمایشگاه کتاب و تولید کاغذ سنتی در این نمایشگاه، ترمیم نسخ خطی در حضور بازدیدکنندگان از نمایشگاه کتاب و استراحت مراجعان به این نمایشگاه را با زبان تصویر گزارش کرده‌اند.

کتاب در آن سوی مرزها

خبرنگاران و مترجمان گروه «بین‌الملل» خبرگزاری کتاب ایران، گفت‌وگو‌هایی با ناشران خارجی حاضر در نمایشگاه کتاب تهران، گزارشی از حضور سازمان ملل متحد در این نمایشگاه، خبرهایی از نمایشگاه کتاب آرژانتین و حضور ایران در نمایشگاه کتاب مسکو، جلسه‌های بازار جهانی کتاب با حضور مهمانان خارجی نمایشگاه کتاب و خبرهایی از دنیای کتاب در آن سوی مرزها را منعکس کرده‌اند.

نقد و معرفی جدیدترین کتاب‌ها

خبر انتشار جدیدترین آثار از سوی ناشران مختلف، معرفی کتاب‌هایی که به زودی قدم به کتابفروشی‌ها می‌گذارند، گفت‌وگو‌هایی با پدیدآورندگان آثار، شاعران، نویسندگان، ناشران و مترجمان، تازه‌ترین خبرها و گزارش‌ها از کتاب و ادبیات و نقد و تحلیل‌هایی بر کتاب‌های جدید، از دیگر مطالبی است که می‌توان در پایگاه اینترنتی خبرگزاری کتاب ایران یافت.

به گفته صفارهرندی، زبان و ادبیات فارسی موجب لطافت دل‌های مشتاق فارسی‌آموزان است. هر کس این زبان را فراگرفت پیوندی ابدی با آن برقرار می‌کند به طوری که در مورد این زبان پژوهش‌ها و تحقیقات فراوانی انجام می‌دهد و این برای کشش و جذب درونی فارسی است.

وی اضافه کرد: «نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران یکی از بهترین و عظیم‌ترین نمایشگاه‌های دنیا است که از تمام دنیا در این موسم سال به کشور ما مسافرت می‌کنند. این نشانه‌ای است برای اهالی فهم و قلم که ایران مهد کتاب و کتابخوانی است. عظمت نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران نتیجه یک عقیده بزرگ فرهنگی و تمدنی است.»

صفارهرندی یادآور شد: «نتایج اهمیت زبان فارسی را می‌توانید در نقاط گوناگون دنیا مشاهده کنید. گستره این زبان در پهنه جهان از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار شده است و در آینده‌ای نه چندان دور ملت‌ها و مردمان زیادی علاقه خاص خود را به این زبان نشان خواهند داد.»

در ابتدای این نشست، رضاملکی، معاون پژوهشی و آموزشی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، در سخنانی اظهار داشت: «این سازمان توانسته است فعالیت‌های زبان و ادبیات فارسی را در دنیا به صورت علمی و عملی بسط و گسترش دهد.»

وی گفت: «سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی حمایت‌های مادی و معنوی خود را از تمامی فارسی‌آموزان در سراسر جهان به عمل می‌آورد.»

ملکی افزود: «نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران فرصتی بسیار خوب برای پیوند فارسی‌آموزان با یکدیگر است.»

وی یادآور شد: «سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی سعی کرده است زمینه‌های تعامل و ارتباط فارسی‌آموزان را توسط نمایندگان فرهنگی به خوبی به مرحله اجرا درآورد.»

گرفته نهاد کتابخانه‌های عمومی در بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، هفته گذشته، روزهای پرکاری داشت.

کتابخانه هوشمند RFID رونمایی شد

نخستین کتابخانه هوشمند RFID با حضور محمد حسین صفارهرندی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و منصور واعظی، دبیرکل نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور در غرض این نهاد در نمایشگاه کتاب رونمایی شد. در این مراسم که با حضور معاونان وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و مدیران ارشد نهاد کتابخانه عمومی کشور برگزار شد صفارهرندی از نزدیک با عملکرد این کتابخانه هوشمند آشنا شد.

وزیر ارشاد در رونمایی از این طرح با قدردانی از مسئولان نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور گفت: «در ابتدا تصور می‌کردم این طرح جنبه تزئینی دارد اما پس از آشنایی با آن متوجه شدم دسترسی مردم به کتاب را آسان می‌کند.» به گفته او این طرح گامی است برای تسهیل کتابخوانی مردم و آنها با اجرای این طرح در هر ساعت از شبانه روز و در هر نقطه از کشور می‌تواند کتاب‌های خود را به کتابخانه تحویل دهند که گامی موثر در رشد کتابخوانی در کشور محسوب می‌شود.

در این مراسم، منصور واعظی، دبیرکل نهاد کتابخانه‌های عمومی، با بیان این مطلب که تا پایان سال جاری صد کتابخانه عمومی کشور به سیستم RFID مجهز می‌شوند، خاطر نشان کرد: «تسهیل در امانت کتاب، فارغ شدن کتابدار از کارهای سنتی معمول در سایر کتابخانه‌ها و عضویت میان کتابخانه‌ای از امتیازهای این کتابخانه است.»

انتشار نشریه ادبی برای نابینایان

تابستان امسال، نخستین شماره نشریه تخصصی ادبیات برای نابینایان و کم‌بینایان از سوی کتابخانه آیت‌الله خامنه‌ای قم منتشر می‌شود. مسئول بخش نابینایان نهاد کتابخانه‌های عمومی با اعلام این خبر گفت: «اکنون روزنامه ایران سپیدتهانشریه در دسترس ۳۰۰ عضو نابینای کتابخانه آیت‌الله خامنه‌ای قم است.»

حسن عبدلی خاطر نشان کرد: «برگزاری کلاس‌های آموزشی خط بریل، چاپ کتاب بریل و صحافی کتاب از جمله برنامه‌های بخش نابینایان این کتابخانه در نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران است.»

وی افزود: «هشت دستگاه «به دید»، هفت برجسته‌نگار، دو دستگاه چاپگر بریل و همچنین دو هزار و ۳۵۰ عنوان کتاب گویا و دو هزار و ۸۰۰ نوار کاست، امکانات بخش نابینایان کتابخانه آیت‌الله خامنه‌ای قم را تشکیل می‌دهد.»

افتتاح سایت خیران کتابخانه ساز

سایت خیران کتابخانه ساز به نشانی www.nikookaran.ir دوشنبه ۲۱ اردیبهشت، با حضور مهدی چمران رئیس شورای شهر تهران و عضو هیات امنای نهاد کتابخانه‌های عمومی و منصور واعظی، دبیرکل نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور در غرض نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور در نمایشگاه کتاب تهران افتتاح شد. این سایت با هدف جلب مشارکت‌های مردمی و استفاده از ظرفیت‌های موجود در راستای توسعه کتابخانه و کتابخوانی افتتاح شده است و آیین‌نامه و ضوابط و وقف کتابخانه و معرفی خیران نمونه کشور را دربر می‌گیرد.

در مراسم افتتاح این سایت رئیس شورای شهر تهران از این سایت به عنوان گامی موثر در ارتقای سنت وقف کتاب و کتابخانه در راستای رفع نیاز شهرها و روستاهای کشور یاد کرد. واعظی دبیرکل نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور هم گفت: «سایت خیران کتابخانه ساز به عنوان دریچه ارتباط با خیران و یکی از طرح‌های جدید نهاد کتابخانه‌ها برای جلب مشارکت مردمی است.»

بیاید به سالم سازی فضای نشر کمک کنیم

تخفیف ۱۲ هزار تومان می‌دهیم! کتاب‌های ناشرانی که مرتکب چنین تخلفی شده بودند نیز از سالن جمع و به بیرون از نمایشگاه منتقل شد.»
فروش لوح فشرده و اقلام غیر کتاب نظیر عکس، جاسویچی و ... و نپذیرفتن بن کتاب چه از سوی ناشران دولتی و چه خصوصی، از دیگر تخلفات مورد اشاره سالاری بود که ارتکاب آنها را عواملی برای ندادن غرفه به این افراد در سال‌های بعد عنوان کرد.

همزمان با چاپ شاهنامه در ترکیه

فردوسی در استانبول تجلیل شد

مراسم بزرگداشت شاعر ایرانی حکیم ابوالقاسم فردوسی و تجلیل از استادان زبان و ادبیات فارسی از سوی نمایندگی فرهنگی سرکنسولگری جمهوری اسلامی ایران سه شنبه ۲۲ اردیبهشت در دانشکده ادبیات دانشگاه استانبول برگزار شد.

به گزارش پایگاه اطلاع‌رسانی سازمان فرهنگ و ارتباطات اسلامی، در این مراسم استادان زبان و ادبیات فارسی با ارائه مقاله در زمینه نقش فردوسی در شکل‌گیری زبان و ادبیات فارسی، خاطرات خود را در طول مدت تحصیل و تدریس بیان کردند.

در پایان مراسم به پاس خدمات استادان زبان و ادب فارسی در امر تعلیم و تربیت و ترویج زبان و ادبیات فارسی، از سوی وابسته فرهنگی سرکنسولگری جمهوری اسلامی ایران در استانبول هدایایی به آنها اهدا شد.

همچنین با توجه به در دسترس نبودن ترجمه‌های ترکی از شاهنامه فردوسی، نسخه‌ای به زبان ترکی از شاهنامه به ترجمه نجاتی در ۱۱۰۰ صفحه و باشمارگان دو هزار نسخه از سوی انتشارات کاباجی استانبول چاپ و در بازار کتاب ترکیه توزیع شد. بیست صفحه پایانی این کتاب، مینیاتورهای نفیسی از داستان‌های شاهنامه را در خود جای داده است.

حراج ۵۰ مدل

قفسه چوبی کتاب

در ابعاد مختلف ، تمام طبقه و کم‌درد
از ۲۰ تومان تا ۱۵۰ تومان ، ایرانی و خارجی
در تعاونی دانشگاه تهران
۶۶۵۹۳۴۴۲ - ۶۶۵۹۱۶۷۲

نمایشگاه حذف کنیم برای سال آتی متراژ بیشتری خواهیم داشت که می‌توانیم آن را بین ناشران تقسیم کنیم. پخش‌های هاهم اگر علاقه مند حضور در نمایشگاه هستند باید حتما مجوز نشر بگیرند یا در عرصه نشر فعال شوند.» سالاری در ادامه در توضیح انواع تخلفاتی که در نمایشگاه کتاب صورت می‌گرفت یادآور شد: «بعضی از دوستان ناشر روز سوم یا چهارم کتاب هایشان تمام می‌شد و غرفه را به ناشران دیگر اجاره می‌دادند و بعد می‌دیدیم مثلا کتاب‌های یک ناشر در چهار قسمت سالن توزیع می‌شود! یا گاهی یک کتاب که پر فروش بود بدون اجازه ناشر، در غرفه‌های دیگر فروخته می‌شد.» سالاری در پاسخ به این سوال که اگر خود ناشر از فروش کتابش بدون اجازه - در غرفه‌های دیگر شکایت نکنند باز تخلف محسوب می‌شود، گفت: «بله، به دلیل این که ما نمی‌توانیم سالن را از پخش‌های پر کنیم بلکه می‌خواهیم ناشران کار خودشان را عرضه کنند.»

به گفته سالاری، فروش کتاب به قیمتی بالاتر از قیمت درج شده در پشت جلد کتاب از دیگر تخلفات ناشران در نمایشگاه امسال بود. سالاری درباره این تخلف نیز گفت: «در بخش دانشگاهی شاهد بودیم که ناشری کتابی را که قیمت آن ۱۰ هزار تومان بود، به دانشجویی ۱۲ هزار تومان فروخته بود و استدلالش هم این بود که چاپ جدید این کتاب ۱۴ هزار تومان است و با محاسبه قیمت روز، ما ۱۴ هزار تومان را با

«اگر دوستان ناشر همکاری کنند، این نمایشگاه می‌تواند در سلامت کامل برگزار شود و ناشرانی که سالم کار می‌کنند می‌توانند از امنیت شغلی بیشتری در داخل نمایشگاه برخوردار شوند.»

محمود سالاری مدیر کمیته ناشران داخلی بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران در گفت‌وگو با کتاب هفته با بیان این مطلب، درباره نوع تخلفاتی که باعث شد برخی ناشران در نمایشگاه کتاب امسال حضور پیدا نکنند، اظهار داشت: «بخشی از دلایل ندادن غرفه به این افراد، به دلایل امنیتی برمی‌گردد؛ بخشی از تخلفات نیز تخلف اخلاقی بود و تخلفات دیگری نظیر توزیع کتاب ناشر غیر در غرفه، نپذیرفتن بن کتاب و تخلفاتی از این دست که در آیین‌نامه آمده و همه ناشران با امضایشان متعهد شده‌اند که آنها را انجام ندهند و طبق آیین‌نامه اگر ناشری قول خودش را زیر پا گذاشت بالطبع با او برخورد می‌شود.»

سالاری گفت: «خواهش ما این است که همه دوستان ناشر بیایند و به سالم سازی فضای نشر کمک کنند. اگر دوستان همکاری کنند این نمایشگاه سلامت‌تر و کاملتر برگزار می‌شود و خود آنها هم از امنیت شغلی بیشتری در داخل نمایشگاه برخوردار می‌شوند.»
سالاری درباره تخلف واگذاری غرفه به ناشر غیر تاکید کرد: «ما اگر بتوانیم ناشرانی را که غرفه‌هایشان را به پخش‌های واگذار می‌کنند از

همزمان با حضور رئیس مجلس در نمایشگاه صورت گرفت

رونمایی پایگاه اطلاع‌رسانی نمایه‌نشریات

پایگاه اطلاع‌رسانی تحت وب نشریات کشور در غرفه نهاد کتابخانه‌های عمومی، ۲۱ اردیبهشت با حضور علی لاریجانی، رئیس مجلس شورای اسلامی و محمد حسین صفارهرندی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب رونمایی شد.

در آیین رونمایی پایگاه اینترنتی نمایه‌نشریات ایران، رئیس مجلس شورای اسلامی به عنوان نخستین کاربر پایگاه، فرم اینترنتی نام‌نویسی را پر کرد و در متن یادبود خود از این پایگاه اینترنتی به عنوان مسیری برای تحقیق از طریق رایانه یاد کرد.»

این نرم‌افزار ۷۰۰ هزار مقاله، یادداشت و گزارش را در قالب موتور جست‌وجوی تحت وب در اختیار کاربران قرار می‌دهد. این موتور جست‌وجو، ابزاری استاندارد برای نمایش اطلاعات نشریات کشور است که به نوبه خود انقلابی در عرصه پژوهش و دانش‌شناسی محسوب می‌شود.

این موتور جست‌وجو در مرحله نخست، بدون دیدن تمام متن، ۷۰۰ هزار رکورد نرم‌افزار نمایه‌نشریات را در اختیار کاربران قرار می‌دهد و در مرحله بعد (مهر ۸۸) رکوردهای نرم‌افزار نمایه به صورت تمام متن عرضه خواهد شد.

علی لاریجانی همچنین در حاشیه بازدید از نمایشگاه کتاب اظهار داشت: «نمایشگاه کتاب فضای مطبوعی برای انجام اقدامات فرهنگی به شمار می‌آید و ایرانیان همواره نسبت به افکار مختلف اقبال نشان می‌دهند و این تفکرات را درون ذهن خود سرزنده‌تر می‌کنند. لاریجانی گفت: «یکی از خصوصیات فرهنگی ایرانی، کاوشگری است و ایرانیان از دیرباز در هضم فرهنگ‌های دیگر درون فرهنگ خود، سابقه‌ای عالی دارند.»

انتشار نخستین ترجمه قرآن به زبان دانمارکی

خواندن قرآن جداً سخت است و فهمیدن درست آن دشوارتر.»
وی در ادامه می‌افزاید: «من برای ترجمه قرآن به کتاب‌ها و تفسیرهای مختلفی که به زبان‌های عربی، انگلیسی و دانمارکی منتشر شده و مورد تأیید سنی مذهب‌ان است

مراجعه کردم، اما هیچ‌یک از آنها مرا اغنا نکرد. من در تفسیر شخصی و در ترجمه خود ذره‌ای از این عقاید را وارد نکردم و با اعتماد به دوستانم که قرآن می‌خواندند و مرا به خواندن آن تشویق می‌کردند به ترجمه آن مبادرت ورزیدم. با این حال تاکنون در زندگی‌ام هیچ‌کس را ندیده‌ام که محتویات قرآن را تمام و کامل فهمیده باشد. خواندن و درک مفاهیم قرآن نیازمند دانستن مجموعه‌ای از معلومات است به همین دلیل من برای ترجمه قرآن حداقل پنج سال بی‌وقفه به مطالعه و بررسی آن پرداختم تا به خود جرات دادم آن را ترجمه کنم.»

تا ابتدای فصل پاییز نخستین نسخه ترجمه شده قرآن کریم به زبان دانمارکی منتشر می‌شود. به گزارش روزنامه عربستانی الوطن، این قرآن توسط کوری بولیتینگ، نویسنده دانمارکی به زبان دانمارکی ترجمه شده است.

وی در این نسخه از قرآن کریم، به تفسیر و تحلیل شخصی خود درباره جهان اسلام و مشکلاتی که پس از انتشار کاریکاتورهای توهین‌آمیز به پیامبر اکرم (ص) در مارس ۲۰۰۶ در روابط دانمارک با کشورهای اسلامی به وجود آمد نیز پرداخته است. کوری بولیتینگ در گفت‌وگو با این روزنامه در این باره می‌گوید: «می‌دانم نخستین فردی هستم که اقدام به ترجمه قرآن کریم به زبان دانمارکی کرده‌ام. من از همه مسلمانان و مردم دانمارک می‌خواهم که آن را بخوانند و خواندن آن را به بزرگ‌ترها و کوچک‌ترها توصیه کنند. گرچه خوب می‌دانم

گزارشی از حضور سازمان اسناد و کتابخانه ملی در نمایشگاه بیست و دوم

وقتی آقای رئیس دست به قلم می شود

و کتابخانه های خود هستند.»

از مسئولان کتابخانه ملی خداحافظی می کنم و هنگام بیرون آمدن از غرفه کتابخانه ملی با دو نفر از بانوان بازدیدکننده به گفت و گو می پردازم و متوجه می شوم دانشجوی دکترای تخصصی دندانپزشکی هستند. نظرشان را درباره غرفه کتابخانه ملی می پرسم. یکی از آنها می گوید: «خدمات این غرفه بسیار عالی است، به ویژه ثبت نام برای عضویت. ما خودمان از این مساله خبر نداشتیم و فردا دوباره با مدارکمان به اینجا خواهیم آمد تا در کتابخانه ملی ثبت نام کنیم.» مردی را می بینم که در حال بازدید از غرفه کتابخانه ملی است. طی صحبت با او متوجه می شوم که بسیار به مجموعه ها و کتاب های تاریخی علاقه دارد و غرفه کتابخانه ملی را محل مناسبی برای بررسی ها و پژوهش هایش می داند.

وقتی بیشتر دقت می کنم، می بینم در غرفه کتابخانه ملی تقریباً از هر سن و سالی بازدیدکننده وجود دارد، به ویژه آنها که دنبال استفاده از منابع تاریخی و پژوهشی اند. از شبستان مصلاهی بزرگ امام خمینی (ره) خارج می شوم، در حالی که خاطره گزارش از غرفه سازمان اسناد و کتابخانه ملی در ذهنم جای می گیرد، به ویژه آنکه که اشعری، مشاور رئیس جمهور و رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی دست به قلم شد و جملاتی را روی سر برگ کتاب هفته نوشت.

که در نمایشگاه شرکت می کند و معتقد است امسال از لحاظ فروش کتاب برای کتابخانه ملی وضعیت بسیار بهتر بوده است.

به گفته او کتابخانه ملی امسال تقریباً ۲۵۰ عنوان کتاب، نشریه و مجله به نمایشگاه آورده است. تمام کتاب ها هم با تخفیف ۲۰ درصد ارائه می شود. چوپان می گوید: «غرفه کتابخانه ملی مراجعان خاص خود را دارد؛ کسانی که هر سال به دنبال تکمیل مجموعه ها

از اینترنت پر سرعت، از کارهای مهمی است که امسال در نمایشگاه انجام شده است.»

اشعری درباره وضعیت استقبال از کتاب ها و مجموعه های کتابخانه ملی می گوید: «امسال خوشبختانه از کتاب «آموزش خط سیاق» که تجار و کسبه برای یادداشت معاملات خود احتیاج به دانستن آن دارند و همچنین پژوهشگرانی که این خط را بررسی می کنند، بسیار استقبال شده است. همچنین مجموعه مقالات نمایش «آرشیو برای همه» و مجموعه یادداشت های ملامت صدرای شیرازی با دست خط خودش، گردآوری شده و به تعداد مورد نظر در نمایشگاه عرضه شده است.»

وی در پایان با اشاره به این که علاقه زیادی به خواندن کتاب دارد، می گوید: «سعی کردم تا می توانم از غرفه ها بازدید و با ناشران صحبت کنم. خودم هم بیشتر به کتاب های تاریخی، داستانی و رمان علاقه مندم و تا امروز به دلیل مشاغل خاصی که داشته ام، خواسته یا ناخواسته، مجموعه کتاب هایی را مطالعه کرده ام.»

غرفه کتابخانه ملی امسال در محل قبلی سال گذشته قرار داشت، ولی تغییرات جزئی داخل غرفه ایجاد شده که تردد به داخل آن را آسان تر کرده است. بخش عضویت، پرطرفدارترین قسمت غرفه کتابخانه ملی است که در آن شرایط ویژه ای برای ثبت نام از جمله ثبت نام اهالی قلم بدون توجه به مدرک تحصیلی شان، انجام می گیرد.

از آنجا که اطلاع رسانی نقش مهمی در بسط و گسترش فرهنگ یک کشور به ویژه فرهنگ مکتوب دارد، امسال کتابخانه ملی در نمایشگاه بین المللی کتاب تهران با ارائه ۲۲ پروشور، تمامی خدمات خود را به مردم معرفی می کند.

اتفاق مهمی که امسال در نمایشگاه رخ داده، ایجاد غرفه های کتابخانه های مهم کشور در نمایشگاه است. این پیشنهاد در نمایشگاه شانزدهم داده شده بود و بنابراین برخی کتابخانه های عمومی کشور نظیر کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس که شاید دور از دسترس برخی از اقشار مردم بودند، فرصت یافتند غرفه برپا کنند. چنین تجربه موفقی این فکر را به ذهن متبادر می کند که ای کاش کتابخانه های دیگر هم به زنجیره این کتابخانه ها بپیوندند.

در ازدحام جمعیت پیرامون غرفه کتابخانه ملی، مسئول فروش این غرفه را می یابم که در حال فروش کتاب به متقاضیان است. شهرام چوپان ۱۲ سال است

سازمان اسناد و کتابخانه ملی کشورمان با برپایی غرفه ای بزرگ همراه با ارائه خدمات متنوع و همچنین برپایی نشست های تخصصی، از فعال ترین مراکز و سازمان های حاضر در نمایشگاه بیست و دوم به حساب می آید.

طراحی زیبای غرفه کتابخانه ملی با استفاده از رنگ های روشن و سفید، جلوه خاصی به این غرفه داده، به ویژه این که این غرفه در مرکز شبستان قرار دارد و از هر سمت مشخص است. بخش های این غرفه به فروش و عرضه کتاب، جست و جوی اینترنتی و به عضوگیری برای کتابخانه ملی اختصاص دارد. دور تا دور غرفه نیز محل بازدید کتاب ها و مجموعه های ارائه شده توسط این سازمان است.

بالا تر بودن سطح این غرفه از زمین و داشتن چند پله کوچک برای حضور و بازدید از آن، این غرفه را از دیگر بخش های نمایشگاه کتاب متمایز کرده است. وقتی از پله های غرفه کتابخانه ملی ایران بالا

می روم، مشاور فرهنگی رئیس جمهور و رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی را می بینم. داخل غرفه می روم و علی اکبر اشعری مرا به نشستن دعوت می کند. وی پس از قدری گفت و گو، برگه خبر مرا در دست می گیرد و شروع به نوشتن می کند.

اشعری می نویسد: «سازمان اسناد و کتابخانه ملی تلاش کرده است یک نمونه کوچک و مینیاتوری از کتابخانه ملی را در محل نمایشگاه بین المللی کتاب تهران دایر کند. در این غرفه بخش هایی شامل فیفا، شاپا، شایکا و عضویت انجام می شود. کتاب های واحد انتشارات سازمان هم در این غرفه به نمایش گذاشته شده و به خریداران عرضه می شود. رئیس سازمان اسناد و کتابخانه ملی همه روزه با حضور در غرفه کتابخانه ملی پذیرای گفت و گو با ناشران، شخصیت های فرهنگی و بازدیدکنندگان از نمایشگاه است.»

وی کمی مکث می کند و پس از سبک و سنگین کردن کلمات در ذهنش، می نویسد: «امسال سازمان اسناد و کتابخانه ملی ۱۶۱ عنوان کتاب چاپ اول را در کنار کتاب ها و مجموعه های پیشین خود در نمایشگاه عرضه کرده است. از محصولات معرفی شده در نمایشگاه، می توان به مجموعه ۲۲ جلدی روزنامه ایران تا دوره پهلوی اشاره کرد که جلد نخست آن در نمایشگاه عرضه شده و چون قرار است به تعداد متقاضیان تکثیر شود، برگه هایی در اختیار آنها قرار می گیرد تا اقدام به پیش خرید این مجموعه کنند. سازمان به نحوی برنامه ریزی کرده است که حداکثر تا پانزدهم شهریورماه دوره کامل روزنامه ایران را در اختیار متقاضیان قرار دهد.»

واقعیت این است که نگارش و وظیفه خبرنگار است، اما وقتی مشاور رئیس جمهور خودش از نگارش در برگه خبر یک روزنامه نگار استقبال می کند، باید آن را به حساب اهمیت جایگاه آن رسانه (کتاب هفته) نزد وی و همچنین علاقه مندی اش به اطلاع رسانی درباره حوزه فعالیتش گذاشت.

از مشاور فرهنگی رئیس جمهور تشکر می کنم و با او به گفت و گو می نشینم. از وی درباره وضعیت فعلی نمایشگاه کتاب امسال می پرسم. اشعری با تبسم همیشگی خود پاسخ می دهد: «خوشبختانه امسال مسئولان نمایشگاه تلاش کرده اند بسیاری از مشکلات سال های گذشته را حل کنند. برای نمونه وضعیت غرفه بندی، ارائه تسهیلات در نمایشگاه به لحاظ نگهداری و امانت و وسایل، وضعیت رفت و آمد و تسهیلات داخل شبستان، اسکان مردم و استفاده

محصولات مرکز فرهنگی نور علی نور | ارسال بایک تماس تلفنی | www.seratenoor.ir

کتاب سالنامه نور علی نور
مجموعه ای تاریخی - شعری شامل:

کتاب + آلبوم عکس
+ سالنامه الکترونیکی
+ کاملترین سالنامه حدیثی

با هر کتاب سالنامه، یک نرم افزار «صراط نور»
با قابلیت ماکروبی روی جلد
۳۰۰۰ تومانی هدیه بگیرید

۱ کتاب سالنامه علمی - حدیثی (نور علی نور)
شامل: گلچین ۸۰ کتاب مهدوی / ۸۰۰ روایت مهدوی / تواریخ و وقایع شعری و رسمی آلبوم
۱۵۰ عکس از اماکن متبرکه / اعتقاد ادیان به منجی / تشریفات مقید / ادعیه زیارات و اعمال
۴۸۰ صفحه ۴ فصل و دو رنگ / و در ۲ طرح جلد مرزین به بوی اکتیلی موضعی

۲ کتاب سالنامه علمی - حدیثی (نور ولایت) : در ۳۰۰ صفحه (بو روز در یک صفحه)
تقویم جیبی (نور علی نور) تقویم شعری حدیثی مهدوی / ادعیه زیارات / ۴ فصل

۳ نرم افزار تاریخی - شعری - حدیثی (صراط نور) : نمایش روزانه (۹۰۰۰ تاریخ و واقعه
جهانی / بخش اذان و نیایش / احادیث / کرامات / تشریفات / تصاویر / اعمال روزهای شناور و ...)
فروش جزئی ۶۶۹۷۲۷۲۷ - ۰۲۱ / فروش کلی ۶۶۹۷۲۷۲۷ - ۰۲۱ / ۰۹۱۲۳۷۰۶۸۶۱

محل عرضه: نمایشگاه بین المللی و فروشگاههای محصولات فرهنگی فعال سراسر کشور

مهدی محبعلی

همیشه درباره ممیزی در هر عرصه‌ای و نه فقط کتاب، حرف و حدیث‌های بسیاری مطرح بوده که گاه در پاره‌ای موارد به جنجال رسانه‌ای هم کشیده شده است. پس از مجید حمیدزاده، مدیرکل پیشین اداره کتاب، دکتر محمدعلی رضائی فرانی چند ماهی است که مسئولیت این اداره را بر عهده گرفته است. از آنجا که ممیزی از جمله موضوعاتی است که هر سال با آغاز نمایشگاه کتاب یا بهانه‌های دیگر فرهنگی، به شکل سنتی و عادت‌ی توسط برخی مطرح می‌شود با وی گفت‌وگویی درباره فرآیند ممیزی در ایران، کارشناسان اداره کتاب و اما و اگرهای ممیزی انجام داده‌ایم که در ادامه می‌آید.

مدیرکل اداره کتاب وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی:

ممیزی منصفانه قابل دفاع است

حکمش با آنچه مراد واقعی خداوند است، متفاوت باشد هم وجود دارد. می‌گویند مجتهدی که با تلاش به حکم صحیح برسد، دو اجر دارد. ولی اگر با همه این تلاش‌ها به حکم نادرست رسید، باز هم یک اجر دارد و گناهی مرتکب نشده است. به هر حال ما که نمی‌توانیم کار را تعطیل کنیم. فرآیند ممیزی به این شکل است.

از سوی دیگر، ممکن است انتشار برخی مطالب بعد از گذشت زمان، اشکالی نداشته باشد. مانند همین اسناد محرمانه که سال‌ها بعد منتشر می‌شود. الان بسیاری از مطالب که در زمان دفاع مقدس مطرح نمی‌شد، منتشر و مطرح می‌شوند. هیچ آسیبی هم بر پیکر جامعه وارد نمی‌کنند. ولی آن موقع اگر کسی می‌خواست اطلاعاتی را آزادانه منتشر کند، جان مردم به خطر می‌افتاد. اگر در زمان جنگ تحمیلی و دفاع مقدس، میزان ذخیره و مهمات خود را اعلام می‌کردیم، آسیب می‌دیدیم، ولی در حال حاضر اعلام اخبار مربوط به آن دوره اشکالی ندارد.

اما اینکه چه کسی باید ممیزی را انجام دهد، مهم است. یکی از سخنانی که از سر عدم اطلاع یا به عمد گفته و تکرار می‌شود، این است که آیا چند کارمند اداره کتاب صلاحیت این را دارند که تمام تولیدات فکری را پاسخ دهند. این مطلب باید تحلیل شود. اولاً هیچ‌یک از پرس‌هایی که کتاب را بررسی می‌کنند، کارمند اداره کتاب نیستند بلکه کارشناسان اندوخته‌های وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی هستند. از این کارشناسان باشند؛ علما و کارشناسان حوزه‌های علمیه، کارشناسان رسانه‌های مکتوب و غیرمکتوب، و یا نویسندگان، اهل فکر و کسانی که خود آثار زیادی منتشر کرده‌اند.

بنابراین ما هیچ محدودیتی نداریم که بخواهیم از افراد خاصی استفاده کنیم. هر کسی حاضر باشد این لطف را بکند که در این بررسی‌ها به کمک ما بیاید، استقبال می‌کنیم. البته آنها به خاطر اینکه می‌خواهند به دولت و نظام کمک کنند این لطف را انجام می‌دهند.

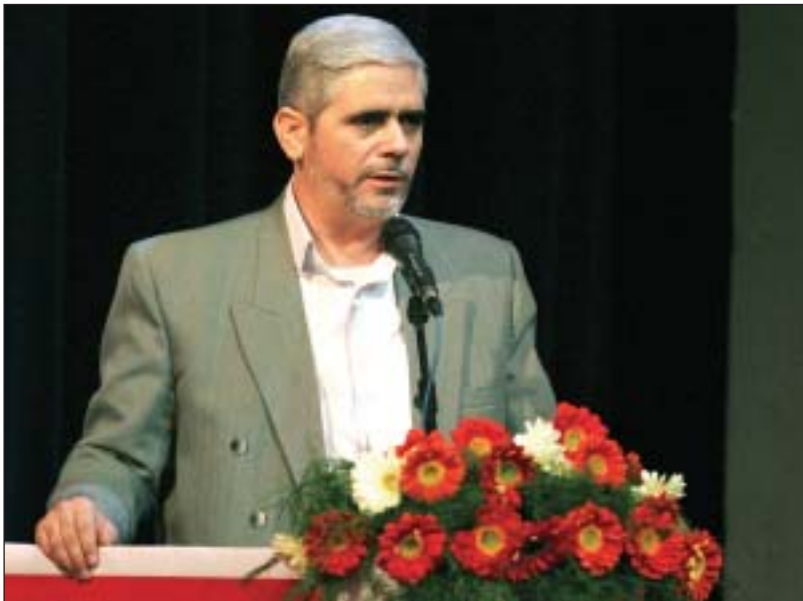
در چه حوزه‌هایی ممیزی وجود ندارد؟

ممیزی در بسیاری از حوزه‌ها موضوعیت پیدا نمی‌کند. برای مثال ما در حیطه علوم محض تقریباً ممیزی نداریم، چون ما در پی اثبات صحت و سقم مطالب نیستیم. حتی در حوزه‌های غیر علوم محض هم این رویه را رعایت می‌کنیم. آن جا هم خود نویسنده ضامن صحت مطالب است کافی ست مصادیق خلاف ضوابط نشر در کتابش وجود نداشته باشد.

اگر مطلب نادرست باشد، توسط دانشمندان پاسخ داده و نقد می‌شود و ما به طرف اجازه انتشار می‌دهیم. البته در صورت تشخیص غلط بودن مطالب، شاید دوستانه تذکر دهیم؛ اما جلوگیری از انتشار نداریم.

حال فرض را بر این بگیریم که کارشناس ممیزی اجازه انتشار کتاب را صادر کرد و بخشی از جامعه آسیب دید. در این شرایط اگر کتاب در مسیر تجدید چاپ قرار گیرد، چه اتفاقی می‌افتد؟

مورد بازنگری قرار می‌گیرد. هر حکمی که صادر می‌شود، احتمال صحت و خطای آن وجود دارد.

می‌شد بهتر از اینها باشد. این نقد است. این گونه نقد هم باید آزادانه صورت بگیرد و طبیعی است که متن نقد باید منتشر شود. ما چون در حوزه قدرت هستیم، اجازه نداریم جلو آن را بگیریم.

ملاک‌های ممیزی شامل چه مواردی می‌شود؟

حیطه ممیزی، حیطه قوانین مصوب کشور است و موارد هم، کاملاً مشخص است. کلیات ممیزی شامل حفظ حریم‌های ارزشی، اعتقادی، ملی، تمامیت ارضی، امنیت ملی و جلوگیری از تهمت و افترا و تخریب شخصیت‌های کشور اعم از ملی، دینی، فرهنگی و ... است. همچنین اختلاف افکنی بین اقوام، توهین به ملیت‌ها و قومیت‌ها، ترویج خرافات و افکار باطل و بی‌معنا (که تعاریف خاص خودش را دارد) و نیز موارد غیراخلاقی اعم از تصویر و نوشته، که مطالبی را ترویج دهند و بر مخاطب تأثیر مخرب داشته باشد، در زمره همان ضوابط و قوانین است که باید رعایت شود.

گاهی هم ممکن است یک ممیز در تشخیص خود و یا تعیین دامنه و حدود کارش اشتباه کند. این طور نیست؟

امکان دارد بخشی از مسایل مربوط به ممیزی و مصادیق آن بنابر موقعیت زمانی و مکانی متفاوت باشد. یعنی ممکن است مطلبی در یک شرایط زمانی، تفرقه‌افکنانه محسوب نشود، چون در جامعه حساسیت وجود ندارد. اما ممکن است همان مطلب در شرایط دیگری نقش تخریبی داشته باشد مانند جرقه‌ای که می‌تواند به انفجاری بزرگ بینجامد.

تشخیص این موارد بر عهده کسانی است که اصل ممیزی را بر عهده دارند. اشتباه در داوری به شکل مطلق منتفی نیست، چون به جز پیامبران و ائمه معصومین (ع)، هر انسانی اشتباه می‌کند و هر کس که بخواهد خطای انسانی را منتفی بداند، حاکی از آن است که انسان و اندیشه‌اش را نمی‌شناسد.

ماناچاریم این را بپذیریم. در احکام فقهی خودمان هم داریم که یک عالم و مرجع تقلید به شکل روشمند تلاش می‌کند تا احکام دینی را از منابع فقهی، استخراج کند و فتوا بدهد، ولی احتمال این که

بعد از انتشار با آنها برخورد خواهد شد. این نیز همان ممیزی بعد از انتشار است که یک قاضی به هر حال باید ممیزی کند و تشخیص بدهد که مطالب منتشر شده آیا مطابق قوانین رسمی آن کشور هست یا نه؟ طبیعی است این کار به نیروی انسانی خبره و کارآزموده آن حوزه سپرده می‌شود. این موضوع مهم را به فرشتگان و ماشین‌ها رایانه هم نمی‌سپارند. خب می‌بینید که در این موقعیت ممیزی صورت می‌گیرد و رای هم صادر می‌شود.

بنابراین هم می‌توان بررسی و ممیزی پیش از انتشار داشت و هم ممیزی پس از انتشار. هر دو وظیفه را هم نیروی انسانی انجام می‌دهد.

در این میان حدود، شرایط و حوزه‌های ممیزی مطرح می‌شود. دامنه ممیزی را چگونه تفسیر می‌کنید؟

اگر ممیزی تنها از زاویه سیاسی انجام شود و حزب حاکم، مواردی را ممیزی و سانسور کند که به نفعش نیست، امری مذموم و ناپسند به حساب می‌آید. نقد عملکردها باید آزاد باشد. همان طور که اندیشه‌ها باید کاملاً آزادانه نقد شوند. چون از مواردی است که به فرآیند رشد و توسعه جامعه کمک می‌کند. کسی حق ندارد مانع نقد اندیشه‌هایی شود؛ که دستور بشر اند. مگر اینکه اندیشه‌ای متن وحی باشد که باز در فهم آن هم می‌توانیم بحث کنیم، چون مخاطب آن بشر است و ما آن قدر که می‌فهمیم، بر ایمان حجیت پیدا می‌کنند.

ممیز حق ندارد بین دو طرف اندیشه که یکدیگر را نقد می‌کنند، جانبداری کند. او می‌تواند به عنوان صاحب نظر، اندیشه‌اش را منتشر کند، اما حق سانسور طرفین را ندارد.

این نگاه در مورد ممیزی که معتقدید برگرفته از منطق عقلی و متناسب با هر جامعه‌ای و حتی برآمده از خواست شهروندان است، آیا در حوزه نقد عملکردها هم مصداق پیدا می‌کند؟

بله، در این مورد هم همان منطق حاکم است. برای مثال برخی می‌گویند عملکرد دولت، مجلس یا دیگر بخش‌ها در برخی موارد ناصحیح است و

در روزهای اخیر به مناسبت برگزاری بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب، مباحث زیادی درباره کتاب و مسائل حوزه نشر مطرح می‌شود اساساً درباره اصول منطقی و ضرورت وجود ممیزی نظر تان چیست؟

ممیزی یک اصل بدیهی عقلی است. کار قوه عقل، تشخیص و تمیز است تا موارد درست را از نادرست بشناسد. اگر این ویژگی را از حوزه تعقلی انسان حذف کنیم، در حقیقت قدرت ممیزی او را حذف کرده‌ایم. از دیر زمان بشر تصمیم گرفت ابزارها و روش‌هایی را برای تشخیص فکر درست از نادرست و صادق از غیرصادق به کار گیرد. از جمله ابزار این کار می‌توان به علم منطق اشاره کرد. علم منطق برای این است که انسان بتواند اندیشه‌های درست را از نادرست تشخیص بدهد؛ امروزه می‌بینیم که حوزه منطق چه وسعتی دارد که حدود ۵۰ رشته تحصیلی دانشگاهی به آن اختصاص یافته است.

از سوی دیگر، با توجه به اینکه مطالب و محتوای رسانه‌های مکتوب و شنیداری و دیداری و ... در خلأ منتشر نمی‌شوند، بلکه در سطح جوامع منتشر شده و تأثیرات خود را بر مخاطبان می‌گذارد، طبیعی است که این محتواها در محیط بیرونی با گونه‌گونگی‌های مختلف، پیام‌های متفاوتی داشته باشد.

کسانی که اصل تشخیص و ممیزی را زیر سوال می‌برند، در واقع از منطق فاصله می‌گیرند. از آنجا که انواع و اقسام تشخیص‌ها را ما در زندگی خود انجام می‌دهیم و خیلی از سخنان را در هر جایی مطرح نمی‌کنیم؛ و در ادبیات کهن ما نیز بسیار حکیمانه آمده است: «هر سخن جایی و هر نکته مکانی دارد.» به این ترتیب برخی محتواها و سخنان، مخاطب عام و برخی نیز مخاطب خاص دارد. برخی مطالب نیز تنها ویژه بزرگسال است؛ فرض کنید اگر به نوزاد به جای شیر، نان بدهند، خب او تلف می‌شود.

طفل را اگر می‌دهی نان جای شیر
طفل مسکین را از آن نان مرده گیر

در بسیاری از کشورهای غربی و اروپایی هم که معتقدند آزادی و دموکراسی در آنجا حاکم است بعضی‌ها وجود ممیزی به عنوان اصلی کاملاً بدیهی، پذیرفته شده است. آنجا هم محدودیت‌های خاصی وجود دارد. برخی از این محدودیت‌ها را خود شهروندان غربی که به مسائل اخلاقی و دینی پایبند هستند، می‌خواهند. مانند ضرورت ایجاد محدودیت‌هایی برای کودکان در تماشای برخی فیلم‌ها و یا ضرورت ایجاد محدودیت‌هایی در حوزه انتشار کتاب برای این گروه سنی.

همچنین در این جوامع به بسیاری از مسائل هم اصلاً اجازه طرح داده نمی‌شود. فراموش نکنیم در اروپا و آمریکا، سوال و پژوهش درباره هولوکاست، عواقبی چون زندان به دنبال دارد؛ حتی اگر کسی بخواهد این موضوع را تحلیل تاریخی کند و این تحلیل منطقی هم باشد. با توجه به این واقعیت‌های غیرقابل انکار، می‌توان دریافت که در هیچ کشور و جامعه‌ای، اصل تشخیص و ممیزی منتفی نیست. در برخی کشورها ابتدا اجازه می‌دهند کتاب و نشریات منتشر شوند و اگر مشکلی داشته باشند،

اصلاح زبان از مسیر رسانه ها

«راهنمای ویرایش و درست نویسی در مطبوعات» به تالیف حمیدرضا نویدی مهر و به همت انتشارات آستان قدس رضوی، راهی بازار نشر ایران شده است. این کتاب با مبنا قرار دادن تصویبات فرهنگستان زبان و ادبیات فارسی، برای اصلاح زبان در نگارش در نشریات و روزنامه ها، تالیف شده و آن گونه که ناشر در مقدمه کتاب آورده است، امید دارد از طریق این رسانه ها، الگوی زبان را که با افزایش نفوذ وسایل ارتباط جمعی، رنگ باخته و حالتی سلیقه‌ای به خود گرفته است، اصلاح و احیا کند. این کتاب اخیراً در ۲۰۰۰ جلد منتشر شده و ضمن توزیع در کتاب‌فروشی‌ها، در بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران هم عرضه می‌شود.

مؤلف به نام کتاب یک پیشوند و یک پسوند افزوده است. با این پیش و پس، نام کتاب شده است «راهنمای ویرایش و درست نویسی در مطبوعات». پیشوند «راهنما» کتاب را از هر انتقادی که به ناکامل بودن آن وارد شود، مصون می‌دارد، چراکه مؤلف تأکید کرده این تنها یک «راهنما» است. پسوند «در مطبوعات» هم مخاطب کتاب را مشخص می‌کند. ویرایش ادبیات، شعر و داستان با ویرایش مطبوعاتی تفاوت‌های عمده‌ای دارد و از این رو لازم است کتابی که برای آموزش اصول جزئی ویرایش تالیف می‌شود، مخاطب خود را از میان این گروه‌ها برگزیند.

اگر مقدمه ۱۷ صفحه‌ای کتاب را نادیده بگیریم، «راهنمای ویرایش و درست نویسی در مطبوعات» تنها از دو بخش تشکیل شده است: ویرایش زبانی و درست نویسی واژه‌ها.

ویرایش زبانی، زدودن ناهنجاری‌های کلامی و ایرادهای دستوری در نوشته‌های مطبوعاتی را هدف گرفته است. مؤلف در مقدمه‌ای که برای بخش اول کتاب خود تحریر کرده نوشته است: «میزان تسلط نویسندگان دارای شدت و ضعف است. گاه حجم آنها زیاد است و در مواردی محدود. عمده‌ترین خطاها در ارتباط با کاربرد ناصحیح افعال، جمله‌های بلند و پیچیده، استفاده نادرست از حروف، حشو

در بافت زبان، استفاده از افعال در وجه مجهول، کاربرد نادرست افعال در وجه وصفی، چینش اجزای دستوری جمله‌ها و موارد دیگر است.» وی سپس این بخش از کتاب را در ۱۶ زیرمجموعه ادامه داده است. مخاطب در این بخش با کاربرد افعال، جمله بندی‌های درست و نادرست، حشو در بافت زبان، ادات شرط و استدلال، لزوم پرهیز از عناصر بیان گفتار و واژه‌های غیرفارسی هم از نوع عربی و هم انواع غیر عربی آن، کاربرد صحیح حروف و ضمائر، کاربرد «را» به عنوان نشانه مفعول، «تئوین قیدساز» در واژه‌های فارسی و عربی، غلط‌های رایج نگارشی و املائی، واژه‌هایی که دوگانه نوشته می‌شوند و قواعد جمع بستن واژه‌ها آشنا می‌شود.

تفاوتی که این کتاب با سایر آثار در زمینه‌های مرتبط دارد در ذکر مثال‌های به روز و مرتبط با حرفه روزنامه‌نگاری است. در

تمامی بخش‌های کتاب، مؤلف تلاش کرده تا از ذکر قواعد خشک دستوری و زبانی پرهیز کند و از مثال‌های واضح و شفاف برای بیان مطلب بهره بجوید. مؤلف، همچنین مخاطب خود را از قشری فرض گرفته که با اصول ابتدایی زبان و نگارش آشنا است. به عنوان مثال توضیح نمی‌دهد که «حشو» چیست و ناگهان می‌نویسد: «در برخی جمله‌ها باید حشو یا ترکیب‌های زائد حذف شوند» و پس از این تک جمله به ذکر پنج مثال می‌پردازد. ابتدا جملات اشتباه ذکر می‌شود و در پی آن جمله ویرایش شده به صورت برجسته می‌آید. استفاده مؤلف از مثال‌های ساده و واضح موجب شده اصولاً نیازی به زیاده‌گویی نباشد. اگر مخاطبی به فرض، نداند که «حشو» چیست، با تورتق کتاب و نگاهی به مثال‌های ناصحیح و جمله ویرایش شده آن، موضوع را درمی‌یابد. در بخش‌هایی نیز که مؤلف، مخاطب خود را از یک امر کلی منع کرده، تلاش شده با ذکر مثال‌های جزئی، مطلب قابل درک باشد. به عنوان مثال صفحاتی از کتاب به ذکر واژه‌های رایج عربی و واژه‌های پیشنهادی برای جایگزین آنها اختصاص یافته است. بدین صورت کتاب حاضر از یک کتاب کلیشه‌ای علمی که به بحث‌های کلی می‌پردازد رها شده و به کتابی عملی مبدل شده که گاه حتی می‌تواند نقش کتابی مرجع را برای شاغلان در انواع حرفه‌های مطبوعاتی بازی کند.

بخش دوم «راهنمای ویرایش و درست نویسی در مطبوعات» که بیشتر حجم ۲۵۲ صفحه‌ای کتاب را به خود اختصاص داده، «درست نویسی واژه‌ها» نام دارد. مؤلف در این بخش رویکرد خود به پرهیز از کلی‌گویی را حفظ کرده و بیش از آنچه در بخش اول وجود دارد، مثال آورده است. وی در مثال‌هایی که بار اصلی و آموزشی کتاب را به دوش می‌کشند نیز آن دسته را برگزیده که به انواع حرفه‌های مطبوعاتی نزدیک‌تر است. نویدی مهر در مقدمه این بخش می‌نویسد: «خط فارسی امروزه با گسترش وسایل ارتباط جمعی و رشد روزافزون اطلاعات و ارتباطات با دگرگونی‌هایی روبه‌روست. مکاتبات کاغذی رفته رفته جای خود را به ارتباط‌های مجازی و الکترونیک می‌دهند و به تدریج از دقت و توجه به قواعد نگارش صحیح واژه‌ها کاسته و بر حجم سلیقه‌های مختلف افزوده می‌شود. این در حالی است که به باور برخی، خط نیز همچون زبان و ادبیات میراث ملی و معرف هویت فرهنگی یک ملت است و بی‌نظمی، چه بسا به تهدید هویت و فرهنگ جامعه منجر گردد.»

مؤلف کتاب حاضر تلاش کرده طبقه‌بندی جدیدی را در الگوهای نوشتاری، درست نویسی و شیوه صحیح نگارش خط فارسی عرضه کند. این رویکرد در بخش دوم کتاب که به «درست نویسی واژه‌ها» اختصاص دارد بیش از فصل نخست کتاب مشهود است. فهرست نویسی کتاب نه بر اساس قواعد دستوری و سنتی که با توجه به نمونه‌های پرکاربرد واژه‌ها و ترکیب‌ها انجام شده است. به این معنا که مخاطب می‌تواند هنگام نگارش مطلب خود و هنگامی که درباره کاربرد درست واژه، فعل یا ترکیبی دچار تردید می‌شود، به فهرست کتاب مراجعه کرده و آن واژه یا ترکیب خاص را در فهرست بیابد. این رویکرد موجب شده نقش کتاب به عنوان یک کتاب مرجع، از نقش آن به عنوان یک کتاب علمی یا دانشگاهی پیشی بگیرد و شاید چنین رویکردی در نهایت مسیر کتاب را از کتابخانه‌ها به روی میز تحریریه‌های مطبوعاتی تغییر دهد.

بین دو حق قضاوت کنیم. حق مؤلف و ناشر که سال‌ها تلاش کرده‌اند و اثری را به جامعه ارائه داده‌اند و حق دیگر، حق مخاطبان که ما باید برای یک جامعه ۷۰ میلیونی ارزش قائل شویم. باید بین حق مخاطبان و مولفان و ناشران تعادل برقرار کنیم. اگر به نفع ناشر حقی را نادیده بگیریم آن هم بدون دلیل قانونی باید پاسخگو باشیم و اگر حق ملت را نادیده بگیریم در حق مردم خیانت کرده‌ایم. بین این دو حق باید به گونه‌ای رفتار کنیم که حقی ضایع نشود.

برخی هم فکر می‌کنند که موضوع جدیدی را کشف کرده‌اند و با خودشیفتگی می‌گویند که در زمانه پدیده‌هایی چون اینترنت و ماهواره و تکنولوژی‌های نوین ارتباطی، دیگر ممیزی معنی ندارد. اینها فکر می‌کنند با انسان‌های عصر حجر روبه‌رو هستند که این ابزارها را نمی‌شناسند. این برداشت‌ها مانند این است که بگوییم آلودگی از هر جایی ممکن است وارد شود و چون کره زمین مجموعه است، اگر در قاره دیگری هم آلودگی وجود دارد، پس خود ما هم بهداشت را رعایت نکنیم چون به هر حال آلودگی می‌آید. اتفاقاً اگر این طور است، باید بیشتر دقت کنیم. باید خودمان را بیشتر آماده کنیم.

آن سوی دیگر، قضیه هم به این معنی نیست که ما چون ممیزی می‌کنیم جلو همه آلودگی‌ها را می‌گیریم. هر مقداری که بشود پیشگیری کرد، باید انجام داد. آنهایی که می‌گویند ما ادعا داریم اگر ممیزی انجام شد همه چیز درست می‌شود. مغلطه می‌کنند.

درباره ممیزی کتاب‌های حوزه ادبیات، هنر و علوم پزشکی هم توضیح دهید. ممیزی در کتاب‌های این حوزه چگونه انجام می‌شود؟

در حوزه ادبیات، شعر و رمان، ما به هیچ وجه درباره سبک و ساختار آثار دخالتی نداریم. حال می‌خواهد عاشقانه باشد یا سیاسی و اجتماعی و غیره. صرفاً همان ضوابط قانونی نشر برایمان اهمیت دارد. می‌بیند که کتاب‌های زیادی در این حوزه‌ها منتشر می‌شود. تأکید می‌کنم که ما دخالتی در محتوا و سبک نمی‌کنیم و نخواهیم کرد. در حوزه‌های علمی هم این گونه است. اما در حوزه پزشکی عمومی و کتاب‌های غیر درسی و غیر دانشگاهی، نویسندگانی هستند که میزان دانش‌شان محرز نیست و در نوشته‌شان مدعی می‌شوند که همه بیماری‌ها را درمان می‌کنند. نمونه‌هایش را بسیار داریم. برای مثال نوشته شده که مغز خفاش را بمالید به کف پایتان تا درمان شوید. خب، اگر به اینها اجازه نشر دهیم و سلامتی مردم به خطر بیفتد، چگونه باید پاسخگو باشیم؟ در این مورد باید متخصصان پزشکی نظر بدهند. اگر این نوشته‌ها بخواهد منتشر شود، قطعاً خطر آفرین است.

در مورد ممیزی کتاب‌های سیاسی، آمار کتاب‌های غیر مجاز نزدیک به صفر است و معتقدیم باید مطالب این حوزه، کارشناسی باشد.

در حیطه مسائل دینی هم روش‌شناسی مشخصی وجود دارد. در باب مسائلی خرافی و هم که تکلیف معلوم است.

این را همیشه گفته‌ایم که جامعه فرهنگی ما جامعه‌ای سالم و پخته و فرهیخته است و قریب به اتفاق افراد آن خوشنام و سالم هستند. ما هر نوع ممیزی را درست نمی‌دانیم، ولی ممیزی منصفانه، قانونی و عالمانه را درست می‌دانیم و از آن دفاع می‌کنیم و حاضر به بحث هستیم.

با توجه به اینکه شغلم معلمی دانشگاه است و روش تحقیق و فلسفه اخلاق تدریس می‌کنم و متناسب با شغلم، در جریان حوزه تفکرات فرهنگی در جهان هستم و آنها را پیگیری می‌کنم. آمادگی دارم گفت‌وگوها و مباحثه‌ها را به شکل دوستانه برگزار کنم. بدون اینکه بخواهیم مساله را حزبی و سیاسی کنیم. ما در چارچوب قانون اساسی، خط امام(ره) و رهبری نظام کار می‌کنیم و دغدغه جناح‌های سیاسی را نداریم.

حتی یک حکم قضایی هم این گونه است. اما به احتمال اینکه ممکن است قاضی حکم غلط صادر کند، در هیچ کجای دنیا قوه قضاییه را تعطیل نمی‌کنند. اگر بگوییم در هیچ حکم خطایی وجود ندارد، سخن نادرستی است. اگر هم بگوییم چون احتمال صدور حکم خطا وجود دارد و ممکن است از صدها حکم صادر شده، یک حکم هم خطا باشد و به همین دلیل همه چیز را تعطیل کنیم، حرف نادرستی است. اگر پس از صدور حکم، خطا بودن آن احراز شود، باید برگردند به مرجع صلاحیت‌دار و دوباره بررسی شود.

بنابراین ممکن است به کتابی اجازه نشر داده نشود و اگر ادله‌ای پیدا شد که اثبات کرد اشتباهی صورت گرفته، آن را جبران می‌کنیم. باید خطایمان را اصلاح کنیم.

در همین حال توضیح بدهم که ما در مواردی ناچاریم در مجوزهای صادر شده، تجدید نظر کنیم. گاهی خودمان به اشتباه خودمان پی می‌بریم. پس باید اعتراف کرده و اشتباهمان را جبران کنیم. گاهی مخاطبان آثار، نکاتی را گوشزد می‌کنند، گاهی مراجع قضایی از ما پاسخ می‌خواهند و یا مراجع نظارتی مانند سازمان بازرسی کل کشور و نیز گاهی نمایندگان محترم مجلس براساس وظیفه‌ای که دارند، مواردی را متذکر می‌شوند.

در واقع از مبادی مختلفی احتمال اعتراض وجود دارد که ما قانوناً نمی‌توانیم بگوییم رسیدگی نمی‌کنیم. رسیدگی مستلزم توقف انتشار اثر بوده و باید براساس نکات مورد شکایت، روند رسیدگی را آغاز کنیم. مانند اینکه اگر کسی از فردی شکایت کند که اتومبیلش سرقتی است، ابتدا اتومبیل را متوقف و سپس رسیدگی می‌کنند. مدارک هم بررسی و پس از طی مراحل اداری و مراجع قضایی، حکمی صادر می‌شود. طبیعی است تا آن زمان باید اتومبیل متوقف باشد.

این رسیدگی را ما انجام می‌دهیم که در برخی موارد سوژه برخی مطبوعات شده است. باید بگوییم اگر قصد و غرضی در کار بود، اصلاً مجوز چاپ داده نمی‌شد.

در برخی محافل رسانه‌ای چنین بازتاب یافته که مجوز نشر کتاب‌هایی که پیش از این موفق به اخذ مجوز شده‌اند، لغو شده است. آیا چنین است که گفته می‌شود؟

هیات نظارت بر کتاب که وظیفه قانونی نظارت بر نشر کشور را دارد، اعلام کرده کتاب‌هایی که در دوره‌ای بررسی نشده‌اند، همان موضوعی که پیش از این درباره اش سخن گفتیم، به تدریج بررسی شوند. این بدین معنا نیست که کتاب‌ها لغو مجوز شوند. در بسیاری از موارد بررسی‌های مجدد کتاب از هر نوع و در هر حوزه‌ای که باشد، حکم به ادامه انتشار دریافت کرده‌اند. در موارد اندکی اگر از نظر قانونی قابل چشم‌پوشی نباشد، از ناشر می‌خواهیم رفع اشکال کند و کتاب پس از انجام اصلاحات دوباره منتشر می‌شود. در موارد بسیار اندکی هم ممکن است مجوز نشر کتاب لغو شود.

متأسفانه مغالطه‌ای صورت گرفته، مبنی بر اینکه تمام بررسی‌های مجدد را به عنوان لغو مجوز قلمداد کرده‌اند. در حالی که در بیشتر موارد، حکم به انتشار دوباره داده شده است.

همچنین برخی از اهل علم به طنز و کنایه گفته بودند برای کتاب‌ها تاریخ مصرف قائل شدیم. اما باید بگوییم این گونه نیست و چنین قصدی نداشته و نداریم. نتیجه منطقی بررسی‌های مجدد هم سپری شدن زمان بر کتاب‌ها نیست. سال گذشته از ۵۵ هزار عنوان کتاب، تنها ممکن است ۵۰ عنوان نیاز به بررسی مجدد داشتند. آیا این به معنای تاریخ مصرف گذاشتن است؟ آن هم در شرایطی که از این ۵۰ کتاب ممکن است ۵ مورد هم لغو مجوز نشوند. خب، این نشان می‌دهد که اظهارات کارشناسانه نیستند.

در بحث ممیزی، متأسفانه این گونه است. ما باید

نمایشگاه بیست و دوم از نگاه ناشران خصوصی

دهه طلایی کتاب

روزهای برگزاری نمایشگاه بین المللی کتاب تهران در اردیبهشت ماه هر سال را می توان روزهای طلایی کتاب و کتابخوانی در ایران نامید؛ روزهایی که اهل قلم و مطالعه در مصلاهی امام خمینی (ره) گرد هم می آیند.

ناشران سراسر ایران با تلاش و شوقی فراوان در این نمایشگاه که به یقین بزرگ ترین فروشگاه کتاب ایران نیز به حساب می آید، حضور پیدا می کنند و از آنجا که در دل مسائل و وقایع نمایشگاه قرار دارند، نظراتشان در بسیاری از موضوعات می تواند بیانگر نقاط قوت و ضعف این نمایشگاه باشد. در این میان ناشران خصوصی - به ویژه آنها که در عرصه چاپ و نشر حضور فعال تری دارند - درباره بیست و دومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران نظرات قابل تامل و متفاوتی دارند.

«نمایشگاه امسال نسبت به سال گذشته تغییراتی نداشته، اما بر اساس تجربه مسوولان، خدمات بهتری ارائه شده است. همچنین از لحاظ نظافت نیز مکان برگزاری بسیار بهتر از سال های قبل شده، در صورتی که سال های قبل امکانات رفاهی به این حد وجود نداشت.»

وی نظم حاکم بر نمایشگاه را بسیار خوب ارزیابی می کند و معتقد است در انجام هر فعالیت جمعی، اشکالاتی پیش می آید و امکان نارضایتی برخی وجود دارد. او می گوید: «امسال هم غرفه ها به موقع به ناشران تحویل داده شد و نظم اجرایی خوبی هم وجود داشت و در زمینه تخصیص محل

غرفه نیز عدالت رعایت شده است.»

ثحابی نیابا بیان این که بیست و دومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران یکی از بهترین نمایشگاه های برگزار شده در این ۲۲ سال است، بیان می کند: «یکی از اشکالات قابل رفع که می توان به آن اشاره کرد، اعلام نشدن ساعت تمدید نمایشگاه است و بهتر است در روزهای عادی نیز ساعت پایان کار نمایشگاه از بلندگوهای داخل سالن اعلام شود.»

به گفته وی، از مزایایی که نمایشگاه کتاب برای ناشران دارد می توان به ارتباط چهره به چهره با مخاطبان و آشنایی بانویسندگان و مترجمان جدید اشاره کرد. او می گوید: «مردم نیز از نمایشگاه کتاب بیشتر استقبال می کنند و مزایایی که بر شمرده، در اختیار همه اقشار جامعه مانند نویسندگان، مترجمان، شاعران و مخاطبان قرار می گیرد.»

امکانات ویژه

امسال حضور مردم در نمایشگاه بین المللی کتاب بسیار چشمگیر بوده است. سعید علمی، مسؤل غرفه انتشارات بدرقه جاویدان نیز این موضوع را تایید می کند و می گوید: «امسال

عباس ثحابی نیا: بر اساس تجربه مسوولان، خدمات بهتری ارائه شده و از لحاظ نظافت مکان برگزاری بسیار بهتر از سال های قبل است، در صورتی که قبلا امکانات رفاهی به این حد نبود

منوچهر حسن زاده، مدیر مسؤل انتشارات مروارید می گوید: «نظم نمایشگاه نسبت به سال های گذشته بهتر شده و کارها کاملا از پیش تعیین شده اند.»

وی با توجه به فضای بزرگ و نوساز مصلا و این که با مترو به راحتی امکان دسترسی به این مکان وجود دارد، اظهار می کند: «مکان نمایشگاه کتاب در مصلی بهتر از مکان دائمی نمایشگاه بین المللی است، زیرا فضا برای جدا کردن ناشران دانشگاهی و ناشران عمومی وجود دارد و مراجعان به راحتی می توانند کتاب های خود را جست و جو کنند.»

حسن زاده با اشاره به استقبال پر شور شهروندان به ویژه جوانان از نمایشگاه کتاب می گوید: «اگر راهروهای بین غرفه ها کمی عریض تر باشد عبور و مرور بازدید کنندگان راحت تر می شود. تنها مشکلاتی که می توان به آنها اشاره کرد مناسب نبودن وضعیت سیستم تهویه و نبود پارکینگ طبقاتی است.»

نظم بیشتر، مشکلات کمتر

محمد حسین زاده، مدیر انتشارات هیلا و مدیر فروش انتشارات ققنوس نیز معتقد است: «امسال نمایشگاه کتاب نسبت به سال های گذشته بهتر برگزار شده است.»

او می گوید: «مسئولان برگزار کننده غرفه ها را زود تحویل دادند و این موضوع باعث شد کارها با نظم بیشتری انجام شود و ما با مشکلات کمتری مواجه شویم.»

وی بر تعامل بیشتر اتحادیه ناشران و کتابفروشان با وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی تاکید دارد و می گوید: «اگر همکاری متقابل وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی و اتحادیه ناشران به همین شیوه ادامه پیدا کند، قطعا نمایشگاه هر سال بهتر از سال های قبل برگزار خواهد شد.»

حسین زاده معتقد است ناشرانی که کتاب های بیشتری دارند، به غرفه بزرگ تری هم نیاز مندند. او می گوید: «اگر چه به این صورت ناشران از چینش الفبایی خارج می شوند، اما برای عرضه کتاب هایشان فضای مناسبی در اختیارشان قرار می گیرد و مخاطبان از طریق غرفه های اطلاع رسانی به راحتی می توانند ناشران را پیدا کنند.»

نشر خجسته نیز از جمله ناشران خصوصی است که در بیست و دومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران حضور فعال دارد.

عباس ثحابی نیا، معاون این انتشارات می گوید:

برای ورود و خروج مشکل داشتیم و باید همزمان با مراجعه کنندگان وارد غرفه می شدیم و این مساله کمی برای ما مشکل ایجاد می کرد.»

وی با اشاره به این که چیدمان غرفه ها بسیار بهتر از سال های گذشته بوده است می گوید: «اگر امکانات - به ویژه سیستم تهویه - با تعداد مراجعه کنندگان مطابقت داشته باشد، در ساعات شلوغی وضعیت مناسب تری را ایجاد خواهد کرد.»

کشتریانی ارتباط با مخاطب را از برترین محاسن نمایشگاه کتاب می داند و می افزاید: «برای ارتباط با مخاطبان نیازسنجی می کنیم و از سلیقه آنها در حوزه کتاب و کتابخوانی آگاه می شویم.»

وی به جنبه بین المللی نمایشگاه اشاره می کند و می گوید: «با توجه به این که ناشران بسیاری از سراسر جهان در این نمایشگاه حضور پیدا می کنند، بهتر است چنین نمایشگاهی با این وسعت جهانی علاوه بر نظمی که در برگزاری آن وجود دارد، زمان معینی داشته باشد و همه ساله در همان تاریخ مشخص برگزار شود.»

محمد رضانعمت پور، مدیر روابط عمومی نشر نی هم با اشاره به این که بسیاری از نارسایی های نمایشگاه تاکنون برطرف شده است، می گوید: «با وجود سهولت دسترسی به مصلا به عنوان مکان نمایشگاه، کماکان مشکلاتی نظیر نحوه چیدمان غرفه ها، ضعف اطلاع رسانی، کمبود جایگاه های ویژه استراحت نزدیک به شبستان و پایین بودن میزان ظرفیت خطوط ارتباطی کارتخوان ها وجود دارد.»

آنچه مسلم است نظریات ناشران خصوصی می تواند مسوولان برگزار کننده را برای برپایی هر چه بهتر نمایشگاه بین المللی کتاب تهران در سال های آینده کمک کند تا بهار کتاب ایران پر بارتر شود.

نمایشگاه کتاب با نظم بیشتری برپا شده و از نظر اجرایی مشکلی وجود نداشته است.»

علمی می افزاید: «انتظار داریم برای ناشران امکانات ویژه ای در نظر گرفته شود، به ویژه در زمینه حمل کتاب ها، زیرا امکان حمل کتاب با ماشین وجود ندارد و کرایه گاری هایی که برای حمل کتاب وجود دارند نیز زیاد است که برای ناشر مقرون به صرفه نیست به همین دلیل اگر امکاناتی ایجاد شود که بتوان کتاب ها را به راحتی حمل کرد، کار ناشران بسیار راحت تر خواهد شد.»

علمی درباره تاثیرات نمایشگاه در برقراری ارتباط با مخاطب می گوید: «به علت حضور تعداد زیاد مخاطبان در نمایشگاه کتاب و تبلیغاتی که درباره کتاب ها انجام می دهیم، حضور در نمایشگاه برای جذب مخاطب در سایر ایام سال نیز موثر است.»

همچنین در این میان با نویسندگان جدید و کسانی که تاکنون با آنها همکاری نداشته ایم آشنا می شویم و باب همکاری های جدید باز می شود. از آنجا که نظم و انضباط همواره یکی از شاخص های کیفیت به حساب می آید، نظم ایجاد شده توسط مسوولان برگزار کننده در مصلا را می توان به عنوان یکی از عوامل برگزاری قابل قبول نمایشگاه بیست و دوم به حساب آورد.»

غزاله کشتریانی، مسوول غرفه نشر ثالث، با اشاره به این که نمایشگاه بیست و دوم نظم خوبی دارد و یکی از بهترین سال های برگزاری خود را می گذراند می گوید: «غرفه ها کاملا به موقع تحویل داده شدند و ما به راحتی توانستیم کارهای خود را انجام دهیم. البته اگر کارت های شناسایی غرفه داران (ویژه نمایشگاه) پیش از آغاز نمایشگاه تحویل داده می شد، بهتر بود، زیرا ما روزهای اول

درنگی در بخش جنبی صنعت چاپ در نمایشگاه بین المللی کتاب تهران

تماشایی ترین زیرزمین چاپی

گوشه‌ای از فعالیت‌های بخش جنبی نمایشگاه کتاب امسال به چاپ و نشر اختصاص داشت. در این بخش علاوه بر برگزاری سلسله نشست‌های تخصصی چاپ و نشر که به همت مرکز آموزش علمی کاربردی فرهنگ و هنر واحد ۵ تهران برگزار می‌شد، غرفه‌هایی نیز به نمایش ماشین‌های چاپ، کاغذسازی سنتی و مرمت کتاب اختصاص داده شده بود که بازدیدکنندگان را با مراحل این کارها آشنا می‌کرد.

بر خلاف سالن ناشران عمومی، وقتی وارد زیرزمین غربی شبستان می‌شوید، هوای خنکی به استقبالتان می‌آید. در گوشه‌ای از این سالن، زیرزمینی که به معرفی کارگاه کاغذسازی و رنگ آمیزی کاغذ سنتی کتابخانه آستان قدس رضوی اختصاص داده شده، استاد احمد طالبان، کارشناس مرمت این کتابخانه، مراحل ساخت کاغذ سنتی را برای بازدیدکنندگان نمایش و توضیح می‌دهد. چند بازدیدکننده نیز دور او جمع شده اند و از نزدیک با مراحل ساخت کاغذ آشنا می‌شوند.

برای ساخت کاغذ سنتی، ابتدا آن را ریزریز کرده و با آسیا کردن پارچه، پنبه سلولزی و خالص به دست می‌آورند و سپس آن را در آب حل می‌کنند و به هم می‌زنند تا الیاف آن پخش شود.

استاد طالبان، توری چارچوب داری را وارد این محلول شناور می‌کند. الیاف سلولز روی توری قرار می‌گیرند، سپس این توری را روی پارچه‌ای برمی‌گرداند و زیر دستگاه پرس می‌گذارد تا خشک شود. پس از آن با مالش مهره بزرگ مرمی به شکل تخم مرغ، سطح کاغذ خشک شده را براق می‌کند.

او که ۲۹ سال است با سمت مرمت کار در کتابخانه و مرکز اسناد آستان قدس رضوی مشغول به کار است، درباره استقبال مردم از این بخش می‌گوید: «برخورد مردم در مواجهه با این بخش خیلی جالب است. اگر کتاب یا سندی روی این کاغذ نوشته شود، باقیات الصالحات است و تا دو هزار سال عمر می‌کند.»

در گوشه دیگری از این غرفه، رنگ آمیزی سنتی کاغذ و تهیه کاغذ ابر و باد نمایش داده می‌شود. برای رنگ آمیزی سنتی کاغذ از رنگ‌های گیاهی به دست آمده از پوست گردو، گل ختمی، گل گاجیره، نشاسته، پودر گل رنگ و ... استفاده می‌شود.

مهدی قیصری نیک رئیس روابط عمومی و امور بین الملل سازمان کتابخانه‌ها، موزه‌ها و مرکز اسناد آستان قدس رضوی، هدف از ایجاد این غرفه در بخش جنبی نمایشگاه کتاب را آشنایی علاقه‌مندان با هنر فراموش شده کاغذسازی می‌داند و می‌گوید: «این بخش با به کارگیری امکانات و تجهیزات دستی، مراحل کاغذسازی و رنگ آمیزی کاغذ را به نمایش می‌گذارد تا مردم از نزدیک با این هنر فراموش شده آشنا شوند.» او می‌گوید: «گنجینه‌نسخ خطی آستان قدس با بیش از ۸۰ هزار نسخه و گنجینه اسناد با بیش از ۷ میلیون

برگ سند که برخی از آنها بیش از هزار سال عمر دارند، به کارگاه کاغذسازی و رنگ آمیزی کاغذ نیاز وافر دارد و مرمت کاران از کاغذهای همجنس نسخه‌ها و اسناد خطی، برای مرمت آنها استفاده می‌کنند.»

بخش حفاظت و مرمت کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران

غرفه دیگری از سالن چاپ و نشر به بخش حفاظت و مرمت کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران اختصاص دارد و عکس‌هایی از مراحل مرمت کتاب‌ها و اسناد خطی به دیوارهای آن آویخته شده است.

مرجان انوری، یکی از مرمت کاران این کتابخانه درباره فعالیت‌های این بخش می‌گوید: «این بخش مسوولیت کارهای حفاظتی و مرمت کتاب‌های خطی و چاپ سنگی و اسناد خطی کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران را بر عهده دارد.» او در پاسخ به این سوال که چرا این مراحل به طور عملی برای مردم نمایش داده نمی‌شود، می‌گوید: «از آنجا که امکان آوردن نسخه‌های خطی به نمایشگاه وجود نداشت، لذا به عکس و پاورپوینت مرمت اکتفا کردیم تا مردم را با مراحل مرمت کتاب‌ها، اسناد خطی و چاپ سنگی آشنا کنیم.»

او درباره استقبال مردم از این بخش می‌گوید: «بیشتر، افرادی جذب این بخش می‌شوند که می‌خواهند بدانند چگونه می‌توانند اسناد خطی خود را نگهداری یا مرمت کنند. پیش از این برای مرمت اسناد و کتاب‌های خطی به مردم خدمات ارائه می‌کردیم، اما دو سال است که به دلیل حجم بالای کار در بخش حفاظت و مرمت کتابخانه، قادر به انجام این کار نیستیم.»

نشست‌های صنعت چاپ

مرکز آموزش علمی کاربردی فرهنگ و هنر شماره ۵ (صنعت چاپ) در نمایشگاه بیست و دوم سلسله نشست‌های چاپ را برگزار می‌کند.

حمایت دولتی می‌خواهد. این نرم افزار به قدری برای یک واحد چاپ قابل قبول است که تمام نیازهای یک واحد چاپی در آن دیده شده است مثلاً از مرحله ثبت سفارش تا فرم خروج از انبار در آن در نظر گرفته شده است و به گونه‌ای است که حتی زمان سرویس دستگاه‌های چاپ را به مدیر چاپخانه گوشزد می‌کند. در این نرم افزار برای تک تک کارکنان، قطعات و ماشین آلات کد طراحی شده و برخی برنامه‌نویسان هم برای کار بر روی آن اعلام آمادگی کرده‌اند، اما این طرح بسیار سنگین است و بدون حمایت مالی نمی‌توان آن را انجام داد.»

ابوالفضل ایمانی، قائم مقام مدیر مسول ماهنامه صنعت سوم نیز برای معرفی این ماهنامه دانشجویی در این بخش حضور دارد. او می‌گوید: «۸۰ درصد مقالات علمی این نشریه را دانشجویان مرکز آموزش علمی کاربردی شماره ۵ می‌نویسند و این مجله به معرفی ایده‌ها، نوآوری‌ها و اختراعات دانشجویان نیز می‌پردازد. صنعت چاپ، سومین صنعت در جهان است، اما متأسفانه در ایران هنوز به چشم یک صنعت به آن نگریسته نمی‌شود، به همین منظور تلاش ما این است که از طریق این مجله، این صنعت را به خوبی معرفی کنیم.»

چرا صنعت چاپ؟

شاید این سوال برای بازدیدکنندگان از بیست و دومین نمایشگاه بین المللی کتاب پیش بیاید که چرا با وجود این که صنعت چاپ، جشنواره اختصاصی دارد، در نمایشگاه کتاب هم به آن توجه شده است.

ناصر میرزایی، مدیر اجرایی امور جنبی نمایشگاه بیست و دوم در این باره می‌گوید: «سیاستگذاران نمایشگاه بیست و یکم از جمله دکتر محسن پرویز، معاون امور فرهنگی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به این نتیجه رسیدند که در کنار فعالیت‌های بخش جنبی، به امور چاپ و نشر هم پرداخته شود. چون در فعالیت‌های پیش، در حین و بعد از چاپ در نمایشگاه ضعف داشتیم و این نیاز احساس می‌شد که مردم در جریان این امور قرار بگیرند بنابراین در نمایشگاه امسال برای اولین بار به این مقوله هم پرداخته شد.»

او ادامه می‌دهد: «وقتی خواننده، کتابی را در دست می‌گیرد، هیچ‌گاه به این فکر نمی‌کند که این کتاب چگونه چاپ شده است. ما فکر می‌کنیم اگر مردم در جریان این فرآیند قرار بگیرند، حتماً در نگهداری کتاب‌ها دقت بیشتری خواهند کرد که در زمینه اصلاح الگوی مصرف هم تأثیر بسزایی دارد.» میرزایی درباره نمایش مراحل مرمت کتاب‌ها و اسناد خطی و همچنین ساخت و رنگ آمیزی سنتی کاغذ می‌گوید: «این کار به دلیل قدمت هزار ساله، برای مردم جذاب است. همین جذابیت به حضور کتابخانه مرکزی دانشگاه تهران و آستان قدس رضوی در بخش جنبی انجامید و خوشبختانه از طرف مردم هم با استقبال چشمگیری روبرو شد.»

وحید اروغنی، مسوول روابط عمومی این مرکز درباره فعالیت‌های مرکز آموزش علمی کاربردی شماره ۵ در بخش جنبی می‌گوید: «نشست‌های تخصصی صنعت چاپ از اولین روز نمایشگاه تا ۲۵ اردیبهشت در حوزه‌های مدیریت انتشارات، چاپ دیجیتال، تولید شمارگان پایین کتاب، نکات کاربردی در نرم افزار نشر رومیزی، کنترل کیفیت کتاب‌های نفیس، تکنیک‌های بازاریابی در چاپ و ... در این سالن برگزار شد. در این بخش همچنین برخی دستگاه‌های چاپ برای علاقه‌مندان به نمایش گذاشته شد تا از نزدیک با عملکرد آنها آشنا شوند.» او در پاسخ به این سوال که چرا مراحل چاپ توسط این دستگاه‌ها در این محل نمایش داده نمی‌شود، می‌گوید: «امکان آوردن همه ملزومات این کار به نمایشگاه وجود نداشت، بنابراین به نمایش دستگاه‌ها اکتفا شد.»

در بخش دیگری از غرفه این مرکز آموزشی، برخی اختراعات دانشجویان این رشته به مردم معرفی می‌شوند. اکبر سراجی، دانشجوی رشته کارشناسی چاپ و نشر، چهار طرح ارائه داده و آنها را به ثبت رسانده است که در کنار هم یک ماشین چاپ افست را تشکیل می‌دهند. او می‌گوید: «این ماشین چاپ اکنون یک طرح سه بعدی در رایانه است و هنوز نمونه صنعتی آن ساخته نشده است. این اختراع را ثبت کرده‌ام، اما از نظر هزینه ساخت و گرفتن تاییدیه علمی برای ساخت آن مشکلاتی دارم. اگر این دستگاه به مرحله تولید صنعتی برسد، اولین ماشین چاپ افست ایرانی خواهد بود.» آرش سپاس مقدم، عضو انجمن طراحان گرافیک و دانشجوی کارشناسی صنعت چاپ نیز در این نمایشگاه، طرح نرم افزار مدیریت پیش از چاپ، چاپ و پس از چاپ را ارائه کرده است. او می‌گوید: «به مرحله اجرا رساندن این نرم افزار در واحدهای چاپ،

وقتی می‌شنویم، آنها را حداقل در ذهنمان ثبت می‌کنیم. وقتی می‌نویسیم، کاغذ و دفتر و کتاب می‌شوند و وقتی می‌خوانیم، مجموعه‌ای از کلمات را به دست گرفته‌ایم. خوش به حال کلمات، دائم السفرند. از ذهن به زبان و برعکس، از ذهن به زبان و دست و قلم و کاغذ و برعکس. پس گریزی از دنیای کلمات نیست و زندگی با آنها نتیجه‌ای جز دانایی و توانایی در نظر و عمل ندارد.

ترویج کتابخوانی و سرانه مطالعه و شأن و منزلت اهل مطالعه نزد ما تابع همین رابطه با دنیای کلماتند. همچنان که نمایشگاه سالانه کتاب نیز چنین است. همه آنانی که به نمایشگاه امسال آمدند، از کتابخوان‌های حرفه‌ای تا آنهایی که شاید در سال فقط یک صفحه کتاب بخوانند، رابطه‌ای خاص با دنیای کلمات دارند اما در یکی این رابطه قوی تر و رابطه دیگری ضعیف مانده است. جالب اینجاست که واکنش هر دوی

کتاب‌ها نباید خاک بخورند!

مهران صفاء: شما از کدام دسته‌اید؟ آنهایی که سالیانه یک کتاب می‌خرند، آن هم از نمایشگاه، یا نه، معمولاً با کتابفروشی‌ها و تازه‌های این رسانه مکتوب ارتباط دارید؟ به تخفیف ناشران در نمایشگاه و به ویژه روزهای آخر آن دل خوش می‌کنید؟ یا در استان راحت به جیب می‌رود و پول کتاب را هر چه باشد، می‌پردازید؟ خبرهای کتاب را چه؟ دنبال می‌کنید؟

هیچ دقت کرده‌اید که ما در محاصره کلماتیم! یا می‌گوییم، یا می‌شنویم، یا می‌نویسیم یا می‌خوانیم. پس با کلمات زندگی می‌کنیم، دائماً و کلمه، جزء جدایی‌ناپذیر زندگی ماست. کلمات، دائماً جلد می‌شوند. وقتی می‌گوییم، ضبط می‌شوند و

آنها در برابر کتاب، به عنوان شاخص‌ترین نماینده دنیای کلمات جذاب است. هر دو حسرت کتاب‌های نخونده را همراه دارند. این رنج مقدس و دوست داشتنی در همه شاخه‌های مطالعه احساس می‌شود و در فضای شعر و داستان بیشتر. در روزهای نمایشگاه کتاب امسال، وقتی خبر فروش خوب بعضی آثار روی خط‌های خبری قرامی گرفت، کاهش آن حسرت و رنج حس می‌شد. اما ساختن از اینها، رنج خاک خوردن و خواننده نشدن کتاب‌های خریداری شده است. نمایشگاه کتاب آغاز می‌شود و به پایان می‌رسد و کتاب‌های خریداری شده راهی قفسه‌های کتابخانه‌های شخصی می‌شوند. جنبه حقیقی نمایشگاه وقتی آغاز می‌شود که کتابی باز و خوانده شود. این نمایشگاه وقتی به پایان می‌رسد که کتابی برای مطالعه نداشته باشیم. این روز هیچ وقت از راه نمی‌رسد، چون ما ساکنان دنیای کلمات هستیم.

سایر محمدی

«مجموعه مقالات دکتر محمد معین» به اهتمام دکتر مهدخت معین (فرزند دکتر معین) اخیراً در دو جلد از سوی انتشارات صدای معاصر چاپ و منتشر شده است. مهدخت معین، متولد سال ۱۳۲۵ تهران، دارای مدرک دکترای در رشته زبان و ادبیات فارسی است. وی پیش از این کتاب «حافظ شیرین سخن» را منتشر کرده بود. پس از چاپ مقالات پدر، وی «چهار مقاله» نظامی عروضی سمرقندی، به تصحیح علامه محمد قزوینی را که دکتر معین در سال ۴۵ با تصحیح دوباره و تعلیقات بیشتر منتشر کرده بود، همراه با بازنگری تازه به دست چاپ سپرد؛ چرا که معتقد است دکتر معین پس از انتشار چاپ اول «چهار مقاله»، تصحیح دوباره‌ای از آن به عمل آورد و تعلیقات افزون تری بر چاپ اول اعمال کرده که به دلیل بیماری و سرانجام مرگ، فرصت انتشار آن را پیدا نکرد و انتشارات صدای معاصر با عنوان «چهار مقاله و تعلیقات» آن را منتشر و به بازار عرضه کرد.

«مجموعه مقالات محمد معین» در گفت و گو با دکتر مهدخت معین

گنجینه های ادب فارسی با تغییر خط نابود می شوند

تعددی غلط داشت. بسیاری از این موارد توسط دکتر معین اصلاح شده بود اما مقالاتی که در کتابخانه ایشان نبود بدون بازنگری و تصحیح بعدی مولف بود. باید در هر مورد به کسانی که در آن زبان ها تخصص داشتند مراجعه می کردم و از درست بودن نگارش مطمئن می شدم. در برخی موارد پدر نوشته بودند که از فلان کتاب فلان صفحه در اینجا نقل شود. مشکل اصلی این بود که مأخذ قدیمی در مواردی در دسترس نبود یا بسیار سخت به دست می آمد. این مأخذ طبعاً نسخ خطی را هم شامل می شد. به هر صورت وقت زیادی صرف تجدید چاپ مقالات شد. روزی که داشتیم موارد آلمانی را با استادی بررسی می کردیم، استاد دیگری متخصص ادبیات عرب وارد شد، برای این که فرصت را از دست ندهم گفتم من باید بروم چند مورد عربی را با ایشان در میان بگذارم. پس از بازگشتم، استاد آلمانی دان گفت: «دکتر معین سی . چهل سال پیش به تنهایی مقاله ای نوشته که حالا ما برای تجدید چاپ آن به این همه متخصص و بررس و صاحب نظر نیاز داریم.»

درباره رسم الخط کتاب راه اعتدال را در پیش گرفته اید و هم از سرهم نویسی سال های گذشته، هم از جدانویسی سال های اخیر به عنوان افراط و تفریط یاد کرده اید. لطفاً در این مورد توضیح دهید؟ از بین تمام خطوط نوشتاری دنیا، تنها خطی که این حسن را دارد که کلمات مرکب را سرهم و متصل نوشت یا جدا نوشت خط فارسی است. این امتیاز بزرگی برای خط فارسی است. نوآموزان باید بیاموزند که هر دو شیوه را بخوانند. ملاک، نسخه های خطی و نظر بزرگان ادب فارسی است. تغییرات افراطی در نوشتار باعث می شود که نوآموزان نتوانند کتاب های چاپی چند سال قبل و البته نسخ خطی را بخوانند. دلالی که ارائه می شود چنین است: خارجیان فارسی آموز زودتر یاد می گیرند و با رایانه می شود آسان تر کلمات را تایپ کرد. هر دو دلیل مردود است. آیا چینی ها، ژاپنی ها و بنگالی ها که مورد اخیر الفبایی با ۵۴ حرف و حرکت دارد. به این دلیل خط خودشان را تغییر می دهند؟ برای رایانه هم برنامه می نویسند. با رایانه، می توان کلمات مرکب را هم متصل تایپ کرد و هم جدا.

گنجینه ارزشمند ادب کهن فارسی به ما اجازه این گونه بدعت ها را نمی دهد. اگر آگاه باشیم که چقدر این گنجینه گرانبهاست و تا چه حد ما وظیفه داریم این گنجینه هزار ساله را حفظ کنیم و به آیندگان بسپاریم، هر روز ساز تازه ای برای خط و زبان و الفبای فارسی کوک نمی کنیم. بزرگانی نظیر دکتر معین، دکتر شهیدی، استاد فروزانفر، استاد همایی و مانند آنها همه مخالف این تغییرات بوده اند. چون زبان فارسی پس از هزار سال صیقل خوردن و تراش خوردن واژگان، تبدیل به زبان زیبای امروز شده است. اکنون استاد منوچهر مرتضوی و دکتر مهدی محقق از جمله متخصصانی هستند که نظرشان درباره زبان و خط فارسی، هم راه درست را در پیش گرفته و دستور العمل نگارش فارسی را منتشر کرده که معتدل و درست و شایسته است و باید از آن پیروی کرد. متأسفانه امروز مراکز انتشاراتی و حتی ادارات دولتی هم این موازین را رعایت و اجرا نمی کنند.

لحظات بسیار معدودی که فراغت پیدا می کرد اغلب می شنیدم که برخی از ابیات افسانه نیما را از حفظ می خواند. به خاطر دارم شبی عکسی را در روزنامه به من نشان داد و گفت این نمایوشیچ است؛ پدر شعر نو، افسوس نیما درگذشت و من او را ندیدم. گویا شعب بعد بود که وصیت نامه نیما در روزنامه ها چاپ شد. پدر با حیرت آن را می خواند. از این که نیما را ندیده بود بیشتر افسوس می خورد. پدر از دیرباز ارتباط معنوی خودش را با دانشمندان و نویسندگان برجسته زمانش حفظ کرده بود. شاید بیشترین مکاتباتش با محمد علی جمالزاده بود. چون او همیشه در خارج بود دیدارش دیر به دیر دست می داد. پس از درگذشت پدر، جمالزاده تأسف و تحسّر درونی خود را در مقاله ای در مجله یغما نشان داد.

ظاهراً گردآوری مقالات کار ساده ای به نظر می رسد. در جامعه ایران به مناسبت بزرگداشت افراد مقالاتی از این و آن را جمع می کنند و در قالب کتاب عرضه می کنند و روی جلد کتاب هم می نویسند: به کوشش ...

ظاهراً به نظر می رسد که گردآوری مقالات منتشر شده و چاپ آنها به صورت مجموعه، کار ساده ای باشد اما عملاً این طور نیست. هنگامی که به جمع آوری مقالات اقدام کردم، بین بیست تا چهل سال از زمان انتشار مجلاتی که مقالات در آنها چاپ شده بود می گذشت و طبعاً مجلاتی که در کتابخانه پدر موجود بود، به آسانی در دسترس قرار داشتند اما آنهایی که در کتابخانه اش نبودند، مدت زمانی صرف یافتنشان می شد. بعد از جمع آوری مقالات، یادداشت های بعدی پدر را از نسخ کتابخانه ایشان وارد متن مقالات کردم. طبعاً جای افزودن هر یادداشت مشخص شده بود که گاهی به مناسبت آن که در وسط مطلبی، جمله ای یا عبارتی علامت زده شده بود، باید با دقت و رعایت روش و سبک مولف جای آن را تعیین می کردم و در متن یا حاشیه وارد می کردم. همه حواشی از جمله ارجاعات به مأخذ عربی، انگلیسی، فرانسوی و آلمانی باید دوباره با دقت دیده می شد که غلط چاپی نداشته باشد که البته موارد

خارجی واقع شده است. از این گذشته، پدر در اکثر کنگره های بین المللی حضور داشته و با بسیاری از اسلام شناسان، شرق شناسان و زبان شناسان معروف جهان از نزدیک آشنایی و مکاتبه داشت و در برخی از دانشگاه های معتبر جهان نیز تدریس و سخنرانی کرده بود. از گفتار و نوشتار برخی از دانشمندان ایرانی نمونه هایی در این دو مجلد نقل شده است؛ افرادی مانند پورداوود، جمالزاده، استاد شهیدی، زرین کوب، همایی و ... البته از زمان درگذشت پدر تاکنون دانشمندان، صاحبان قلم، مجرای و رسانه های گروهی

به تجلیل و یاد پدر و آثارش مبادرت کرده اند. در جلد دوم مجموعه مقالات هم از گفتار و نوشتار استادان که در مجالس یادبود و گرامیداشت پدر به بررسی شخصیت علمی و ادبی وی و تحولی که در روش تحقیق و تصحیح انتقادی متون ایجاد کرده، پرداختند، آورده ام. البته از گفتار و نوشتار استادانی مانند دکتر ذبیح الله صفا و دکتر مهدی محقق که در مورد پدر و ارتباطشان با

وی گفته اند و نوشته اند، درج خطابه هایشان در این مجلد میسر نشد.

نیما بدون دوستی و آشنایی نزدیک با پدر، در وصیتنامه خود دکتر معین را در چاپ آثارش و بازخوانی آن امین خود معرفی کرد. رابطه پدر با ادیبان معاصرش چگونه بود؟

پدر درباره شعر نو معتقد بود که شعر نو یک پدیده با ارزش است و نیما را به حق می توان پدر شعر نو دانست. «افسانه» نیما را بسیار دوست داشت و در

دکتر معین در اکثر کنگره های بین المللی حضور داشته و با بسیاری از اسلام شناسان، شرق شناسان و زبان شناسان معروف جهان از نزدیک آشنایی و مکاتبه داشت

خانم معین، مجموعه مقالات دکتر معین اخیراً به کوشش شما منتشر شده است. این مجموعه چگونه فراهم آمد و شما در چاپ این اثر چه نقشی داشتید؟ مجموعه مقالات پدر که در دو جلد گردآمده، تا حد امکان به ترتیب تاریخ تنظیم شده اند. این مقالات از سال ۱۳۱۸ به بعد در مجلات به چاپ رسیده اند و به تدریج به مناسبت های مختلف مثل برگزاری کنگره ها و سالگرد شخصیت ها، توسط اشخاص مختلف در مجلات یا ویژه نامه ها چاپ شده اند. تعدادی از این مقالات حدود سه تا پنج صفحه است و در عین حال بسیار کوتاه و در عین حال بسیار دقیق و حاوی نکات و کشفیات تازه است. برخی دیگر از مقالات بسیار مفصل اند؛ نظیر «شماره هفت و هفت و پیکر نظامی» و «حکمت اشراق و فرهنگ ایران» که هر یک بیش از هشتاد صفحه است و نشان می دهد که پدر طرح تالیف کتابی را در سر داشت. این دو مقاله را در جلد اول مجموعه مقالات آورده ام؛ بسیاری از علاقه مندان آثار دکتر معین منتظر جلد سوم مقالات هستند. زمانی که این مجموعه دو جلدی را برای چاپ اول تدارک می دیدیم، تعدادی از مقالات در دسترس ما نبود اما اخیراً چند مقاله که قبلاً خبری از آن ها نداشتیم به دست آمد که امیدوارم در آینده نزدیک جلد سوم مجموعه مقالات را هم داشته باشیم.

در جمع آوری مقالات با چه مشکلاتی مواجه شدید؟ آیا افرادی بودند که در این امر به شما کمک کنند؟

مقالات براساس روش خاص پدر تدوین و تنظیم شده است. یادداشت ها و افزوده های او را در جاهای مشخص آورده ام. بعضی یادداشت های کوتاه و کامل بود که عیناً نقل شد. برخی هم ارجاعاتی بود به کتاب های فارسی یا انگلیسی یا فرانسوی، عربی و آلمانی که می بایست ترجمه و نقل می شد که چنین هم شد. همچنین پدرم به کتاب هایی در کتابخانه شخصی اش و تعلیقات خود بر آنها ارجاع داده بود، که آنها نیز لحاظ شد.

نظرات و پیشنهاد های دیگران درباره برخی از مقالات در حواشی به خط پدر نقل شده بود، که آنها را نیز با ذکر نام صاحب نظران آورده ام، اما مشکل اصلی، کتاب ها و مجلاتی بود که اکثر از منابع خارجی بودند و از چاپ های قدیم محسوب می شدند که پیدا کردن آنها سخت و دشوار بود و بسیاری از آنها از چاپ خارج شده بود یا چاپ های جدید آنها به کلی تغییر کرده بود. با این وجود برای یافتن آنها سخت تلاش کردم. درباره چگونگی گردآوری مقالات، بعد از بیماری و درگذشت پدر، مادرم ضمن تنظیم و ترکیب کتاب ها در کتابخانه به جمع آوری مقالات پرداخت و مقالات قدیم و نیز مقالاتی را که گه گاه در مجلات روز به مناسبت یادبود و بزرگداشت پدر تجدید چاپ می شد، جمع آوری و در دفتری بزرگ الصاق کرد. برخی از دانشجویان پدر نیز بنا به رشته تخصصی خود و علاقه شخصی مبادرت به چنین کاری کرده بودند. غیر از شاگردان مستقیم پدر، افراد علاقه مندی هم بودند که به استنساخ مقالات اقدام کردند.

مقدمه مجموعه مقالات را به نظرات و دیدگاه های استادی اختصاص دادید که درباره دکتر محمد معین اظهار نظر کرده بودند. بسیاری از آثار پدرم مورد استفاده و استناد دانشمندان

برای معرفی آثار خود کم کار بوده ایم

آیناز محمدی: «هنر نویسندگی» گزینه‌ای از گفت و گوها، مقالات و نامه‌های نویسندگان ایران و جهان است که با ترجمه و اهتمام مجید روشنگر فراهم آمده و اخیراً توسط انتشارات مروارید منتشر شده و در بیست و دومین نمایشگاه کتاب تهران هم عرضه شد. مجید روشنگر متولد سال ۱۳۱۵ در محله سنگلج تهران است. سال ۴۳ از دانشکده حقوق دانشگاه تهران لیسانس گرفت و در دانشگاه آکسفورد و دانشگاه استرالیا در مقطع فوق لیسانس رشته حقوق سیاسی و حقوق بین‌المللی به ادامه تحصیل پرداخت. او از بنیانگذاران انتشارات مروارید بود و می‌توان وی را از جمله نخستین ویراستاران حرفه‌ای کشور برای فعالیت در موسسه انتشارات فرانکلین دانست. «عبور از متن برهوت»، ترجمه «انقلاب امید» اثر ارایش فروم، «عینیت در پژوهش‌های اجتماعی» ترجمه «دلواپس شادمانی تو هستم» نامه‌های عاشقانه ماری هاسکل به جبران خلیل جبران و... عناوین برخی کتاب‌های منتشر شده روشنگر هستند.

آقای روشنگر، موضوع رساله فارغ‌التحصیلی شما چه بود و چرا منتشر نشده است؟

رساله فارغ‌التحصیلی من به زبان انگلیسی است و الان که با شما صحبت می‌کنم، یک فصل از این رساله که مربوط به سوابق تاریخی جنگ ایران و عراق می‌شود، در حال چاپ است و تحت عنوان «پیشینه تاریخی جنگ ایران و عراق» منتشر خواهد شد. در این بخش از رساله، سابقه اختلاف ایران به عنوان یک دولت مستقل با دولت عثمانی آن روز را درباره رود کارون آورده‌ام.

از چه زمانی وارد حوزه نشر کشور شدید و از کی به فکر انتشار نشریه ویژه کتاب افتادید؟

آغاز کار ما در موسسه انتشارات فرانکلین بود. در این موسسه به عنوان ویراستار کارم را شروع کردم و ما جزو اولین ویراستاران صنعت نشر کشور شناخته می‌شدیم که در کنار منوچهر انور، اولین ویراستار حرفه‌ای نشر کشور، موضوع ویرایش متن را تثبیت کردیم. ایشان با تسلطی که به زبان‌های انگلیسی و فرانسوی داشتند، کارهای بسیار ارزنده‌ای را در این حوزه انجام دادند؛ بعدها آقای نجف دریابندری و دکتر فتح‌الله مجتبابی به جمع ما پیوستند. هسته اولیه ویراستاران نشر کشور در موسسه انتشارات فرانکلین بسته شد که بعدها اشخاص دیگری هم به این جمع پیوستند. شادروان کریم امامی، آقای اسماعیل سعادت، احمد سمعی گیلانی و دیگران که امروز هر یک چهره برجسته و شناخته شده‌ای محسوب می‌شوند.

حد و حدود اختیارات ویراستاران در آن زمان چقدر بود و شما با آن اختیاراتی که ویراستاران در اغلب نقاط جهان دارند، چه اندازه آشنا بودید؟

نقش ویراستار در صنعت نشر کشورهای پیشرفته عبارت از این است که شما به عنوان صاحب اثر یا به عنوان نویسنده یک رمان یا نمایشنامه یا تحقیقات ادبی و تاریخی وقتی نوشته خود را به ناشر می‌سپارید، آن ویراستار موسسه نشر است که اثر شما را از ابتدا تا انتها به دقت می‌خواند و برای انتشار یا عدم انتشارش تصمیم‌گیری می‌کند. با فرض این که آن نوشته برای چاپ امتیازات لازم را دارا باشد، آن وقت ویراستار ملاحظات و نظریات خودش را با شما در میان می‌گذارد و پایه‌های شما آن اثر را اگر لازم ویرایش می‌کند. یعنی نوشته شما چه به لحاظ تنظیم و تدوین و چه به لحاظ سازمان‌بندی فصل‌ها، پایان‌بندی متن، شیوه نگارش، حتی مقدمه یا تکمله یا پیشنهاد ویراستار ممکن است تغییر کند.

زمانی شما نشریه «بررسی کتاب» را منتشر می‌کردید. بازتاب انتشار این نشریه در کنار نشریات دیگری چون فردوسی و انتقاد کتاب، راهنمای کتاب و... چگونه بود؟

بازتاب این نشریه در آن زمان خیلی خوب بود. «بررسی کتاب» را در سال ۱۳۴۴ بنیان گذاشتم، در دومین یا سومین شماره این نشریه نظرات رولان بارت را ترجمه کرده بودیم، آن زمان کسی رولان بارت را نمی‌شناخت یا به عنوان مثال بیژن جلالی به عنوان شاعر یک مصراع از شعرش در مجله و روزنامه‌ای چاپ نشده بود و در هیچ محفلی شعرش خوانده نشده بود اما ما شعرهایش را در انتشارات مروارید در قالب یک کتاب منتشر کرده بودیم و در «بررسی کتاب» نقد اشعارش را داشتیم. زمانی که رمان «سنگ صبور» چوبک منتشر شد، نجف دریابندری نقدی نوشت و این رمان را شدیداً مورد حمله قرار داد. همین مسئله سبب قهر چوبک با دریابندری شد که بیست سال طول کشید.

حال چطور اسماعیل کاداره که به زبان آلبانیایی می‌نویسد و جمعیتی که به این زبان تکلم می‌کنند کمتر از سه میلیون نفر است، به چنین شهرت جهانی رسیده است؟

گاهی اتفاقاتی در برخی از کشورها می‌افتد که ما از آنها غافلیم. من چهل - پنجاه سال است که این را داد می‌زنم، اما کسی گوش نمی‌دهد. مثلاً دولت ترکیه یک سازمان رسمی دولتی دارد که بودجه و افرادش را دولت می‌دهد و هر اثر ادبی که منتشر می‌شود چکیده‌ای از آن را ترجمه می‌کنند و برای ناشران غربی و ناشران معتبر بین‌المللی می‌فرستند. این ناشران با مطالعه خلاصه اثر تصمیم می‌گیرند که ارزش ترجمه و انتشار را دارد یا نه؟ بعد که ناشر انتخاب کرد، یک مترجم زبده استخدام می‌کند تا کل اثر را ترجمه کند و دو تا ویراستار هم هستند که آن را ویرایش کنند. در نتیجه چنین اثری مثل آثار پاموک ترجمه و منتشر می‌شود و جایزه نوبل را هم می‌گیرد. ما در ایران چنین سازمانی با این وظایف مشخص نداریم. من الان شنیده‌ام که در ایران حدود ۹ هزار ناشر وجود دارد. سالی که من وارد صنعت نشر کشور شدم در سمیناری که یونسکو برگزار کرد حضور داشتم و سخنرانی کردم. من در این سمینار محاسبه کردم ۱۲۴ ناشر در تمام کشور فعالیت می‌کردند. از این ۹ هزار ناشر، آیا پنجاه ناشر به آثار جلدی و عمیق جهان توجه دارند؟ آن وقت انتظار دارید جهانی بشویم؟

شما در کارنامه خود، کتاب «عینیت در پژوهش‌های اجتماعی» را دارید. چگونه به سمت ترجمه آثار جبران خلیل جبران رفته‌اید؟ می‌دانید که آثار جبران در ایران با اقبال مواجه شده است.

ترجمه کتاب جبران که با عنوان «دلواپس شادمانی تو هستم» منتشر شده است، حاصل دو هفته بیماری و بستری شدن در بیمارستان است.

در دوران بستری وقتی این کتاب را خواندم و از آن لذت بردم، آن را برای مخاطبان ایرانی ترجمه کردم و تاکنون هم چند بار تجدید چاپ شده است. این کتاب گزیده‌ای از نامه‌های عاشقانه جبران و ماری هاسکل است. هاسکل کاشف جبران خلیل جبران بود. یعنی اگر ماری هاسکل به عنوان یک آموزگار نبود، ما جبران خلیل جبران را با این اعتبار جهانی نداشتیم. به هر حال این کتاب برخلاف تصور من طی یک سال به چاپ هفتم رسید. آن هم در دو قطع، یک قطع کوچک جیبی و یک قطع رقیعی. اتفاقاً هر چاپ هم در ۴۴۰۰ نسخه منتشر می‌شود.

می‌گرفت، هر بار اصلاحات و افزودن‌هایی که توسط مولف یادداشت شده بود، در متن فرهنگ اعمال می‌شد. همچنین از یادداشت‌هایی که دانشمندان و دانش پژوهان در مورد بعضی مطالب فرهنگ داشتند، استفاده شد. مواردی هم که توسط خودم به تدریج استنباط و یادداشت شده بود افزودند.

بیشترین کار تا به حال درباره فرهنگ شش جلدی صورت گرفته به گونه‌ای که بعضی از مطالب دو مجلد اعلام بعد از درگذشت مولف تاکنون چهار بار تغییر یافته است که بیشترین تغییر مربوط به جمعیت و آمار شهرهای ایران و کشورهای خارجی است که هم‌زمان با سرشماری و آمار جدید در فرهنگ معین درج شده است. تغییرات مربوط به حکومت کشورها نیز وارد متن فرهنگ شد. همچنین تاریخ فوت شخصیت‌هایی که در زمان چاپ نخست در قید حیات بودند، افزوده شد و پرچم کشورهایی که با تغییر حکومت‌ها، تغییر یافت هم در فرهنگ درج شد. تقریباً تمام غلط‌های چاپی در هر شش مجلد تصحیح شد.

چه آثار دیگری از دکتر معین برای چاپ تدارک دیده‌اید؟

کتاب «شرح قصیده فارسی خواجه ابوالهثیم» منسوب به محمد بن سرخ نیشابوری به تصحیح و مقدمه فارسی و فرانسوی دکتر معین و پروفیسور هانری کربن در حال چاپ است. همچنین چاپ دیگری از «فرهنگ فارسی» را در دست چاپ داریم و از آنجا که نیاز امروز جامعه ما به فرهنگ‌های مختلف زبان فارسی روزافزون است و امکانات ما کم، تاکنون موفق به انتشار فرهنگ‌های عمومی، اختصاصی و موضوعی طرح پدر نشده‌ایم. با این همه برای کمک به دانشجویان و دیگر جویندگان فرهنگ متوسط‌با برخی اصلاحات و افزودن‌ها (بدون اعلام اشخاص و اماکن) در یک مجلد فراهم شد که امیدواریم به زودی منتشر شود. «حافظ شیرین سخن» هم با افزودن‌ها و یادداشت‌های بعدی و نهایی پدر در دست تدوین است.

برخی از آثار دکتر معین توسط ناشران مختلف به گونه‌ای چاپ و منتشر می‌شود که هیچ‌نوع ضابطه‌ای ندارد و نظارتی هم بر کار این ناشران نیست.

متأسفانه قانون «سی سال بعد از فوت مولف» نخستین بار در مورد آثار دکتر معین به خصوص «فرهنگ فارسی معین» اعمال و مورد سوءاستفاده واقع شد. این قانون قبلاً درباره کتاب‌هایی نظیر داستان و رمان اعمال می‌شد که طبعاً عین متن چاپ می‌شد و ایرادی وارد نبود. قانون مزبور متذکر می‌شود که متن چاپ شده، نباید مغایر اصل اثر باشد (یعنی باید عین آن باشد) در حالی که ناشران اقدام به چاپ فرهنگ فارسی معین به صورت یک جلدی، دو جلدی سه جلدی و چهار جلدی در قطع‌های گوناگون کرده‌اند و همه هم ادعا دارند که فرهنگ کامل لغات را چاپ کرده‌اند. همه هم مدعی‌اند که این فرهنگ‌ها را شخص دکتر معین نوشته و تدوین کرده است. بدتر از همه این که تدوین فرهنگ یک جلدی از فرهنگ شش جلدی معین غالباً توسط اشخاص غیرمتخصص و ناوارد صورت گرفته است. چاپ‌هایی که من دیده‌ام همه از همان صفحه اول پر از غلط است. ماده دیگری از قانون فوق‌الذکر می‌گوید که حقوق معنوی مولف از جمله نام مولف تابع زمان و مکان نیست و باید همیشه حفظ شود در حالی که با چاپ آثار به صورت مغلوطن به نام مولف لطمه وارد می‌کنند. مسئله مهم‌تر آن که دانش‌آموزان، دانشجویان و معلمان به علت اقتصادی‌تر بودن ترجیح می‌دهند از فرهنگ‌های یک جلدی که ارزان‌تر است استفاده کنند. به این صورت اغلاط این چاپ‌ها به طور گسترده وارد فرهنگ ایران می‌شود. موارد مذکور را به طور مکرر به مسئولان انتقال داده‌ام و شنیده‌ام که آثار دکتر معین را ملی اعلام کرده و از چاپ آنها جلوگیری می‌کنند. اما عملاً کاری صورت نگرفته و ما همچنان شاهد چاپ این آثار به صورت مغلوطن هستیم با این که هیچ‌یک از ناشران درجه یک، ممتاز و معتبر آثار دکتر معین را با استفاده یا سوءاستفاده از قانون مذکور چاپ نکرده‌اند.

«چهارمقاله» نظامی عروضی را که علامه قزوینی تصحیح و تحشیه کرده بودند، دکتر معین دوباره تصحیح کرده و بر آن تعلیقه نوشته‌اند. چرا؟

حتماً می‌دانید که استادان و دانشمندان به ویژه سه تن از آنان، بسیار مورد علاقه و احترام دکتر معین بودند. علامه قزوینی، استاد پورداوود و علامه دهخدا. دکتر معین به علامه قزوینی و آثار ایشان بسیار توجه داشت. ضمناً «چهارمقاله» را در دوره لیسانس تدریس می‌کرد. متن این کتاب را با یادداشت‌ها و شرح مختصر لغات برای تدریس در دبیرستان منتشر کرده بود. ضمن تدریس متن در دوره لیسانس مشکلات و آرایه‌های ادبی و مباحث تاریخی آن را شرح می‌داد. از سوی دیگر هر کتابی را که مطالعه می‌کرد در حاشیه صفحات آن نظریات خود را یادداشت می‌کرد. در مورد تعلیقات «چهارمقاله» اثر نظامی عروضی سمرقندی که علامه قزوینی تصحیح و تشریح کرده بود؛ نیز چنین کرد، سپس به چاپ یادداشت‌ها و شرح لغات و اعلام تاریخی و جغرافیایی و تکمیل یادداشت‌های علامه قزوینی اقدام کرد. همان‌گونه که دیده‌اید، روی جلد این اثر عنوان «چهارمقاله و تعلیقات» نظامی عروضی سمرقندی به تصحیح علامه محمد قزوینی آمده و در آخر نام دکتر معین اضافه شده است. می‌توان این روش را با شیوه کسانی که متون تصحیح شده توسط بزرگان ادب فارسی را دوباره بدون یافتن نسخه خطی جدید و بدون شرح و توضیح بیشتر و مفیدتر چاپ می‌کنند مقایسه کرد؛ برخی از این افراد گاهی حتی نامی از آن بزرگان در مقدمه کتاب نمی‌برند.

«چهارمقاله» در زمان حیات دکتر معین همراه با تعلیقات چاپ شده بود. اما گویا تعلیقات دیگری به قلم دکتر معین وجود داشت که شما در چاپ اخیر به متن افزوده‌اید.

متن «چهارمقاله» با تصحیح علامه قزوینی و دکتر معین مکرراً در سال‌های مختلف چاپ شده است. شاید بیش از بیست بار و حدود نیم قرن، متن درسی دوره لیسانس زبان و ادبیات فارسی بوده است. دکتر معین در «چهارمقاله و تعلیقات» نظریات علامه قزوینی را به طور کامل نقل کرده و در برخی موارد آنها را تکمیل و نقد و بررسی کرده و روی قسمت‌هایی که علامه قزوینی درباره آنها اظهار نظر نکرده بودند کار کردند. پدر بعد از چاپ نخست «چهارمقاله و تعلیقات» یادداشت‌های بسیاری در شرح لغات دشوار و مشکلات تاریخی و اعلام جغرافیایی به کتاب افزودند. «چهارمقاله و تعلیقات» در فاصله سال‌های ۱۳۳۴ و ۱۳۳۶ هم چاپ شد که چاپ سال ۱۳۳۴ به کلی نایاب است و چاپ سال ۱۳۳۶ را تنها دو نسخه دیدم. بعد از چاپ دوم این کتاب بود که دکتر معین یادداشت‌های بسیاری در پانویست صفحه و حواشی صفحات نوشت که فرصت چاپ دوباره آن را پیدا نکرد و بنده توفیق آن را پیدا کردم که در چاپ اخیر آن را وارد کنم. البته این تعلیقات و حواشی بعدی که در چاپ اخیر به متن اضافه شده منحصر به بخش خاص و مربوط به موضوع و زمینه و مطلب مشخصی نیست بلکه در جای جای کتاب آمده است.

چه آثار دیگری از دکتر معین باقی مانده که پس از درگذشت ایشان چاپ و انتشار آن را به عهده داشته باشید؟

آثاری مانند «جوامع الحکایات و لوازم الروایات» تالیف سدیدالدین محمد عوفی به تصحیح دکتر معین، بخش دوم که در زمان حیات پدر منتشر نشده بود در سال ۱۳۵۵ چاپ شد. کتاب «مزدیسنا و ادب پارسی» جلد اول، چاپ سوم، سال ۱۳۵۵ با درج حواشی مولف توسط من منتشر شد. جلد دوم «مزدیسنا و ادب پارسی» که در زمان حیات پدر چاپ نشده بود، در سال ۱۳۶۳ به کوشش من چاپ شد. «جامع‌الحکمتمین» تالیف ناصر خسرو (برنده جایزه فرهنگستان علوم و ادبیات پاریس) جزو گنجینه‌های نوشته‌های ایرانی به تصحیح و مقدمه فارسی و فرانسوی دکتر معین و پروفیسور هانری کربن با افزودن حواشی و تعلیقات پدر در پایان کتاب تحت عنوان «اضافات و استدراکات» در سال ۱۳۶۳ چاپ شد. «فرهنگ متوسط فارسی» تا سال ۶۵ چندین بار چاپ شد. با آن که چاپ‌ها به طریق افست صورت

حاشیه های خواندنی مصلی در بهار کتاب

از پوست موز تا موتورولانس

چادر، دست فرزندش را می فشارد و می گوید: «فکر نکنی کار خوبی کردی ها! دفعه بعد پوست موزها را دور بینداز!»

و این یعنی این که پوست موز باز هم قرار است در دسرساز شود!

همراه قدیمی، باز هم در کنار ما

اتوبوس های شرکت واحد اتوبوسرانی سال هاست که در امر حمل و نقل عمومی فعالند و به نوعی یادآور خاطرات کهنه پدربزرگان ما به حساب می آیند. البته امروز وضعیت با گذشته خیلی فرق دارد و اتوبوس های جدید و پیشرفته با سامانه های قابل توجه در خدمت مردم اند.

در نمایشگاه بین المللی کتاب تهران نیز تعداد زیادی اتوبوس در پنج مسیر به حمل و نقل افراد از مکان های دور و نزدیک به مصلی و بالعکس اقدام می کنند.

قهرمانی، کارمند سازمان نظارت شرکت واحد در این باره می گوید: «روزانه ۱۲۰ دستگاه اتوبوس مردم را از میدان انقلاب، میدان آزادی، پایانه خاوران، میدان راه آهن و میدان صنعت به نمایشگاه می آورند و برمی گردانند.»

وی با اشاره به افزایش تعداد اتوبوس ها نسبت به نمایشگاه سال قبل، می گوید: «روزانه حدود ۲۰ تا ۲۵ هزار مسافر نمایشگاه را اجابه جامی کنیم. مسیرها نیز به گونه ای انتخاب شده اند که مکان هایی که مترو پوشش نمی دهد را دربرگیرند.»

کرایه هر نفر برای استفاده از این اتوبوس ها ۲۰۰ تومان است و قهرمانی اعتقاد دارد با توجه به مسیرهای دوری که اتوبوس ها می روند، کرایه ناچیزی است. دوست دارم با قهرمانی و همکارش کیومرث جباری از رانندگان بیشتر درباره فعالیتشان گفت و گو کنیم، اما آنها دل پردردی دارند و می گویند: «ما هم مثل بقیه مردم، زن و بچه داریم و آنها از ما می خواهند حالا که در نمایشگاه هستیم، امکان خرید کتاب های مورد نیازشان را فراهم کنیم. این را به مسئولانمان هم گفته ایم، اما هنوز هیچ کمکی در این راه به ما نکرده اند. ای کاش دست کم مسئولان وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی یا برگزارکنندگان نمایشگاه به ما بن کتاب بدهند تا شرمند زنی بچه مان نشویم.»

از آنها خداحفاظی می کنم و به این فکر فرومی روم که راستی خودم هنوز یک کتاب هم نخریده ام!

استقبال خوب

در محیط مصلی نیز ۳۵ دستگاه خودروی ون - مینی بوس کوچک، اگر فرهنگستان زبان و ادب فارسی ایراد نکیرد - به حمل و نقل بازدیدکنندگان از درهای جنوبی به سمت شبستان و حیاط اصلی مصلی اقدام می کنند. اتفاقا استقبال مردم هم از این خودروهای رایگان خیلی خوب است، اما کاش... این خودروها متعلق به شرکت پروماس هستند که پس از عقد قرارداد با مسئولان نمایشگاه به خدمت رسانی مشغول شده اند.

وقتی سراغ دو نفر از رانندگان این خودروها می روم، آنها مرتباً داخل حرف یکدیگر می دوند و من هم خوب می دانم که باید حرف هایشان را با همدیگر نقل کنم.

محمدجواد نوروزی و مقتدا طاهری معتقدند که استقبال مردم از این خودروها بسیار خوب است، اما آنها حرف های شنیدنی زیادی هم دارند مثلاً می گویند: «مسیر رفت و آمد ما بسیار پرخطر است.

کمپ ها حاضرند و مردم را ویزیت می کنند. حتی پیش آمده که یک بیمار به علت سرما خوردگی به اورژانس مراجعه کرده است البته بیشتر برای کارهای اورژانسی از ما کمک خواسته می شود. گاهی نیز فرد مورد نظر در مکانی قرار دارد که باید هر چه سریع تر به یاری او شتافت. در این گونه موارد موتورولانس استفاده می کنیم.»

تعداد مراجعان به اورژانس مستقر در مصلی زیاد است، به گونه ای که روز پنجم برپایی نمایشگاه، حدود ۹۰ نفر تا ساعت ۱۷ مراجعه کردند که از این میان ۱۰ نفر سرم تراپی شدند. افت فشار، درد قفسه سینه و حالت تهوع، شایع ترین مشکلات جسمی بازدیدکنندگان به حساب می آید.

کبودانی در پایان با اشاره به این که حضور در محیط فرهنگی نمایشگاه باعث گرایش بیشتر او و همکارانش به کتاب شده است می گوید: «من اینجا کتاب می خوانم. البته قبل از نمایشگاه هم به کتابخوانی علاقه مند بودم، اما حالا علاقه ام بیشتر شده است.»

باز هم پوست موز

پایگاه «اطفال - اشیاء گم شده» نیز یکی از پر مراجعه کننده ترین بخش های جانبی نمایشگاه است. در چادری بزرگ که در دل خود قفسه ها و کمدهای متعدد را جای داده است، می توان چندین و چند کیف، موبایل، ساعت، کتاب و سایر اشیا را دید که همگی کدگذاری شده اند.

نیروهای فعال این بخش نیز آن قدر پرکارند که بعد از دقایقی چند، موفق نمی شوم حتی با یکی از آنها گفت و گو کنم و به قول معروف یک سر دارند و هزار سودا!

خانمی همراه با کودکش به این چادر مراجعه کرده است و سراغ دوربین فیلمبرداری گم شده اش را می گیرد. مسئول غرفه در آخرین پرسش درباره مشخصات دوربین مذکور سوال می کند: لطفاً بگویید در داخل کیف دوربین به جز خود دوربین چه چیزی قرار دارد؟

خانم، سر به زیر می اندازد و با خجالت می گوید: «چطور بگویم؟ چند تا پوست موز!»

مسئول چادر نیز در کیف را باز می کند و پوست های موز را بیرون می آورد و بالیند می گوید: «بفرمایید. این هم دوربینتان. تا حالا فکر می کردم پوست موز همیشه باعث دردسر آدم ها می شود!» خانم دوربین را می گیرد و پس از تشکر از مسئول

محیط نمایشگاه آنها را نبینیم، در سلامت محیط نمایشگاه و آرامش خاطر مسئولان برگزاری، ناشران، غرفه داران و بازدیدکنندگان موثر است.

آماده، حتی با موتورولانس

هرگاه ضرب از دحام جمعیت در یک محیط بالا می رود، احتمال بروز حادثه یا ناراحتی های جسمانی و حتی روحی افزایش می یابد. در چنین مواقعی حضور کادر پزشکی مجرب می تواند بسیار بااهمیت باشد.»

اورژانس تهران نیز به همین منظور در بیست و دومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران حضوری فعال و موثر داشته است.

مجید کبودانی، معاون ناحیه جنوب اورژانس تهران، درباره امکانات، تجهیزات و نیروهای مستقر اورژانس در محیط مصلی می گوید: «اورژانس تهران دو کمپ یا چادر. یکی در حیاط بزرگ مصلی و دیگری در ضلع شرقی رواق شبستان. برپا کرده که در کنار هر کمپ، دو دستگاه آمبولانس، اتوبوس آمبولانس و موتورولانس (اورژانس موتوری) قرار داده شده است.»

وی با اشاره به این که کمپ های اورژانس کاملاً حالت در مانگاهی دارند می افزاید: «در داخل این کمپ ها، پزشک، پرستار و تمامی داروهای مورد نیاز وجود دارد.»

نکته جالب این که اورژانس مستقر در مصلی نه تنها برای کارهای پزشکی اورژانسی، بلکه در مواردی حتی برای درمان های ساده نیز در خدمت مردم است.

کبودانی در این باره می گوید: «پزشکان ما در

برگزاری نمایشگاه بین المللی کتاب تهران، حاصل تلاش افراد و گروه های زیادی است که دست در دست هم، تلاش می کنند بزرگ ترین رویداد فرهنگی کشور را به خوبی و با کیفیت اجرا کنند.

بدون شک در کنار کارهای مهم و چشمگیری نظیر تجهیز مصلی و غرفه بندی، اطلاع رسانی، فراهم آوردن زمینه حضور ناشران داخلی و خارجی و بسیاری از مسائل اجرایی دیگر، اقدامات بسیار مهم دیگری نیز انجام می شود که ممکن است خیلی به چشم نیایند؛ حفظ امنیت، حمل و نقل مراجع کنندگان در بیرون و درون نمایشگاه، انجام اقدامات ضروری پزشکی و مواردی از این قبیل که کارهایی بسیار حساس و کاربردی نیز به شمار می روند در گرماگرم نمایشگاه بین المللی کتاب تهران در حال انجام است.

۶۰۰ پلیس برای حفظ امنیت اهل کتاب

بدون شک، برقراری و حفظ امنیت در محیط پرازدحامی نظیر نمایشگاه بین المللی کتاب، امری خطیر و پر زحمت است که نیروی انتظامی با تلاش فراوان به انجام آن می پردازد.

حضور نیروهای آماده پلیس برای صیانت از امنیت مردم و برخورد با هر گونه اختلالگری و مشکل آفرینی، رهاورد بزرگی به نام امنیت را برای بازدیدکنندگان پر شمار نمایشگاه به همراه دارد.

سرهنگ پاسدار عباس جمشیدی، فرمانده یگان های انتظامی حفاظت فیزیکی اماکن فاتب در این باره می گوید: «با توجه به حساسیت های موجود در فضای فرهنگی نمایشگاه بین المللی کتاب، سعی کرده ایم از نیروهایی استفاده کنیم که هم امنیت را حفظ کنند و هم برخوردی در شأن مراجعان اغلب فرهنگی نمایشگاه داشته باشند.»

جمشیدی با بیان این که مردم باید این احساس امنیت می کنند، می افزاید: «هدف زیر مجموعه پلیس فرماندهی بزرگ تهران، پیشگیری از وقوع جرم های مختلف است و ما در این زمینه از پلیس های تخصصی از جمله نیروهای آگاهی استفاده کرده ایم.»

نیروی انتظامی، ایستگاه های متعدد پلیس را در محیط مصلی مستقر و در بنرهای نصب شده نیز تذکراتی را به مردم درباره چگونگی حفظ و مراقبت از فرزندان، اموال، اشیاء و پول های نقدشان ارائه کرده است.

وی نظم و امنیت حاکم بر محیط نمایشگاه را مناسب ارزیابی می کند و می گوید: «از آنجا که در این محیط فرهنگی اغلب فرهیختگان و دانشجویان حضور پیدا می کنند، خوشبختانه تاکنون مشکل خاصی به وجود نیامده است.»

جمشیدی همچنین از انجام هماهنگی های لازم برای حفظ امنیت ناشران و میهمانان خارجی حاضر در نمایشگاه بیست و دوم خبر می دهد و معتقد است این هماهنگی ها تا حدی است که حتی وقتی مقامات ارشد کشورمان نظیر رئیس جمهوری به نمایشگاه می آیند، از نظر امنیتی هیچ مشکلی وجود نخواهد داشت.

جمشیدی ضمن تقدیر از تلاش همکاران پرتلاشش می گوید: «حدود ۳۰۰ نیروی یونیفورم پوش و ۳۰۰ نیروی بالباس شخصی در دو شیفت کاری برای حفظ امنیت نمایشگاه بین المللی کتاب تهران فعالیت می کنند.»

تلاش نیروهای امنیتی که گاهی ما به حضور آنها عادت کرده ایم و شاید هم برخی اوقات در شلوغی

سرهنگ جمشیدی: با توجه به حساسیت های موجود در فضای فرهنگی نمایشگاه سعی کرده ایم از نیروهایی استفاده کنیم که هم امنیت را حفظ کنند و هم برخوردی در شأن مراجعان نمایشگاه داشته باشند

بازاری در غیاب قانون حق مؤلف

فرصت برای تبادل اندیشه و حق انتشار آثار ناشران ایرانی و خارجی ذکر می‌کند و در پاسخ به این سوال که برگزاری این بازار تا چه حد بر تبادل کپی رایت اثرگذار است می‌گوید: «این موضوع به تلاش خود ناشران بستگی دارد. امور بین الملل بازار جهانی فقط امکان این حضور را فراهم می‌کند و نمی‌تواند به طور مستقیم در فروش رایت به ناشران کمک کند.»

او درباره معیارهای حضور ناشران ایرانی در این بخش می‌گوید: «ناشران می‌توانند کتاب‌های چاپ سال ۸۵ به بعد که از نظر محتوا، تصویرگری، چاپ و خلاصه زبان انگلیسی، قابلیت ارائه در بازارهای جهانی را داشته باشند، در این بازار ارائه کنند.»

فرشچیان در پاسخ به این سوال که چرا بیشتر ناشران مطرح در این بازار حضور ندارند می‌گوید: «به نظر می‌رسد فروش نمایشگاهی بیشتر برای آنها اهمیت دارد و بازار جهانی را فرصتی برای ارتباطات بیشتر و نشر آثار خود در خارج از کشور نمی‌دانند. این در حالی است که فراخوان ما برای بازار جهانی عمومی است و همه می‌توانند در آن شرکت کنند.»

او درباره مشخصه‌های یک بازار جهانی آرمانی می‌گوید: «ناشران مطرح باید در این بازار شرکت کنند و کیفیت و محتوای کتاب‌های آنها قابلیت حضور در بازار نشر جهان را داشته باشد. حضور فعال ناشران، زمینه یک بازار جهانی آرمانی را فراهم می‌کند، اما مشکل عمده این است که ما عضو پیمان کپی رایت نیستیم و به همین دلیل بسیاری از ناشران خارجی در این نمایشگاه و نمایشگاه‌های خارج از کشور، میلی به عقد قرارداد با ناشران ما ندارند.»

فرشچیان می‌گوید: «برقراری توافق دوجانبه برای نشر، فعالیت همه جانبه ناشران مطرح و رعایت قانون کپی رایت را می‌طلبد و تا زمانی که این اتفاق نیفتد، نمی‌توانیم انتظار حضور موفق در بازارهای جهانی را داشته باشیم.»

در هفتمین دوره بازار جهانی کتاب، نشست‌هایی نظیر معرفی فعالیت‌های اتحادیه بین المللی ناشران، فرصت‌ها و قابلیت‌های حضور در نمایشگاه بین المللی کتاب بولونیا، بررسی ادبیات معاصر افغانستان، تغییر الگوهای رفتاری کتابخوانی در ایران، جهان و... برگزار شد.

آخرین نشست این بازار ساعت ۱۵ تا ۱۷ امروز با عنوان فضای داخلی کتابخانه‌های عمومی در ایران و جهان با حضور دکتر محسن پرویز، معاون فرهنگی وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی و پیران، استاد جامعه‌شناسی دانشگاه علامه طباطبایی برگزار می‌شود.

او درباره استقبال ناشران خارجی می‌گوید: «استقبال این ناشران خوب است و هر یک در رشته کاری خود علاقه مند به ترجمه و انتشار آثار ایرانی‌اند. آنها می‌توانند کتاب‌هایی را که در کشورهای خودشان مخاطب دارد، منتشر کنند و این نشان می‌دهد میل جدیدی در ترجمه متقابل آثار به وجود آمده است.»

ابراهیم شریعتی عرفان، مدیر انتشارات عرفان و نماینده دولت جمهوری اسلامی افغانستان در بازار جهانی کتاب نیز یکی دیگر از ناشران حاضر در بازار جهانی است. او که پروانه موقت نشر خود را از وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی دریافت کرده است، درباره بخش بازار جهانی می‌گوید: «نمایشگاه بین المللی کتاب تهران کم نظیر است. این موضوع به خاطر حجم بالای شرکت کنندگان کشورهای آسیای میانه، عربی و اروپایی و برای عرضه محصولات و دیدار ناشران، غنیمت است.»

او درباره نقطه ضعف بازار جهانی کتاب می‌گوید: «بسیاری از ناشران مطرح و قدر ایرانی مانند تی، امیرکبیر، مرکز، طرح نو و ده‌ها ناشر مهم دیگری که آثارشان می‌تواند در کشورهای دیگر مطرح شود، در بازار جهانی حضور ندارند و فقط به نمایش کتاب‌های خود اکتفا می‌کنند و کم رخ می‌دهد درباره فروش کپی رایت کاری انجام شود.»

او ادامه می‌دهد: «به نظرم اگر بازار جهانی با همین ساز و کار برگزار شود، نمی‌تواند در رد و بدل کردن رایت کتاب‌ها مفید واقع شود.»

این ناشر که با ۹۹ عنوان کتاب از جمله ۷۰ عنوان کتاب چاپ اول در بازار جهانی حضور دارد، درباره وضعیت نشر افغانستان می‌گوید: «اکنون وضعیت خوبی ندارد و آنقدر کم‌رنگ است که نمی‌توان درباره آن صحبت کرد. نشر خصوصی در کشور ما هیچ وقت معنایی نداشته است و ناشران قدیمی همه دولتی بوده‌اند و همیشه با تغییر دولت‌ها دچار دگرگونی اساسی می‌شدند و حتی اسم آنها عوض می‌شد! مثلاً انتشارات بیهقی در زمان حکومت کمونیستی به ماکسیم گورکی تغییر نام پیدا کرد و در زمان مجاهدین به نام اول برگشت و الان سال‌هاست که اصلاً فعالیتی ندارد.»

انتشارات عرفان بزرگ‌ترین موزع کتاب در افغانستان است و آثار فارسی را به این کشور صادر می‌کند.

ایجاد تبادل اندیشه

مینا فرشچیان، مدیر بخش بازار جهانی که سخت‌گیرمقدمات برگزاری یکی از این نشست‌هاست، در دفتر کارش به سوالات ما پاسخ می‌دهد. وی هدف از برگزاری بازار جهانی را ایجاد

بنفشه محمودی: یکی از مسائلی که در نشر ایران توجه خاصی را می‌طلبد، مقوله بازار جهانی کتاب و فراهم آوردن امکان حضور فعال نشر ایران در کشورهای دیگر است. دست اندرکاران امور بین الملل نمایشگاه کتاب هم با وقوف بر این امر، در شش سال گذشته بخشی را به بازار جهانی کتاب اختصاص داده‌اند تا ناشران ایرانی بتوانند بر اساس قانون حق مؤلف به تبادل کار نشر با ناشران کشورهای دیگر بپردازند. نمایشگاه بیست و دوم نیز هفتمین سال حضور بخش بازار جهانی را رقم زد.

در شماره‌های پیشین کتاب هفته، از زبان دکتر محمدرضا وصفی، مدیر امور بین الملل نمایشگاه کتاب، با فعالیت‌های این بخش آشنا شدیم، اما خواندن تشریح فعالیت‌های این بخش از زبان مدیر این بازار و برخی ناشران شرکت کننده در آن خالی از لطف نیست؛ ضمن این که می‌تواند برخی راهکارها را برای اثرگذارتر شدن این بازار در اختیار مسولان قرار دهد.

بازار جهانی کتاب نمایشگاه بین المللی کتاب تهران در انتهای طبقه فوقانی شهبستان مصلى بزرگ امام خمینی (ره) برپا شده است.

غرفه‌های ناشرانی مانند الهادی، علمی و فرهنگی، افق، انجمن قلم ایران، بوستان کتاب قم، موسسه تنظیم و نشر آثار امام (ره)، مبلغان، جان وایلی و عرفان (ناشر افغانی و نماینده دولت افغانستان) در این بخش قرار دارد. در این غرفه‌ها کتاب‌هایی که این ناشران مایل به واگذاری حق مؤلف آنها هستند، به نمایش گذاشته شده و در هر یک از آنها فعالیت‌هایی برپاست. در انتهای این راهرو نیز انجمن‌های دوستی ایران و دیگر کشورهای نظیر کوبا، صربستان و مونته‌نگرو و افغانستان و همچنین نمایندگان کشورهایمانند افغانستان، تاجیکستان، آذربایجان، ترکیه، پاکستان و... حضور دارند که در غرفه‌های خود علاوه بر کتاب، صنایع دستی کشورهای خود را به نمایش گذاشته‌اند تا فرهنگشان را به ایرانیان معرفی کنند.

محمدرضا عبداللهی فرد که به نمایندگی از معاونت امور بین الملل موسسه تنظیم و نشر آثار امام (ره) در بازار جهانی حضور دارد، درباره حضور این موسسه می‌گوید: «بخش بین الملل این موسسه شامل بخش‌های ارتباطات، ترجمه و تحقیقات است که رسالت آن، ترجمه آثار حضرت امام (ره) و آثاری که درباره ایشان نوشته شده است، به زبان‌های گوناگون و پخش آن در سراسر دنیاست.»

به گفته وی، این آثار به ۱۹ زبان زنده دنیا ترجمه و به کشورهای دیگر ارسال می‌شوند. او در پاسخ به این سوال که موسسه تنظیم و نشر آثار امام (ره) در بازار جهانی چه فعالیت‌هایی دارد، می‌گوید:

«گاهی ما با ناشران و غرفه‌دارانی که از کشورهای مختلف به بازار جهانی می‌آیند، رایزنی می‌کنیم تا امکان ترجمه این آثار را در خارج از کشور هم فراهم کنیم و پروژه‌های مشترکی نیز با موسساتی که در کشور ما نمایندگی دارند انجام دهیم. در روزهای اولیه برگزاری بازار جهانی با نمایندگان ناشرانی از یونان و روسیه مذاکراتی انجام دادیم که امیدواریم به عقد قرارداد بینجامد.»

عبدالله فرد یکی از دلایل حضور این موسسه در بازار جهانی را شناساندن فعالیت‌های موسسه به دیگر کشورها و ترجمه به زبان‌هایی ذکر می‌کند که تاکنون انجام نشده است. او می‌گوید: «بیشتر کشورهای عضو اکو (آسیای مرکزی و خلیج فارس) بازار هدف ما را تشکیل می‌دهند و سعی داریم زمینه ترجمه و نشر آثار امام (ره) را در این کشورها فراهم کنیم.»

باید از بین مردم برانیم، درحالی که مردم به ما راه نمی‌دهند و وقتی هم که بوق می‌زنیم، ناراحت می‌شوند! تازه، گاری‌ها و موتورسواران و خودروهای دیگر را هم در نظر بگیرید. گاهی آنقدر برخی مسافران به ما ناسزا می‌گویند که دلمان خون می‌شود! اصلاً مگر می‌شود ماشین در دل چنین ازدحامی حرکت کند؟ باید مسیر ویژه‌ای برای ما تعیین شود. وقتی به مسئولان خودمان می‌گوییم که مردم به ما چه حرف‌هایی می‌زنند، آنها نیز ما را به صبر دعوت می‌کنند و می‌گویند به مردم جواب ندهیم. اما ما هم دلمان خوش است که در یک محیط فرهنگی کار می‌کنیم. آیا این جواب زحمت‌های ماست؟»

صحبت‌های محمدرضا و مقتدا تمامی ندارد و تازه یکی دو راننده دیگر نیز به این جمع اضافه می‌شوند که ناگهان مسئول رانندگان به آنها تذکر می‌دهد که زودتر به سرکار خود بازگردند. من هم که... بهتر است سراغ سوژه بعدی بروم!

یک نمایشگاه کتاب و یک غرفه جواب

در غرفه بسیار کوچکی در ضلع جنوبی مصلى، آنجا که عده‌ای با عجله به سوی محل استقرار ناشران در حرکت‌اند و عده‌ای نیز در مسیر بازگشت به فکر سوار شدن خودرو هستند، یک روحانی جوان پشت میز نشسته است و با حوصله فراوان به سوالات دینی و شرعی بازدیدکنندگان نمایشگاه بین المللی کتاب تهران - که تعدادشان هم زیاد است - جواب می‌دهد. او که ابتدا خودش را «کد ۴۰» از دفتر تبلیغات اسلامی قم معرفی می‌کند، با لبخند می‌گوید: «اسم من قبادی است و به سوالات مردم پاسخ می‌دهم.»

از او می‌پرسم: «وقتی همه می‌آیند کتاب بخرند تا به دانش خود بیفزایند، چرا شما نیز به ارائه آثار مکتوب نمی‌پردازید؟»

می‌گوید: «اول این که وقتی فردی مطالعه می‌کند، صاحب‌سوال می‌شود و برایش سوالاتی پیش می‌آید. ضمن این که برخی مسائل در کتاب‌ها وجود ندارند. این را هم فراموش نکنیم همگان نمی‌توانند همه کتاب‌ها را بخرند و بخوانند تا به جواب سوالاتشان برسند. پس اتفاقاً چون اینجا کتاب هست، سوال نیز ایجاد می‌شود و ما نیز در خدمت هستیم. ضمن این که در زندگی همواره مسائل جدید پیش می‌آید که سوالاتی تازه را مطرح می‌کند و انسان همواره به دنبال پاسخ این سوالات است.»

مراجعات به حاج آقا قبادی از همه تیپ افرادی هستند؛ از افراد مذهبی گرفته تا آنهایی که کمتر به نظر می‌رسد اهل سوال و جواب دینی باشند.

از او می‌پرسم: «عجیب‌ترین سوالی که از شما پرسیده‌اند، چه سوالی بوده است؟»

کمی فکر می‌کند و با لبخند می‌گوید: «سوالاتی درباره جن و اوضاع و احوال اجنه! انسان‌ها علاقه‌مندند و کنجکاوند که به مسائل پشت پرده پی ببرند، البته بیشتر جوان‌های این سوالات را می‌پرسند.»

می‌گویم: «شما چه جوابی می‌دهید؟»

پاسخ می‌دهد: «من و همکارانم بر اساس آنچه در آیات و روایات آمده است، به آنها پاسخ می‌دهیم. مثلاً می‌گوییم که اجنه مانند انسان مختارند، اما این که آنها چطور رفتار و زندگی می‌کنند، اطلاعاتی در دست نداریم.»

حجت الاسلام قبادی میزان فراوان مراجعه مردم برای پرسیدن سوالات دینی و شرعی را نشانه‌ای از تدین مردم و علاقه‌مندی آنها به دانستن مطالب دینی می‌داند و می‌گوید: «به جز آنها که واقعاً در مسیر درست قرار دارند، عده‌ای نیز از ما سوال می‌کنند که مشخص است قدری گرفتار دنیا شده‌اند و می‌خواهند بعضی مسائل را برای خودشان توجیه کنند، درحالی که اصلاً قصد ندارند مقابل دین قد علم کنند. این افراد خداوند و پیامبر (ص) را قبول دارند و رگه‌هایی از اعتقادات مذهبی در وجودشان دیده می‌شود، پس باید با آرامش به سوالات آنها پاسخ داد.»

در گوشه و کنار نمایشگاه بین المللی کتاب، افرادی مشغول به فعالیت و خدمت‌رسانی هستند که اقداماتشان به برگزاری هرچه غنی‌تر نمایشگاه کتاب کمک می‌کند.

فرشاد شیرزادی

حمید یزدان پناه، نخستین دفتر شعر خود را، حدود بیست سال پیش، با عنوان «ماه در کوچه» به چاپ رساند و در گذر سالیان - پنج، شش سال پیش - مجموعه دیگرش را با نام «به خاتون خیابان شماره ۶۶» از سوی نشر ویراوند منتشر کرد که به واقع برش ها و برداشت هایی از تجربه های جنگی وی و نیز بازتابی از تلاش ها و کارهایش در میدان های جنگ هشت ساله عراق علیه ایران است. علاوه بر این ترجمه آثار شاخصی از نویسندگان مطرح دنیا در کارنامه او به چشم می خورد. در بیست و دومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران دو ترجمه جدید از وی عرضه شده است؛ برگزیده ای از آخرین داستان های ریموند کارور با عنوان «رابطه» و رمان «جانوران» آخرین اثر جویس کرول اوتس که از سوی نشر افق منتشر شده است.

حمید یزدان پناه؛ شاعر و مترجم:

کارور بعد از کاتدرال به مینی مالیسم رسید

شماره «نوشته ام... صبح بود، خورشید ندمیده بود و ساعت حدود پنج... دست بردم توی تاریکی، مثل همیشه، خودکار و کاغذی را که کنار دستم بود برداشتم و یک چیزهایی برای خودم نوشتم. این آغاز راه بود. ریموند کارور در تعریف داستان می گوید: نگاهی است کوتاه، از گوشه چشم در یک لحظه. حال، تعریف شما به عنوان مترجم آثار این داستان نویس، از کارهای وی چگونه است؟

صد البته تعریفی که شما می گوید، از هر داستان کوتاهی نیست. بلکه همان چیزی است که در واپسین داستان هایش به آن رسیده. مینی مالیسم، در واقع مثل اتاق تاریکی است که برای نخستین بار به آن وارد می شوید و برای یک لحظه روشنایی می آید و دوباره تاریکی حاکم می شود.

حال، بستگی به آدمش دارد که می خواهد چقدر ببیند. اهمیت در همان یک لحظه است. خیلی ها در آن یک لحظه فقط چهار دیوار اتاق را می بینند، کارور اما، ژرف نگرتر از این حرف هاست. داستان «مینیودو» با همان نگاه می شود داستان کوتاه. این مصالح اگر به دست داستان نویس دیگری می افتاد، شاید رمان می شد؛ یا به فرض داستان «کیک پرکلاغی» که همه شان از شاهکارهای کارور هستند؛ بدیهی است که داستان «رابطه» هم از ساختاری سنجیده و منسجم برآمده، انگیزه روایت در داستان مثال زدنی است. پس این آثار را می شود بیش از ده بار نیز خواند.

قصد ندارید دیگر داستان های کارور را هم به فارسی ترجمه کنید؟

حداقل سی داستان دیگر از کارور ترجمه کرده ام که البته چاپ نشده اند. راستش، خودم نخواستم. یعنی که قرار مان نبود... اما او یک نفر را به من معرفی کرد... خوب یادم هست، توی نامه هم کلی اسمش را آورده بود. زنی سالخورده که در داستان کوتاه، کنار کارور ایستاده. اگر کمی صبر داشته باشید کتاب او هم منتشر خواهد شد.

نرفت و بلافاصله کاغذ میچاله شده را باز کردم.

خواندم و فهمیدم قضیه از چه قرار است. آن خواب به اندازه ای بر ذهنم تأثیر گذاشت که علاقه ام به کارور، دوچندان شد و صبح، خواندن آثار او را کنار گذاشتم، قلم به دست گرفتم و ترجمه را شروع کردم...

آخر کارور و همسرش برپای دست تکان داده بودند. لبخند زده بودند. ضمناً کارور وقتی هم که خواست سوار ماشینش بشود برپایم بوق زد. او جدی جدی به تهران آمده بود و در خیابان های شهرمان رانندگی می کرد؛ خیلی هم سرحال بود.

... و آن وقت زمانی بود که هنوز هیچ ترجمه ای از کارور به چاپ نرسیده بود. «نیل» و یکی دیگر از داستان هایش را در روزنامه ها چاپ کردم. بعد مجموعه داستان های «کلیسای جامع» (کاتدرال) منتشر شد. نمی دانم، انگار کارور چیزهای دیگری هم در نامه نوشته بود. اما هر چه گفته در شعر «پستیچی دوبار زنگ نمی زند» از مجموعه «به خاتون خیابان

مخاطب گیج و سردرگم می شود و در نهایت با خود می گوید: کارور که این همه درباره اش صحبت می کنند همین است؟!!

قبلاً از زبان خودتان شنیدیم که گفتید، آن داستان ها - داستان های پس از کاتدرال - شماره شان هفت تا است. آنها در مجموعه «رابطه» کدام اند؟

در مقدمه آخرین منتخب آثار کارور که سال ۱۹۹۵ توسط نشر «هارویل» در انگلستان به چاپ رسید، به هفت داستان پس از «کاتدرال» اشاره شده است. این داستان ها به ترتیب عبارتند از: «جعبه ها»، «چه کسی از این تخت خواب استفاده می کند؟»، «خیل»، «مینیودو»، «کیک پرکلاغی»، «رابطه» و «پیغام». البته کارور، داستان های قبل از «کاتدرال» را اجزایی از کارهای تازه اش می داند ولی طبیعتاً آخرین مجموعه داستان ریموند کارور، شامل همین هفت اثر است.

بگذارید کمی از قبل و بعد از «کاتدرال» فاصله بگیریم... چه سیری بر شما گذشت که دست به ترجمه «رابطه» زدید؟

گاهی وقت ها خیلی چیزها را نمی شود گفت. مثلاً اینکه باید زنده بمانی تا این آثار به دست مخاطب ایرانی برسد... آن قدر در بند داستان های کارور بودم که شبی، خودش پا به خوابم گذاشت؛ می خواست عروسی کند. اتومبیل مشکی رنگش را روبه روی آرایشگاه زنانه ای پارک کرده بود. اول با احترام عروس خانم را سوار بر ماشین کرد و بعد خودش پشت ماشین نشست. من از پنجره آپارتمانم در طبقه سوم آن طرف خیابان آنها را نگاه می کردم؛ ببینید چقدر ساخت و شکل داستان های کارور بر ذهنم تأثیر گذاشته بود که دیگر خواب هایم نیز، به قولی «کارور»ی شده بود. همه جا نیمه تاریک بود. در همین حین هر دو از ماشین پیاده شدند و آمدند سمت پنجره اتاق من. کارور سنگی را که ظاهراً کاغذی دورش پیچیده بود به سمت پنجره پرتاب کرد. سرم را زدیدم، شیشه شکست و سنگ و کاغذ هم وسط اتاق، روی فرش افتاد. ذهنم پیش شیشه بر

ریموند کارور در جایی می گوید داستان های را که پس از «کاتدرال» نوشتم، می پسندم و دوست دارم. شاید برای کسانی که مطالعه ادبی، بخشی از زندگی شان را تشکیل می دهد جالب باشد و بخواهند بدانند که شما بنابه چه دلیل و انگیزه ای سراغ داستان های پس از «کاتدرال» رفتید؟

بله... کارور در مقدمه کتابش می نویسد داستان های پس از «کاتدرال» از نظر چگونگی ساختار و ارزش ادبی با کارهای قبلی ام یکسره متفاوت اند. خوب، طبیعتاً این موضوع شما را هم ترغیب می کند تا قضیه را دنبال کنید و به نتیجه برسید که چرا کارور بر این حرف تأکید دارد. هر چند خودش در ادامه می گوید: حداقل، این شک را دارم که آیا مخاطبان هم پس از خواندن کارهایم چنین احساسی خواهند داشت.

اما در این داستان ها، نگاه کارور به داستان کوتاه، خیلی خاص می شود. یعنی شاید بتوان با جرأت گفت که به مینی مالیسم می رسد. بنابراین، من هم به نوبه خود سعی داشته ام، اول از هر چیز، داستان های پس از «کاتدرال» را ترجمه کنم.

چرا دیگر مترجمان به شکل همه جانبه سراغ داستان های پس از «کاتدرال» نرفتند؟

داستان های کارور، عموماً و اصولاً وسوسه برانگیزند. چرا که او، دستش در خورجین ادبیات نیست و به اصطلاح، از ادبیات، خرج ادبیات نمی کند. بلکه در آثارش، زندگی واقعی و حقیقی روزمره را به تصویر می کشد و دست به بازآفرینی اش می زند. و جرای پرش شما هم به شیفتگی خوانندگان و مترجمان در قبال آثار کارور بازمی گردد... گرچه معتقدم آثار این نویسنده خواندنی است ولی گاه، داستان های کارور گرفتاری ها و دردسرهایی نیز فراهم می آورد. مثلاً پایان داستان «چه کسی از این تخت خواب استفاده می کند؟» به واقع نقطه نهایی و پایان بندی داستان محسوب می شود که متأسفانه با خواندن سه، چهار سطر پایانی دوستان مترجم مان،

یادداشت

سامان شایان

یادداشتی بر مجموعه داستان «رابطه» اثر ریموند کارور زندگی از فرط سادگی دشوار می شود

در تمام داستان های مجموعه «رابطه» روایت نویسنده از گذشته شروع می شود و به زمان حال می رسد و گاه از حال شروع می شود و به گذشته بازمی گردد و در این آمد و شد هاست که داستان آغاز می شود... در برخی داستان های این مجموعه مانند «رابطه»، «دارم از کجای زنگ می زنم» و... انگیزه گفت و گوی شخصیت های داستان، فراهم کردن فضا و عناصر اولیه داستان توسط «من راوی» است و هر چه پیش می روم درمی یابیم در متن داستان ها شخصیت محوری، تلاش می کند تا از وقایع، حوادث و رخدادها واقعی زندگی داستان بنویسد. در داستان کوتاه «رابطه» هنگامی که شخصیت اصلی داستان سراغ همسر سابقش می رود، زن به او می گوید: «چرا به جای جهنم اینجا آمدی؟ می خواهی بیشتر برایت بگویم؟ فکر نکنی که نمی دانم چرا

عشق، ویرانی، خوشبختی، فلاکت و... به میان می آیند و کارور به خوبی به بازآفرینی آنها می پردازد و از عهده خلق نمونه ها برمی آید که همین باعث شده آثار او دارای ابعاد بی شمار و تودرتویی باشند.

از منظری دیگر و با کمی تأمل می توان گفت که نویسنده قصد مطرح کردن مضمونی را دارد که از دیگر مفاهیم، مهم تر، اصلی تر و عظیم تر است و آن همانا رسیدن به تعادلی نسبی در نگرش، بینش و برخورد با جهان و آدم های پیرامون است؛ تعادلی که حاصل سال ها نگرستن جزئی و دقیق به جهان و پشت سر نهادن تجربه هایی بس عظیم در طول زندگی است. دستیابی به این تعادل برای هر کس ممکن است و آسان نیست و در صورت نیافتن آن، زندگی از فرط سادگی دشوار می شود. همان طور که در داستان «عمارت تابستان» این را می خوانیم که یک مشکل کوچک از فرط سادگی به چه اندازه دشوار و بزرگ می شود؛ آنقدر که دیگر کاری از دست هیچ یک از شخصیت های داستان ساخته نیست.

تبادل افکار آدم ها در ارتباط با یکدیگر به شکلی نارسا و آشفته است و یک جای کار همیشه لنگ می زند. در داستان «چه کسی از این تخت خواب استفاده می کند؟» مساله از آنجا آغاز می شود که زنی نیمه شب ها به خانه راوی و همسرش تلفن می کند و عاجزانه تقاضا دارد که با آقای «یاد» صحبت کند. در داستان های «پیغام» و «کیک پرکلاغی» هم به طرز دیگری اتفاق یا روایت داستانی از نقطه ای شروع می شود و مساله و مشکلی ساده برای شخصیت های داستان پیش می آید و چهره خود را به آنها می نمایاند.

برگشتی، ولی می خواهم از دهان خودت بشنوم» در واقع، نویسنده می خواهد این را به ذهن خواننده متبادر کند که «من راوی» تنها برای یافتن موضوع داستانش سراغ همسر سابقش آمده است. حتی هنگامی که در صفحه ۱۴۷، گوشه لباس زن را می گیرد و کف اتاق زانو می زند، زن فکر می کند این رفتار او برای تمایل به ایجاد رابطه دوباره میان آنهاست و به این نکته اشاره می کند که دیگر همه چیز برایش تمام شده است. کارور با این حرکت و کنش در داستان، شخصیت زن را، شخصیتی غافل از زمان و مکان جهان داستانی نشان می دهد: «حس کردم همه چیز را باید بگویم ولی تو می دانی، من هم می دانم که دیگر همه چیز تمام شده است.»

در تمام داستان های «رابطه» مضمون، محتوا و حتی فرم داستان ها به شکلی لایه لایه خلق شده است. مثلاً در همین داستان «رابطه» محتوای داستان روایت روابط و مناسبات ویران انسانی در جامعه ای متلاطم و متزلزل است. نویسنده در داستان هایش با حرکتی ظریف وقایع پیرامون را می سازد و می کوشد تا ذهن خواننده را با این رخدادها درگیر کند. کارور در داستان «جعبه ها» با خلق آشفته گی اشیای خانه مادر «من راوی» جهان داستانی اش را می آفریند و هنگامی که عبارتی ساده را در دل داستان می گنجاند، این عبارت در ذهن خواننده حرفه ای، هزاران معنا پیدا می کند.

جهان بینی کارور به طرز ساده و واقع نگرانه است. در حقیقت او برای تعریف زندگی، آن را با دیدگاه جزئی نگر نگاه می کند و برش ها و برداشت هایی از آن را با دقت تشریح می کند. در داستان ها مفاهیم

نخستین گام برای پیشرفت همه جانبه نمایشگاه کتاب تهران و بهبود تمام مولفه‌های آن، نظرخواهی از کسانی است که در این همایش فرهنگی، بیشترین نقش و ارتباط را با انبوه بازدیدکنندگان دارند؛ ناشرانی که خود در غرفه‌هایشان حاضر می‌شوند و غرفه‌داران حاضر در نمایشگاه به‌عنوان کسانی که در طول برگزاری نمایشگاه کتاب در تماس و ارتباط مستقیم با مخاطبان قرار دارند و در کانون داغ نمایشگاه به‌سر می‌برند، مرجع مناسبی برای سنجیدن و اوضاع نمایشگاه هستند. در گزارش حاضر پای صحبت برخی از ناشران و مسئولان غرفه‌ها نشستیم تا با جمع‌آوری دیدگاه‌های آنان به نوعی نخستین گام را برای رشد و پیشرفت نمایشگاه‌های آینده برداشته باشیم.

گفت‌وگو با ناشران داخلی نمایشگاه کتاب

نمایشگاه امسال؛ چند گام پیشروتر از گذشته

مدیر انتشارات نبوی:

تداوم ارتباط با مخاطبان کتاب

مدیر انتشارات «نبوی» از ناشرانی است که در غرفه انتشاراتش حضور دارد و با دقت و به‌طور کامل به سوالات مخاطبان پاسخ می‌دهد. همین وسواس مهدی نبوی در پاسخگویی به مخاطبان باعث شد چند بار رشته گفت‌وگو قطع شود.

فروش امسال با سال‌های قبل چه فرقی کرده است؟

وضعیت فروش تابعی از مکانی است که غرفه در آن قرار گرفته است. مکان غرفه ما نیز امسال از سال گذشته بهتر شده است و به همین دلیل آمار فروش کتاب «نبوی» بالا رفته است. البته علاوه بر این، جمعیت بازدیدکننده نیز سیر صعودی ملموسی داشته است.

تعاملتان با بازدیدکنندگان چگونه بوده است؟

انتشارات «نبوی» بیش از هر چیز برای حضور در این المپیک فرهنگی در نمایشگاه حاضر می‌شود تا در کنار دیگر ناشران، فعالیت یک‌ساله و آثاری را که منتشر کرده به نمایش بگذارد. در واقع هدف اصلی ما فروش نیست؛ به همین دلیل ما فرصت تعامل، حتی با مخاطبان عام را پیدا می‌کنیم. انتشارات ما به‌طور جدی به نظرات مخاطبان و انتقادهای آنها اهمیت می‌دهد. بسیار پیش می‌آید که بازدیدکنندگان خوش ذوق پیشنهادهایی به ما می‌دهند که حقیقتاً در بهبود کارمان موثر است. حتی گاه از این بازدیدکنندگان می‌خواهیم به داخل غرفه بیایند تا بتوانیم به‌طور دقیق از نظر ایشان مطلع شویم و آن را در کارهایمان لحاظ کنیم.

به نظر می‌آید که این ارتباطات در فضای فعلی نمایشگاه قدری دشوار باشد.

بله؛ اما راهکارهایی هم وجود دارد. مثلاً ما طرح ویژه‌ای برای مخاطبان داریم. همان‌طور که گفتیم ما از طرح‌ها و پیشنهادهای مخاطبان در طول نمایشگاه استقبال می‌کنیم اما ارتباطمان را پس از نمایشگاه با مخاطبانی که آنها را در نمایشگاه پیدا کرده‌ایم قطع نمی‌کنیم و بار سال‌ها بروشورهای رایگانی که برنامه‌هایمان را معرفی می‌کند، آنها را در جریان فعالیت‌هایمان قرار می‌دهیم. آنها هم مجدداً نظرانشان را به ما منعکس می‌کنند. چند مورد در همین نمایشگاه داشتیم که برخی از مخاطبان درباره موضوعات کتاب پیشنهادهایی دادند و ما هم آنها را پیگیری خواهیم کرد.

تسهیلات رفاهی نمایشگاه امسال را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

نمایشگاه امسال نمی‌تواند از نظر رفاهی جوابگوی جمعیت بازدیدکننده باشد. هرچند، واقعاً پیش‌بینی این تعداد جمعیت سخت بود و ما نیز شاهد تلاش و دوندگی‌های مسئولان نمایشگاه هستیم، اما اطمینان دارم که ظرفیت‌ها و پتانسیل مایشتر از آن چیزی است که در نمایشگاه می‌بینیم. به ویژه درباره اطلاع‌رسانی درباره جغرافیای نمایشگاه، بسیاری از مردم توجه نداشتند که برای تهیه آنچه می‌خواهند، باید کجا بروند و سرگردان در نمایشگاه می‌چرخند.

مدیر نشر همراز:

تغییر زمان بندی نمایشگاه

این که مخاطبان بسیار زیادی با وجود وسعت نه‌چندان زیاد غرفه نشر همراز پشت میز غرفه جمع شده بودند می‌توانست نشان دهد که گرچه تعداد و حجم کتاب‌های همراز زیاد نیست، اما آثاری که منتشر کرده از دید مخاطبان جذاب و خواندنی بوده است. مدیر مسئول این انتشارات نیز مانند مدیر نشر کتاب نبوی در غرفه حضور یافته و با دقت به سوالات مراجعه‌کنندگان پاسخ می‌دهد و آنها را راهنمایی می‌کند. پیش از گفت‌وگو، صادق شجاعی با پیشنهاد و انتقاد درباره کتاب هفته، نشان می‌دهد که از خوانندگان همیشگی این نشریه است.

چگونه می‌توان فضای نمایشگاه را فرهنگی‌تر کرد؟

به نظر من راه‌های زیادی وجود دارد که حتی با وجود فروش در نمایشگاه به جو فرهنگی دامن بزنیم. فکر می‌کنم باید در گام اول درباره زمان نمایشگاه فکری کرد. اکنون یک‌بار در سال نمایشگاه داریم که این رسم شده و بسیاری از بازدیدکنندگان چند بار، حتی با خانواده‌هایشان به نمایشگاه می‌آیند و خلاصه نمایشگاه به یک پارک فرهنگی هم تبدیل شده است. شکل‌گیری این پارک فرهنگی گرچه بسیار مثبت است، اما باعث شلوغی بیش از حد نمایشگاه می‌شود. حال اگر به جای یک دوره ۱۰ روزه این زمان در طول سال پخش می‌شد و تعداد روزها هم اندکی افزایش می‌یافت از شدت شلوغی کاسته می‌شد و آن وقت امکان کار فرهنگی، بیشتر و بهتر از امروز فراهم می‌شد.

در این صورت ناشران متضرر نمی‌شوند؟

نه، اصلاً! اگر مرکز پخش من اینجا به جای من حضور می‌یافت، باز هم کتاب‌های انتشارات ما به فروش می‌رسید و ما از این فروش نفع می‌بردیم؛ در آن صورت ما دیگر انواع و اقسام هزینه‌های نمایشگاهی و کارمندی که کتاب‌های ما می‌فروشد و هزینه‌های حمل و نقل را پرداخت نمی‌کردیم. من به‌عنوان ناشر باید بیش از آن که اینجا بنشینم و کتاب بفروشم، با مترجمان و مولفان ارتباط برقرار کنم و از کارهای همکارانم مطلع شوم.

آیا این شیوه فروش برایتان سخت نیست؟

البته شیوه‌های بسیار بهتری هم وجود دارد مثلاً می‌توان فروش اینترنتی را در همین غرفه‌ها انجام داد و کتاب را برای مخاطبان فرستاد یا از مشتریان سفارش گرفت و بعد کتاب‌ها را برای آنها فرستاد؛ اما متأسفانه با تمام احترامی که برای همکارانم قائلم، باید بگویم اکثر آنها به همان شیوه‌های قدیمی و سنتی اعتقاد و اعتماد بیشتری دارند و تمایلی به این شیوه‌های جدید ندارند.

مدیر انتشارات فرهنگستان هنر:

پیشرفت در اطلاع‌رسانی؛ نکته مثبت نمایشگاه امسال

«انتشارات فرهنگستان هنر» امسال با ۳۰۰ عنوان کتاب در نمایشگاه شرکت کرده است که از این تعداد ۶۰ عنوان از آنها در فاصله نمایشگاه پیشین تا نمایشگاه امسال منتشر شده‌اند. افشین شیروانی مسئول فنی چاپ و نشر این انتشارات، مدیریت غرفه فرهنگستان هنر در نمایشگاه را نیز بر عهده دارد. او هم مانند مدیر مسئول نشر «همراز» اعتقاد دارد که یکی از راه‌های کاهش شلوغی نمایشگاه کتاب تهران، تقسیم روزهای برگزاری نمایشگاه در طول سال است. در ادامه گفت‌وگویی با وی درباره اوضاع نمایشگاه و مقایسه آن با سال‌های گذشته انجام داده‌ایم.

نمایشگاه امسال چه تفاوت‌هایی با نمایشگاه‌های سال‌های گذشته دارد؟

یکی از مشکلات نمایشگاه در سال‌های گذشته ضعف اطلاع‌رسانی به مردم بود؛ به طوری که ما همیشه باید سی درصد زمان کل نمایشگاه را به پاسخگویی به مردم اختصاص می‌دادیم و از آنجا که از همه زوایای نمایشگاه مطلع نبودیم، غالباً جوابمان «نمی‌دانم» بود اما امسال درباره اطلاع‌رسانی در نمایشگاه پیشرفت قابل ملاحظه‌ای داشته‌ایم. از آنجا که نمایشگاه به لحاظ شکلی پیچیده شده و دارای سرسره‌های زیادی است، باید پذیرفت که به یک اطلاع‌رسانی دقیق احتیاج داریم که البته امسال نمایشگاه در این زمینه بهبود پیدا کرده است.

راه‌های بهتری هم برای اطلاع‌رسانی وجود دارد؟

یکی از راهکارهای اطلاع‌رسانی دقیق‌تر، تهیه کاتالوگ‌ها و بروشورهایی است که در آن همه غرفه‌های نمایشگاه معرفی شوند. اکنون نیز کیوسک‌های «از من بپرس» نقشه‌هایی را در اختیار بازدیدکنندگان قرار می‌دهند، اما این نقشه چندان دقیق نیست. یکی دیگر از راه‌ها می‌تواند ارائه سی‌دی‌هایی به مردم باشد که در آن به‌طور مشخص همه بخش‌ها، سالن‌ها و غرفه‌های نمایشگاه معرفی شود. نمایشگاه کتاب تهران آنقدر وسیع است که اغلب بازدیدکنندگان مجبورند برای دیدن نمایشگاه و تهیه همه آثاری که احتیاج دارند، چند بار به نمایشگاه مراجعه کنند. این سی‌دی‌ها می‌تواند در مراجعه‌های دوباره کاملاً مفید واقع شود؛ به ویژه اگر بتوان اطلاعات مربوط به کتاب‌های هر ناشر را نیز از طریق همین سی‌دی در اختیار مخاطبان نمایشگاه قرار داد.

چقدر برنامه‌های انتشارات شما در زمینه فعالیت‌های فرهنگی موثر بوده است؟

ما از تمام توانمان در این زمینه استفاده کردیم. به‌عنوان مثال یک مراسم رونمایی در سرای اهل قلم داشتیم که در آن از یک قرآن نفیس به خط علیرضا عباسی رونمایی شد. به علاوه مراسمی هم در تجلیل از مولفان، مترجمان و ویراستاران موفق برگزار کردیم.

مدیر نشر اسراء:

نظم و انسجام؛ ویژگی نمایشگاه بیست و دوم

نشر اسراء از ناشرانی است که علاقه‌مندان به کتب دینی و مذهبی آن را کاملاً می‌شناسند. این ناشر قومی با ۱۱۰ اثر در نمایشگاه کتاب شرکت کرده بود که از این میان ۲۱ اثر پس از نمایشگاه بیست و یکم منتشر شده است. در غرفه اسراء برخی از آثار به صورت سی‌دی نیز ارائه می‌شود. با حمید بابایی، مدیر این انتشارات گفت‌وگویی کوتاهی انجام داده‌ایم.

فروش امسال‌تان چگونه بوده است؟

فروش بدی نداشتیم؛ اما آمار فروشان مثل هر سال نیست. فکر می‌کنم مهم‌ترین عامل این امر تورم در قیمت کاغذ باشد چرا که بسیاری از مشتریان از ما از قیمت بالای کتاب‌هایمان انتقاد می‌کنند. ما نیز به دلیل زیاد شدن هزینه‌ها به ناچار مجبوریم قیمت‌ها را بالا ببریم البته اگر یارانه‌ای را که از قیمت کاغذ حذف شد، به‌طور صحیح در اختیار دانشجویان و پژوهشگران قرار دهند، مشکل قیمت‌کمرنگ خواهد شد.

امسال چه تغییرات رفاهی در نمایشگاه وجود داشت؟

امسال از این نظر نمایشگاه خوبی داشتیم و در همه بخش‌ها نظم و انضباط وجود داشت. حراست نمایشگاه خیلی دقیق و هماهنگ با دیگر بخش‌ها کار می‌کرد. غرفه ما نیز حدود یک هفته پیش از آغاز نمایشگاه به ما تحویل داده شده و با آن که باید کتاب‌ها را از قم به تهران می‌آوردیم با مشکل خاصی مواجه نشدیم. به‌طور کلی می‌توان گفت در مدیریت نمایشگاه انسجام وجود داشت و به همین علت شاهد بهبود همه جانبه نمایشگاه بودیم. تنها نکته‌ای که فکر می‌کنم باید مورد توجه مسئولان واقع شود، هوای سالن شبستان است. متأسفانه شبستان تهویه مطبوعی ندارد. به‌خصوص ناشرانی مانند ما که غرفه‌شان وسط راهرو قرار داشت، بیشتر به تهویه نیاز داشتند.

آیا تعرفه‌های امسال وزارت ارشاد در مورد تخصیص فضا به ناشران در بهبود فضای نمایشگاه موثر بود؟

البته تعرفه‌های جدید متأسفانه است؛ اما با توجه به سودآوری نمایشگاه برای ناشران باید مراقب بود که این تعرفه‌ها برخی از ناشران را به سوی حجیم کردن آثارشان برای به دست آوردن فضای بیشتر در نمایشگاه نکشانند که اگر چنین اتفاقی رخ دهد به بحث اصلاح الگوی مصرف نیز بی‌توجهی شده است.

بازار داغ ناشران ورزشی در نمایشگاه تهران

یک استادیوم کتاب و کتابخوانی

مبنی بر مطالعه کتاب. به ویژه کتاب‌های ورزشی. گوش فرادهند. بدون شک اگر عده بازدیدکنندگان غرفه‌های ناشران تخصصی و غیر تخصصی حوزه تربیت بدنی و ورزش گردهم آورده شوند، یک استادیوم کتابخوان فراهم می‌شود تا خط بطلانی کشیده شود و بر نظر برخی که می‌گویند مردم ما کتابخوان نیستند و یا جامعه ورزشی ما اهل کتاب نیست.

استقبال مردم از کتاب‌های ورزشی در نمایشگاه بیست و دوم به خوبی نشان می‌دهد که اگر کتاب ورزشی در دسترس مردم باشد و اطلاع‌رسانی مناسبی در این زمینه صورت گیرد، مردم نیز به این کتاب‌ها اقبال نشان خواهند داد.

تقوی با دستنوشته‌های کلاس لایبزیک

مجتبی تقوی، بازیکن سابق تیم‌های ملی نوجوانان، جوانان و امید تهران و عضو سابق تیم‌های شاهین، کشاورز و سایپا خیلی زود به جرگه مربیان پیوست و در تیم‌های سایپا و عقاب تهران و همچنین صنعت نفت آبادان مربیگری کرد.

تقوی که مترجم زبان انگلیسی است، کتابی به نام «مربیگری فیفا» (فدراسیون بین‌المللی فوتبال) را چندین پیش‌روانه بازار نشر کرد. این کتاب را کمیته ملی المپیک در شمارگان ۲۰۰۰ نسخه منتشر کرد و خیلی زود نایاب شد. هنگامی که در جریان نمایشگاه بیست و دوم حدود ۳۰ جلد از این کتاب در غرفه کمیته ملی المپیک عرضه شد، بسیاری برای تهیه آن مراجعه کردند.

تقوی که خود نیز به مصلا آمده بود در این باره گفت: «این چند جلد کتاب ظاهراً در انبار باقی مانده بود.» وی می‌افزاید: «این کتاب زیر نظر متخصصان فیفا در شهر زوریخ تألیف شد و من آن را سال ۲۰۰۷ به فارسی برگرداندم.» تقوی اکنون مشغول تدوین دستنوشته‌های خود از حضور سه‌ماهه در دوره مربیگری لایبزیک آلمان است تا فوتبال را از نگاهی کاملاً کلاسیک در یک کتاب به رشته تحریر درآورد.

او درباره نمایشگاه بیست و دوم می‌گوید: «نمایشگاه خوبی است و کتاب‌های ورزشی مناسبی هم در آن عرضه شده است. البته من بیشتر به دنبال منابع خارجی هستم تا بتوانم اطلاعات روز فوتبال دنیا را به زبان فارسی ترجمه کنم.»

از جمله عواملی که باعث داغ شدن بازار ورزش و کتاب‌های ورزشی در نمایشگاه بیست و دوم شده است می‌توان به حضور ورزشکاران نامدار و مسئولان ورزشی شناخته شده در مصلا اشاره کرد.

شاید بتوان بخش فعالیت‌های جنبی نمایشگاه را در این موضوع پیشتاز دانست. در سالن فعالیت‌های جنبی، یک سالن به نام ورزش در نظر گرفته شده که در دست کمیته ملی المپیک قرار دارد. کمیته ملی المپیک نیز با توجه به ارتباطی که با ورزشکاران نامدار و ملی پوش دارد، از آنها خواست تا در نمایشگاه حضور پیدا کنند. از جمله این چهره‌های ورزشی که به نمایشگاه بیست و دوم آمدند می‌توان به علیرضا دبیر، قهرمان سابق کشتی المپیک، بهرام افشارزاده دبیر کل کمیته ملی المپیک، حسین توکلی، قهرمان سابق وزنه برداری بازی‌های المپیک سیدنی، مجتبی تقوی، از چهره‌های شناخته شده فوتبال ایران، بهزاد نوحی، استاد بدنسازی و احسان قائم مقامی، استاد بزرگ شطرنج ایران اشاره کرد. حضور این افراد علاوه بر این که بر طراوت محیط برگزاری نمایشگاه می‌افزود، باعث می‌شد مردم علاوه بر تهیه‌های ورزشکاران محبوبشان،

بیست و دوم شرکت کرده است که ۲۰ عنوان آنها چاپ اولند. نشر فرزین نیز که ناشر تخصصی کتاب‌های شطرنج محسوب می‌شود، امسال وضعیت بسیار مناسبی داشته است.

حسین غیائی، مدیرمسئول این نشر در میانه راه برپایی نمایشگاه بین‌المللی کتاب، از استقبال فراوان مردم از آثار این نشر خبر داد و مدعی شد که امسال طی پنج روز، به اندازه ۱۰ روز نمایشگاه سال قبل فروش داشته است. البته نشر فرزین علاوه بر کتاب، اقدام به عرضه وسایل بازی شطرنج نیز کرده است.

ناشران غیر تخصصی ورزشی نیز امسال از استقبال مردم از کتاب‌های ورزشی اظهار خوشنودی کرده‌اند. به طور مثال نشر سمت که ناشر کتاب‌های دانشگاهی است و با ۱۲۷۵ عنوان کتاب در نمایشگاه امسال شرکت کرده، آثار متعدد ورزشی را نیز عرضه کرده که با استقبال روبه‌رو شده است. پاکتوش کیانی، مدیر بازاریابی و فروش این نشر در این باره می‌گوید: «نشر سمت ۳۸ کتاب در حوزه تربیت بدنی و ورزش به نمایشگاه آورده که بیشتر از سوی دانشجویان رشته تربیت بدنی با استقبال روبه‌رو شده است.»

استقبال از ورزش به ویژه فوتبال در شهر تهران، طی ۱۰ روز گذشته چشمگیر بوده، به نحوی که بسیاری از علاقه‌مندان را از اقصی نقاط ایران زمین به مرکز کشور کشاند. البته این بار خبری از انجام یک مسابقه جنجالی مثل شهر آورد پرسپولیس و استقلال در میان نیست، بلکه کتاب‌های ورزشی عاشقان دنیای جذاب ورزش راه مصلا تهران و بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب، آورده‌اند. غرفه‌های ناشران تخصصی حوزه تربیت بدنی و ورزش، همراه ناشرانی که حتی چند عنوان کتاب ورزشی را بین سایر آثار خود قرار داده‌اند، نظر بسیاری از بازدیدکنندگان نمایشگاه بیست و دوم را به خود جلب کرد.

در قسمت ناشران دانشگاهی، انتشارات بامداد کتاب و انتشارات علم و حرکت به عنوان ناشران تخصصی حضور داشتند و تقریباً در تمامی زمینه‌های تربیت بدنی و ورزش کتاب آورده بودند. مراجعان غرفه‌های تخصصی نشر ورزشی را می‌توان به سه گروه تقسیم کرد. اول دانشجویان مقاطع مختلف رشته تربیت بدنی که برای تهیه منابع درسی خودشان آن‌هم با تخفیف‌های نمایشگاهی به مصلا آمدند. دسته دوم نیز نمایندگان دانشکده‌های تربیت بدنی که برای تجهیز کتابخانه‌های خود سراغ ناشران تخصصی ورزشی می‌آیند و گروه سوم نیز افراد علاقه‌مند به دنیای ورزش اند. این افراد همان‌طور که جذب تصاویر زیبای ورزشی می‌شوند، هنگام مواجه شدن با کتاب‌های جذاب ورزشی، به خریدن آنها اقدام می‌کنند. در کنار این سه گروه اصلی، عده‌ای نیز وجود دارند که می‌توان آنها را از مشتریان کتاب‌های ورزشی دانست. در بین این گروه، افراد از گروه‌های مختلف سنی و جنسیتی دیده می‌شوند. آقایان و خانم‌هایی که به دنبال کتاب‌هایی برای لاغر شدن و رسیدن به تناسب اندام هستند، کودکان، نوجوانان و جوانانی که به زندگی‌نامه ورزشکاران معروف دنیا از جمله بازیکنان فوتبال نظیر دیوگو مارادونا، مایکل اوون و دیوید بکهام علاقه‌مندند.

یکی از فروشندگان غرفه نشر بامداد کتاب می‌گوید: «کتاب ماساژ بین کتاب‌های مختلف این نشر بیشترین فروش را در نمایشگاه بیست و دوم داشته است.» نشر علم و حرکت نیز با ۱۷۰ عنوان کتاب در نمایشگاه

گشت و گذاری در سالن فعالیت‌های جنبی نمایشگاه

نمایش کتاب‌های درسی ۵۵ سال پیش

مهدی پارسامهر: از پله‌های سالن فعالیت‌های جنبی نمایشگاه کتاب که پایین می‌روم، پیش خودم فکر می‌کنم انگار اینجا خبری نیست و بهتر است بازگردم، اما تصمیم می‌گیرم دوری در آن بزنم. اول از همه سالن چاپ و نشر و آن دستگاه‌های بزرگ چاپ چشمم را می‌گیرد.

هنگامی که با مسوول اجرایی امور جنبی نمایشگاه کتاب صحبت می‌کنم، متوجه می‌شوم این سالن ویژه چاپ و نشر است و این غرفه مخصوص فرآیند چاپ. در این غرفه دستگاه‌های مختلف چاپ به مردم نشان داده می‌شوند و دستگاه‌های صحافی، دسته‌بندی و منگنه کردن که در نهایت کتاب را تولید می‌کنند. چند غرفه دیگر را هم بازدید می‌کنم تا به اتاق مدیریت فعالیت‌های جنبی می‌روم. با ناصر میرزایی درباره برنامه‌هایی که در این سالن انجام می‌شود و غرفه‌های موجود در آن به گفت‌وگو می‌نشینم.

میرزایی ابتدا درباره چند چادری که به گفته او در نمایشگاه دیده نشده ولی از سوی مردم با استقبال مواجه شده‌اند، می‌گوید: «در این چادرها روزانه ۱۵ کار نمایشی انجام می‌شود که کودکان از آنها بسیار استقبال می‌کنند.»

در سالن جنبی نمایشگاه تنها صدایی که سکوت را می‌شکند، صدای چند میکروفن است که منتقل‌کننده سخنرانی‌های نشست یا جلسه‌هاست. میرزایی در این باره می‌گوید: «روزانه ۱۰ کارگاه تخصصی حوزه پیش از چاپ، چاپ و بعد از چاپ با حضور کارشناسان حوزه برگزار می‌شود.»

همچنین یک کارگاه ساخت کاغذ نیز به روش سنتی در این سالن فعال است که قابلیت ماندگاری ۷۰ ساله به کاغذ می‌دهد. این کارگاه تحت نظارت آستان قدس رضوی مشهد قرار دارد.

در یک غرفه از سالن جنبی، مرکز حفاظت و مرمت اسناد و کتاب‌های خطی و چاپی نظرم را جلب می‌کند و به سمت آن می‌روم. در این غرفه چاپ روی اجسام سخت انجام می‌گیرد و همچنین عکس‌های سنگ و چوب چاپ و بعد از مدتی به افراد تحویل داده می‌شوند.

غرفه نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور نیز از غرفه‌های جالب این سالن است. میرزایی درباره این غرفه می‌گوید: «این غرفه دستاوردهای نهاد در زمینه کتاب و کتابخوانی را عرضه کرده و در آن تمام کتاب‌های منتشر شده کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران نمایش داده شده است.»

در کنار کتابخانه‌های سنتی، کتابخانه‌های دیجیتال نیز در معرض بازدید قرار داده شده است. در همین سالن یک غرفه شهر مجازی کتاب و کتابخانه وجود دارد و غرفه دیگری به نام آسمانه تصاویر ساخت لوح‌های فشرده را به مردم نشان می‌دهد. از جمله غرفه‌های این بخش، اسطوره‌های ملی، ادبی و دفاع مقدس هستند. در این قسمت برای آشنایی با اسطوره‌های لوح‌های فشرده‌ای تهیه و در اختیار مردم قرار گرفته است. همچنین نقاشی و نگارگری، معرق کاری، سفالگری و آموزشی ویراستاری نیز در این بخش آموزش داده می‌شود.

در بخش فرهنگی سازمان مناطق آزاد کیش نیز محصولات این سازمان در معرض نمایش قرار داده شده است و پس از آن سالن «سی سال انقلاب» قرار دارد. از میرزایی درباره این سالن توضیح می‌خواهم و وی یادآور می‌شود: «یکی از غرفه‌های این بخش تمام آثار و فعالیت‌های مربوط به

انقلاب خود را در معرض نمایش قرار داده و نشست‌هایی را در این زمینه برگزار می‌کند. همچنین موسسه مطالعاتی پژوهش‌های سیاسی، جمعیت دفاع از ملت فلسطین، ستاد بزرگداشت شهید مطهری و روابط عمومی سپاه پاسداران نیز در این سالن غرفه دارند.»

یکی دیگر از غرفه‌ها، غرفه فرهیختگان آموزش و پرورش است. میرزایی درباره این غرفه توضیح می‌دهد: «این غرفه برای اهالی دست به قلم و فرهیختگان بازنشسته آموزش و پرورش تدارک دیده شده که در آن به معرفی آثار خود از جمله نقاشی و خوشنویسی می‌پردازند.» یکی دیگر از غرفه‌ها نیز متعلق به آموزش و پرورش است که کتاب‌های درسی ۵۵ سال گذشته را به نمایش گذاشته است.

دیگر سالنی که در بخش جنبی نمایشگاه از آن بازدید می‌کنم، غرفه حضرت زهرا (س) است. در این غرفه تمام کتاب‌های مرتبط با بانوی اسلام در معرض نمایش قرار داده شده است. میرزایی خاطر نشان می‌کند: «این غرفه حاوی هزار و سیصد عنوان کتاب است که با ۵۰ درصد تخفیف به بازدیدکنندگان عرضه می‌شوند. همچنین نشست‌هایی با موضوع فاطمه زهرا (س) در این غرفه برگزار می‌شود.»

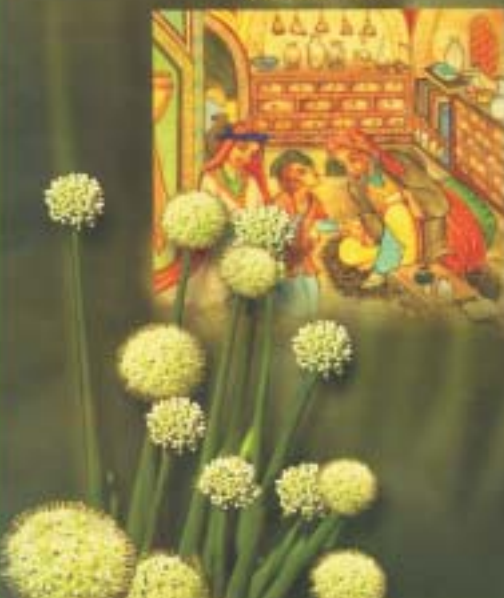
میرزایی همچنین درباره چادرهای ختم قرآن کریم می‌گوید: «این بخش وب‌سایت ختم قرآن است که با عضوگیری از مردم، ختم قرآن را در جامعه گسترش می‌دهد. بر اساس این طرح، هر فرد در هر چند ساعت یا روز یک آیه قرآن می‌خواند. در این غرفه همچنین یک کار زیبای دیگر نیز انجام می‌شود و آن هم غرفه ۹۹ میلیون صلوات برای امام زمان (عج) است که افراد با عضویت در این غرفه به طرح ذکر ۹۹ میلیون صلوات برای تعجیل در ظهور و همچنین سلامتی امام زمان (عج) می‌پیوندند.»

انتشارات

حافظ نوین

 <p>نسخه ۳</p> <p>نسخه های شفا بخش</p>		 <p>اسرار</p>
<p>دایرة المعارف گیاه درمانی ایران</p>		<p>گیاهان دارویی</p> <p>راهنمای شناخت و کاربرد گیاهان طبی و درمان بیماریهای مختلف</p> <p>تالیف: احمد حاجی شریفی (عطار اسفهان)</p> <p>نسخه شفا (۱)</p>
		
<p>احمد حاجی شریفی (عطار اسفهان)</p>		

تهران، بازار آهنگران، کوچه مسجد جامع
 پاساژ کاشفی، پلاک ۹۷، تلفن: ۵۸ - ۵۵۱۶۰۰۵۵
 مرکز پخش: نشر لوح دانش: میدان انقلاب، خ اردیبهشت
 خ وحید نظری، پلاک ۲۵۶، تلفن: ۳ - ۱ - ۶۶۹۷۲۵۸

علی هادی لو

بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران در حالی امروز به کار خود پایان می‌دهد که صنعت چاپ کشور نیز امسال در این نمایشگاه حضوری جدی داشت. به همین مناسبت با جلال ذکایی، مدیر اداره امور چاپ و وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی درباره وضعیت صنعت چاپ در نمایشگاه به گفت‌وگو نشستیم. گفت‌وگو با این مدیر فرهنگی برای هر خبرنگاری جذاب است، چرا که او در مصاحبه با خبرنگاران پا را از دایره مدیریت فراتر می‌گذارد و در قامت یک کارشناس ظاهر می‌شود. او در این مصاحبه درباره نمایشگاه کتاب امسال و در کل فلسفه و چگونگی برگزاری نمایشگاه سخن گفت. وی معتقد است که نمایشگاه کتاب ما تبدیل به یک فروشگاه بزرگ کتاب شده است و هر چند که این نکته به تنهایی بد نیست، اما ما باید در نمایشگاه کتاب پا را فراتر بگذاریم و حضور صنعت چاپ کشور، گامی در این مسیر است.

مدیر امور چاپ وزارت ارشاد:

نمایشگاه کتاب؛ مدلی موفق برای سایر نمایشگاه‌های فرهنگی

تدارک دیده‌است. همچنین برنامه‌این مرکز در نمایشگاه این است که فرایند تولید کتاب را به نمایش بگذارد. این امر نیازمند هزینه‌های زیادی بود، چرا که باید دستگاه‌های چاپ را به نمایشگاه منتقل می‌کردیم.

چه زمینه‌هایی برای ایجاد تعامل بین صنعت نشر و صنعت چاپ در نمایشگاه امسال فراهم شده است؟
صنعت نشر ما با مشکلاتی دست و پنجه نرم می‌کند و هنوز حرفه‌ای نیست. به همین دلیل هنوز بستر برای این ارتباط مهیا نشده است و برای ایجاد تعامل سودمند، صنعت نشر باید سطح توقع خود را از صنعت چاپ بالا ببرد. همواره رابطه مستقیمی بین حوزه نشر و چاپ وجود دارد و هر چقدر توقع ناشران از صنعت چاپ بالا برود به همان نسبت صنعت چاپ رشد و توسعه می‌یابد؛ چرا که نشر حرفه‌ای یک صنعت چاپ حرفه‌ای می‌طلبد. این توقع در بخشی از مطبوعات و جراید کشور بالا رفته است و مطبوعات متعددی هستند که نشریات را با کیفیت مناسب منتشر می‌کنند. اگر این توقع در نشر ما بالا برود چاپخانه خود را ملزم می‌داند که برای جلب رضایت ناشر کیفیت کار خود را بالا ببرد و به مرور می‌بینیم بازار رقابتی می‌شود.

بالا رفتن توقع ناشران از صنعت چاپ، بازار چاپ را رقابتی می‌کند. آیا فکر نمی‌کنید هنوز بخش خصوصی ظرفیت رقابت با بخش دولتی را ندارد؟
همواره گفته‌ام که نباید از رقابتی شدن بازار بترسیم، چرا که این رقابت در درازمدت به سود صنعت چاپ تمام می‌شود. پیشرفتی که در صنعت چاپ برخی از کشورها به وجود آمده، ریشه در رقابتی شدن بازار آنها دارد. البته این رقابت در حوزه چاپ کتاب‌های نفیس و همچنین نشر کودک و نوجوان بیشتر به وجود آمده است.

نکته موفق نمایشگاه کتاب تهران را چه می‌دانید؟
روند برگزاری منظم و دقیق این نمایشگاه سبب شده تا مخاطبان و کارشناسان در این موقع سال همواره خود را آماده حضور در آن کنند. از سویی دیگر، نمایشگاه کتاب تهران همواره مسیری رو به رشد داشته و در عرصه اطلاع‌رسانی نیز موفق بوده است. این نمایشگاه می‌تواند الگوی خوبی برای سایر نمایشگاه‌های فرهنگی ما باشد.

این کار چه کمکی به سبک کردن بار نمایشگاه کتاب می‌کند؟

برگزاری نمایشگاه‌های کتاب تخصصی بستری فراهم می‌کند تا ناشران ما به سمت تخصصی شدن پیش بروند و از سوی دیگر موجب می‌شود، مخاطبان قدرت انتخاب بیشتری داشته باشند. حتی برای اینکه بتوانیم در نمایشگاه کتاب ایران به شکل بین‌المللی کتاب عرضه کنیم باید بازار جهانی کتاب را سامان ببخشیم. در این بازار که دیگر محل خرید کتاب نیست، اهل فن، ناشران داخلی و خارجی، نویسندگان و مترجمان می‌توانند گرد هم بیایند، با یکدیگر تعامل برقرار کنند و امتیاز کتاب مبادله کنند. من پیشنهاد می‌کنم که مکان این بازار کتاب هم در کیش باشد.

امسال صنعت چاپ هم در بخش جنبی نمایشگاه حضور داشت. آیا این حضور موفق بوده است؟
اعتقاد دارم نمایشگاه تنها محلی است که ناشران و دست‌اندرکاران چاپ می‌توانند تعامل دوطرفه ایجاد کنند. اتفاق خوبی که در نمایشگاه کتاب امسال افتاد این است که مرکز علمی-کاربردی واحد شماره ۵ نشست‌ها و کارگاه‌های خوبی در بخش جنبی نمایشگاه

نمایشگاه‌ها امتیاز خرید کتاب مبادله می‌شود، نه صرفاً خرید کتاب. ما باید محیطی را فراهم کنیم که همه اهل فن و متخصصان با حضور در نمایشگاه به تبادل آرا و نظرات خود بپردازند.

همان‌طور که اشاره کردید چرخه نظام توزیع کتاب چندان صحیح نیست و ناشران از این فرصت برای فروش کتاب‌های خود بهره می‌گیرند. در چنین اوضاعی راهکار شما چیست؟

برای رفع این مشکل باید به سمت برگزاری نمایشگاه‌های تخصصی برویم. این نمایشگاه‌های تخصصی کمک می‌کنند تا بار نمایشگاه بین‌المللی کتاب سبک‌شود. مثلاً بیاییم در طول سال نمایشگاه‌های کتب دینی، دانشگاهی و کودک و نوجوان برگزار کنیم. بهترین زمان هم برای این کار فصل تابستان است. اگر این اتفاق بیفتد نمایشگاه کتاب ما از شکل فروشگاه‌اش فاصله می‌گیرد. حتی من در نمایشگاه دهم پیشنهاد دادم که تکنیک ناشران در نمایشگاه بر اساس رده‌دییی انجام شود که در حوزه نشر دانشگاهی و ناشران کودک و عمومی این اتفاق افتاد، اما هنوز در حوزه‌های دیگر این طرح‌ها عملیاتی نشده است.

آقای ذکایی نمایشگاه کتاب امسال را چطور دیدید؟
نمایشگاه کتاب آرام آرام به شکل یک نهاد تمام عیار جای خودش را در جامعه ما پیدا کرده و کاملاً شناخته شده است، به طوری که حتی نیاز به تبلیغ هم ندارد. نمایشگاه امسال هم نسبت به گذشته به بلوغ کامل نزدیک شده و از لحاظ کمیت و کیفیت رشد چشمگیری داشته است.

استقبال بازدیدکنندگان چطور بود؟

امسال بازدیدکنندگان در مقایسه با دوره‌های قبل بسیار بیشتر بودند و از طرف دیگر بازدیدکنندگان برخلاف سال‌های قبل کاملاً فضا را می‌شناختند و در پیدا کردن محل مورد نظر خود سردر گم نبودند. زمانی که محل نمایشگاه کتاب به مصلی منتقل شد، یک سری از آسیب‌ها و مشکلات قابل پیش‌بینی نبود، اما در نمایشگاه بیست و دوم این آسیب‌ها با کار کارشناسی متعدد شناخته و نسبت به رفع آن اقدام شد. **یعنی بازدیدکنندگان، دیگر مشکلی با محل برگزاری نمایشگاه ندارند؟**

هیچ کسی ادعا ندارد که مصلی بهترین جا برای برگزاری نمایشگاه است، اما در اوضاع کنونی هیچ مکانی بهتر از مصلی نداریم که ۱۲۰ هزار مترمربع فضای استاندارد برای برگزاری نمایشگاه داشته باشیم از این رو مصلی بهترین مکان برای این کار محسوب می‌شود.

به نظر شما کتاب‌های عرضه شده در نمایشگاه رضایت بخش بودند؟

من هیچ اعتقادی به فروش کتاب در نمایشگاه ندارم. نمایشگاه کتاب ما متأسفانه تبدیل به فروشگاه کتاب شده است در حالی که ما باید از فرصت نمایشگاه کتاب حداقل برای ایجاد یک بازار منطقه‌ای استفاده کنیم. دلیل اینکه نمایشگاه یک فروشگاه بزرگ کتاب شده واضح است؛ وقتی ما ویرتین کتاب در کشور کم داریم و نظام توزیع هم غلط جا افتاده که تنها تعداد معدودی کتاب می‌توانند توزیع شوند، نمایشگاه کتاب به فروشگاه تبدیل می‌شود. در اغلب نمایشگاه‌های معتبر بین‌المللی ناشران تنها یک نسخه کتاب خود را در نمایشگاه عرضه می‌کنند، چرا که نمایشگاه محل ملاقات ناشران، مولفان، مترجمان و ... است. در این

علیرضا سوری، کارشناس و مدرس رشته چاپ واحد علمی کاربردی شماره ۵ تهران است. وی با اشاره به نکات مثبت نمایشگاه کتاب معتقد است که امسال بسیاری از کاستی‌های گذشته برطرف شده است و حضور صنعت چاپ در نمایشگاه، گامی مثبت برای فرهنگی تر کردن آن به شمار می‌آید.

اگر قرار باشد به نکات مثبت نمایشگاه اشاره کنید آنها کدامند؟

امسال با توجه به این که سومین دوره برگزاری نمایشگاه کتاب در مصلی است بسیاری از مشکلاتی که سال گذشته وجود داشت برطرف شده است. هم حجم کتاب‌ها زیاد است و هم سبک طراحی غرفه‌ها به مراتب بهتر از سال‌های قبل است. تحول دیگری که به وجود آمده این است که اطلاع‌رسانی خوبی وجود دارد، به طوری بازدیدکنندگان به راحتی اطلاعات مورد نظر خود را دریافت می‌کنند.

پس نمایشگاه امسال رضایت بخش بوده است؟
بله، امسال فضای مناسبی برای تعامل میان بازدیدکنندگان و ناشران وجود دارد. حتماً

کارشناس و مدرس رشته چاپ:

حضور صنعت چاپ، نمایشگاه را فرهنگی تر کرد

دانشجویان صنعت چاپ رغبت زیادی برای حضور در نمایشگاه کتاب دارند، چرا که فرصتی برای بروز هویت خود پیدا می‌کنند. نمایشگاه کتاب بستر مناسبی فراهم می‌کند تا آنها توانایی‌ها و خلاقیت‌های خود را در معرض دید قرار دهند. اما فضایی که در نمایشگاه کنونی برای فعالیت آنها اختصاص یافته پاسخگوی نیازهای آنها نیست. این فضا سهم ناچیزی برای صنعت چاپ است که در کشور ما بیشتر به حوزه چاپ کتاب اختصاص دارد. **آیا موافق حضور صنعت چاپ در نمایشگاه کتاب هستید؟**

بله! نمایشگاه کتاب در جذب بازارهای منطقه‌ای چاپ و معرفی صنعت چاپ ما به جهان ثمربخش واقع شده است اما این تاثیرگذاری زمانی به وجود می‌آید که ما زمینه‌های تولید استاندارد را فراهم کنیم و پس از آن

برگزار کنندگان از مدت‌ها پیش برنامه‌ریزی و اشکالات را برطرف کرده‌اند. در مجموع فکر می‌کنم امسال تسهیلات رفاهی زیادی در اختیار بازدیدکنندگان و ناشران گذاشته شده است. البته این راهم باید اضافه کنم که اگرچه مشکلات نسبت به دوره‌های گذشته کمتر شده است اما متأسفانه هنوز بخشی از مشکلات کماکان وجود دارد؛ مثلاً اغلب بازدیدکنندگان برای خرید کتاب نیامده‌اند؛ بلکه بیشتر برای تفریح به نمایشگاه آمده‌اند و همین موجب می‌شود که علاقه‌مندان کتاب به علت ازدحام جمعیت مقابل غرفه‌ها نمی‌توانند با فراغ‌بال و تعمق بیشتر کتاب‌های دلخواه خود را انتخاب کنند و باید در همان فرصت کوتاه کتاب بخرند که باید در این عرصه کار فرهنگی بیشتری انجام شود.

محیط نمایشگاه کتاب چه کمکی به دانشجویان این صنعت می‌کند؟

توانمندی‌های خود را در نمایشگاه در معرض دید قرار دهیم. در این صورت است که می‌توانیم انتظار داشته باشیم ناشران خارجی چاپ کتاب‌هایشان را در اختیار چاپخانه‌داران ما قرار خواهند داد. نشانه‌های چنین پیشرفتی هم این است که کتاب‌هایی که در نمایشگاه عرضه می‌شوند از نظر ظاهری کیفیت بالایی داشته و چشم‌نواز و متناسب با نیازها و علائق مخاطبان باشند. **اما بسیاری معتقدند که صنعت چاپ ما در این زمینه توانمند است.**

متأسفانه نگاه برخی از دست‌اندرکاران صنعت چاپ بسته است و هر کسی ساز خود را می‌زند. تازمانی که نتوانیم به صورت تیمی فعالیت کنیم این قبیل برنامه‌ها نمی‌تواند در پیشرفت کار ما موثر باشد. مشکلات چاپخانه‌های ما ریشه‌ای است. متأسفانه اغلب چاپخانه‌های ما مشغول چاپ کتاب هستند و جلب آنجاست که خود کتابخانه ندارند و کتاب را در آرشو خودشان نگه نمی‌دارند. یعنی چاپخانه‌داران ما هیچ علاقه‌ای به محصول خود نشان نمی‌دهند. این مسئله ناشی از ضعف فرهنگی است که باید ریشه‌ها و علل آن بررسی شود.

بیست و دومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران برای سومین سال متوالی در مصلی امام خمینی (ره) برگزار شد. یکی از بخش های جنبی نمایشگاه به صنعت چاپ اختصاص داشت از این رو در بخشی از سالن کارنامه نشر غرفه های دست اندرکاران صنعت چاپ دایر شد و نشست های تخصصی نیز در آن جریان داشت. یکی از غرفه های این سالن، غرفه اتحادیه تعاونی لیتوگرافان بود با مدیرکل این اتحادیه؛ غلامرضا شجاع درباره فعالیت های چاپ در نمایشگاه گفت و گو کرده ایم.

مدیرکل اتحادیه تعاونی لیتوگرافان مطرح کرد

جای خالی صنعت چاپ در کتب درسی

نمایشگاه امسال چه تفاوتی با سال های قبل داشت؟ استقبال از نمایشگاه امسال در مقایسه با نمایشگاه های سال قبل بسیار چشمگیر است. استقبال مردم از نمایشگاه نشان می دهد که مکان نمایشگاه به عنوان مکانی مناسب برای برپایی نمایشگاه مورد پذیرش مردمی قرار گرفته است. با این همه فکر می کنم اگر مکانی بزرگ تر از فضای مقدس مصلی و طبق استانداردهای جهانی ساخته شود برگزاری نمایشگاه در آن بسیار مطلوب تر خواهد بود؛ چرا که مصلی برای نمایشگاه کتاب ساخته نشده است. در مجموع نفس برگزاری نمایشگاه خوب است، چرا که وضعیت کتابخوانی در کشور ما چندان خوب نیست و نمایشگاه کتاب می تواند به رونق آن کمک کند. از سویی ناشران به دلیل رغبت کم مردم به کتابخوانی، مشکلات اقتصادی زیادی دارند و نمایشگاه کتاب حداقل به آنها این فرصت را می دهد تا در همین مدت کوتاه بتوانند بخشی از مشکلات مالی خود را کم کنند.

وضعیت صنعت چاپ در نمایشگاه امسال چگونه بود؟

با آن که صنعت چاپ به ویژه در کشور ما ارتباط تنگاتنگی با صنعت نشر دارد اما جای آن در نمایشگاه کتاب خالی بود. در نمایشگاه امسال فضای کوچکی برای این کار اختصاص یافت که هر چند کوچک و کم امکانات بود اما گامی برای حضور صنعت چاپ در نمایشگاه است. با این همه معتقدم در چنین فضایی فعالان عرصه چاپ به خوبی نمی توانند توانمندی های خود را عرضه کنند. وقتی بازدیدکننده ای علاقه مند به صنعت چاپ به این جامی آید، کمی سرخورده می شود؛ چرا که جذابیت های این هنر صنعت کمتر به نمایش درآمده است.

یعنی از فضای غرفه ها رضایت ندارید؟

به عنوان نخستین گام ها این حرکت مورد رضایت ماست، اما معتقدم که اگر بناسست صنعت چاپ در نمایشگاه کتاب حاضر باشد و دستاورد هایش را به نمایش بگذارد باید حضوری آبر و مندانه داشته باشد. وقتی ناشران خارجی در نمایشگاه حضور دارند انتظار

محمد باقری:

نرم افزارها، دنیای کتابداری را متحول کرده اند

در عصر حاضر دسترسی آسان و سریع به حجم انبوه اطلاعات از جایگاه ویژه ای برخوردار است. بنا به همین ضرورت، بسیاری کارشناسان حوزه کتابداری، نرم افزارهای اطلاع رسانی را برای کاربران در کتابخانه های بزرگ طراحی کرده اند که به واسطه آنها مناسب ترین خدمات را در کوتاه ترین زمان به آنها ارائه کنند. محمد باقری، مدیر پشتیبانی شرکت نرم افزاری پارس آذرخش و از فعالان حوزه کتابداری و اطلاع رسانی در نمایشگاه بین المللی کتاب تهران در این باره به ارائه توضیحاتی پرداخته است.

نرم افزار کتابخانه دیجیتال که در این نمایشگاه عرضه کرده اید در کدام یک از کتابخانه های سراسر کشور کاربرد دارند؟

این کار در قالب یک پروژه ملی و بزرگ با نام نرم افزار کتابخانه ای برای موسسه تنظیم و نشر آثار حضرت امام (ره) و سازمان اسناد و کتابخانه ملی جمهوری اسلامی ایران طراحی شده است. همچنین واحدهای آکادمیک، دانشگاهی و نهادهای علمی دیگر نیز از این نرم افزار بهره می برند. این نرم افزار روی موتورهای جست و جوی محتوای منابع اطلاعاتی مدیریت دارد و به واسطه آن نقشه راهی معرفی می کند تا کتابخانه ها به یک کتابخانه دیجیتال تبدیل شوند.

چگونه یک کتابخانه سنتی به دیجیتالی تبدیل می شود؟

اگر بخواهم روند پیشرفت به سوی یک کتابخانه دیجیتال را بگویم باید از ابتدا شروع کنم. ابتدا در کتابخانه های سنتی بحث بر که دان مطرح بود، اما با گذشت مدتی کوتاه کتابخانه ها مکاتیزه شدند، یعنی کامپیوتر به فضای آنها راه یافت و با

چشم انداز صادرات چاپ در نمایشگاه کتاب

امسال چهارمین دوره بازار جهانی کتاب را در نمایشگاه تجربه خواهیم کرد و این فرصتی برای تبادلات فرهنگی میان ناشران ایرانی و خارجی ایجاد کرده است. در بیست و دومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران حضور ناشرانی از چند کشور جهان سبب شد تا علاوه بر تبادلات نرم افزاری، در مسائلی همچون صنعت چاپ نیز فعالیت های درخوری انجام شود. اتحادیه صادرکنندگان چاپ نقشی مهم را در این عرصه ایفا کرد. از این رو با رضا رضایی رئیس اتحادیه صادرکنندگان چاپ درباره برنامه های صورت گرفته این اتحادیه در نمایشگاه گفت و گو کردیم.

چه برنامه ای برای جذب تقاضا از طرف ناشران خارجی در نمایشگاه کتاب داشتید و این برنامه ها تا چند حد موفق بود؟

در بیست و دومین نمایشگاه کتاب تلاش های خود را معطوف به این امر کردیم تا تعامل خوبی با ناشران برخی از کشورها از قبیل ناشران چینی برقرار کنیم. بر اساس این تعامل قرار شده ۱۵ ناشر چینی از برخی شرکت های چاپ، همچون شرکت معتبر افست که توانمندترین شرکت در صنعت چاپ ماست، بازدید کنند و این فعالیت ها زمینه را برای رشد و توسعه صادرات چاپ کشور فراهم می کند. حتی این روزها نیز مشغول رایزنی با یک ناشر دولتی افغانستانی - که مسئولیت انتشار کتاب های درسی را برعهده دارد - هستیم تا کتاب های درسی افغانستان در ایران چاپ شود. به گمان من برنامه های خوب و موثری صورت گرفت.

آیا صنعت چاپ ما این توانمندی را دارد که ناشران چینی کتاب های خود را برای چاپ در اختیار ما بگذارند؟

خوشبختانه با افتخار می توانیم بگوییم که صنعت چاپ تنها صنعت ایرانی است که چینی ها هنوز نتوانسته اند در آن رخنه کنند و محصولات خود را وارد بازارهای ما کنند و این امر نشان دهنده توانایی و قوت صنعت چاپ ماست. اگر ما بتوانیم از این توانمندی ها در عرصه صادرات محصولات چاپی به نحو احسن استفاده کنیم، آن وقت این توانمندی بالقوه، بالفعل خواهد شد.

چه مشکلاتی؟

دو مشکل مانع این کار به حساب می آید که یکی از آنها حل نشدن مسئله کپی رایب در ایران است. تا زمانی که مسئله کپی رایب در کشور ما به رسمیت شناخته نشود، مولفان کشورهای دیگر نسبت به چاپخانه های ما اعتماد ندارند. مشکل دوم بر سر راه صادرات چاپ، معرفی نشدن صنعت چاپ ایران است. متأسفانه ما هنوز توانایی هایمان را به خوبی به دیگران معرفی نکرده ایم. ما باید این اعتماد را به دیگران بدهیم که آثارشان بدون کمترین صدمه ای در ایران منتشر خواهد شد.

به برنامه های جنبی نمایشگاه کتاب برگردیم که صنعت چاپ بخشی از آن است. آیا حضور صنعت چاپ در نمایشگاه کتاب ایده خوبی است؟

بله. صنعت چاپ با نشر ارتباط تنگاتنگی دارد و به همین دلیل حضور آن در این نمایشگاه ضروری است؛ اما باید توجه داشته باشیم که هدف از این حضور، ارتباط بیشتر با ناشران داخلی و خارجی است. افزون بر این ما در این نمایشگاه مراحل تولید کتاب را در معرض دید عموم علاقه مندان قرار دادیم و این در حالی بود که برای این کار باید ماشین های چاپ را که بسیار گران قیمت هستند به نمایشگاه منتقل می کردیم، اما فضایی که به صنعت چاپ اختصاص یافته، امکان فعالیت چندانی را به ما نداد.

سال های اخیر داشته است که این پیشرفت به ویژه در تولید دستگاه چاپ افست چشمگیر است. بیشترین حجم کار این دستگاه در چاپ کتاب است، اما جای آن در نمایشگاه کتاب خالی است.

نشست های تخصصی چاپ در نمایشگاه کتاب تا چه اندازه سودمند است؟

مرکز علمی کاربردی واحد شماره پنج نشست های تخصصی و کارگاه های خوبی در طول برگزاری نمایشگاه تدارک دیده است که این قبیل برنامه ها کارگشاست.

بارها به مسئولان آموزش و پرورش توصیه کرده ام که بخشی از کتاب های درسی دانش آموزان را به معرفی این صنعت اختصاص دهند، اما متأسفانه هنوز هیچ اقدامی در راستای معرفی این صنعت به دانش آموزان صورت نگرفته است. دانش آموزان ایران در طول دوران تحصیل با همه مشاغل آشنا می شوند در حالی که هیچ گاه نمی دانند همین کتابی که می خوانند چگونه تولید می شود.

دارند با توانمندی های صنعت ما آشنا شوند و اگر قرار باشد حضورمان تنها نمایشی باشد سود چندانی برای فرهنگ ما ندارد.

چه انتظاری از مسئولان برگزاری نمایشگاه دارید؟

مسئولان نمایشگاه باید فضایی را در اختیار ما بگذارند که بتوانیم حداقل مراحل چاپ کتاب را به بازدیدکنندگان ارائه دهیم. برای این کار هم باید ماشین های چاپ، صحافی و لیتوگرافی را در نمایشگاه مستقر کنیم که این کار علاوه بر نیاز به مکان مناسب، مستلزم هزینه گزافی است که بخشی از هزینه باید توسط نهادهای ذیربط به عنوان کمک در اختیار صنعت چاپ قرار گیرد. امیدواریم در نمایشگاه سال آینده یک سالن بزرگ برای صنعت چاپ در نظر بگیرند؛ چرا که این صنعت در کشور ما ناشناخته است و اگر بتوانیم به بازدیدکنندگانی که به نمایشگاه می آیند فرآیند تولید کتاب را نشان بدهیم همین تلنگری می شود که شناختی از فعالیت های این صنعت داشته باشند. صنعت چاپ ایران در مقایسه با صنایع دیگر پیشرفت های خوبی در

کمک کاربرگ ها، اطلاعات مختلف قابل دسترسی بود. اگر کسی می خواست کتابی را امانت بگیرد، عضو سیستم کتابخانه می شد و مدارک علمی مورد نظر را دریافت می کرد. نسل بعدی کتابخانه کمی پیشرفته تر شد و محتوا را به کامپیوتر سپرد و کاربران می توانستند مطالب را توری کنند. همچنین امکاناتی فراهم آمد که به عنوان نمونه افراد در صداوسیما می توانستند صداهای مختلف مثل ترمز اتومبیل، نم نم باران و ... را به جای جست و جوی میان نوارهای کاست در فضای الکترونیک بیابند. سپس بحث کتابخانه های دیجیتال مطرح شد.

در کتابخانه های دیجیتالی رعایت حق مولف چه جایگاهی دارد؟

برای رعایت این قانون جهانی، محدودیت هایی برای ابزارهای نمایشی در کتابخانه های دیجیتالی قائل شده ایم؛ یعنی کاربر اجازه ذخیره و تهیه پرینت یا هر نوع خروجی از صفحه ها را ندارد و فقط می تواند آنها را توری کند. مگر مطالبی که به صورت رایگان در اینترنت وجود دارند و هر کاربر از هر جای دنیا می تواند از آنها استفاده کند.

برنامه های جانبی شما برای معرفی نرم افزار کتابخانه های دیجیتال در نمایشگاه به کتابداران چیست؟

حدود ۱۵ سال است که این نرم افزار را در نمایشگاه های مختلف عرضه می کنیم، اما در نمایشگاه بین المللی کتاب تهران برنامه های خاصی برای معرفی محصول خود داریم و از کتابدارانی که برای تهیه منابع اطلاعاتی کتابخانه های خود و خرید کتاب به این محل می آیند دعوت می کنیم تا به غرفه ما بیایند. در محل غرفه خودمان نیز نشست هایی برگزار می شود که محور آنان معرفی نرم افزار کتابخانه های دیجیتال است سپس با آشنایی آنها از کاربردی این نرم افزار، پیشنهاد می کنیم تا از مجموعه نرم افزارهای ما برای تبدیل کتابخانه هایشان به یک کتابخانه دیجیتال بهره مند شوند.

عضو هیأت رئیسه ناشران الکترونیک:

کتاب الکترونیک؛ راهی برای اصلاح الگوی مصرف

کرد که با قابلیت های فنی موجود در این حوزه، متن آنها به راحتی قابل تغییر است.

با تولید کتاب الکترونیکی چگونه می توان میزان مطالعه را افزایش داد؟

دلیل عمده ای که جوانان کتاب نمی خوانند بی حوصلگی است، در حالی که اگر کتاب جذابیت هایی مثل عکس و صوت داشته باشد، میل مخاطب را برای خواندن آن افزایش می دهد. محصولات چند رسانه ای در حوزه نشر الکترونیک این امکان را فراهم آورده است که متن کتاب با تصاویر و صداهای مرتبط همراه باشند.

نشر الکترونیک مزایای دیگری هم دارد؟

در بحث آزمون ها روش های الکترونیکی بهترین گزینه هستند. همچنین مسئله به خاطر سپاری ها که در آموزش و پرورش مطرح می شود از این طریق تحقق می یابد. در بحث یادگیری با دو بحث حافظه موقت و دائم رویه رو هستیم. در حال حاضر بزرگ ترین مشکل وزارت آموزش و پرورش رسمی کشور، مسئله محفوظات برای دانش آموزان است که با روش های بسیار ساده در محصولات الکترونیکی فرهنگی می توان این مشکل را پاسخگو شد.

آیا نشر الکترونیک در تکنولوژی های دیگر مثل تلفن همراه هم قابل بحث است؟

بله، تا امروز موبایل فقط یک مسئله ارتباطی بوده است اما اکنون شاهدیم که موبایل به صورت وسیله ای درآمده است که تمام امکانات یک رایانه را در خود ذخیره کرده است و به واسطه آن امکان برقراری ارتباط با اینترنت برقرار می شود که بسیار قابل بهره برداری است. به موبایل به عنوان یک مامن اطلاعات می نگریم که کارهای فراوانی را انجام می دهد. با توجه به حدود ۴۷ میلیون موبایل در کشور و با اطلاع رسانی دقیق از این وسیله ارتباطی، می توان فرهنگ جامعه را هم ارتقا داد.

همه این موارد در قالب نرم افزارهایی در نمایشگاه بین المللی کتاب تهران به مخاطبان بازدید کنندگان عرضه می شود.

مرجع هستند که دو ویژگی اساسی دارند؛ نخست آن که این کتاب ها ماندگاری بیشتری دارند که گاهی تا پنج سال در دست مخاطبان باقی می ماند، بدون آن که نیاز به تغییری در محتوای آنها باشد. همچنین معمولاً در میان کتاب های مرجع در جست و جوی ریشه یک لغت هستیم که با توجه به قابلیت های جست و جو در کتاب الکترونیک وجود این نوع کتاب ها ارجحیت دارند. دسته دوم کتاب هایی با زمینه های تاریخی هستند. می دانیم تاریخ بحثی ثابت و ماندگار است که نیاز به تغییر ندارد. معمولاً کتاب های تاریخی حجم بالایی دارند و تعداد صفحات آنها فراوان است بنابراین چاپ یک کتاب سنتی در حوزه تاریخ از لحاظ اقتصادی مقرون به صرفه نیست.

نکته سوم این که کتاب ها با ماندگاری محدود مثل کتاب های درسی، آموزشی و کمک آموزشی هستند. این نوع کتاب ها را نمی توان کمتر از دو یا سه هزار نسخه در نشر سنتی چاپ کرد که به صرفه نیست. همچنین به دلیل تغییر محتوای آموزش مرتباً نیازمند تغییر متن هستند، اما در نشر الکترونیک می توان به تعداد محدود مثلاً صد عدد از آن را تولید

همچنین شرط دوم حضور یک ناشر الکترونیک در نمایشگاه بین المللی کتاب تهران آن است که رسانه های دیجیتالی صادراتی داشته باشد. ضرورت وجود نشر الکترونیک در کنار نشر سنتی چیست؟

ما هر ساله در نمایشگاه های بین المللی کتاب در کشورهای مختلف حضور می یابیم که از جمله آنها می توان به نمایشگاه کتاب لندن، فرانکفورت، شارجه و... اشاره کرد. تجربه به ما نشان داده شکل کتاب از فرم چاپی آن به شکل الکترونیکی در حال تغییر است همچنین کشور ما نیز با رشد جمعیت جوان کشور و حذف یارانه کاغذ مواجه است که ضرورت حضور نشر الکترونیک را نشان می دهد که با توجه به فرمایش مقام معظم رهبری و سال اصلاح الگوی مصرف این مهم در حوزه نشر فقط با تولید کتاب الکترونیک محقق می شود.

آیا همه انواع کتاب ها در قالب نشر الکترونیک کاربرد بیشتری دارند؟

می توانم به کتاب هایی اشاره کنم که در قالب نشر الکترونیک کاربرد بیشتری دارند. اول کتاب های

پس از گذشت دو سال با تصمیم وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی، دوباره شاهد حضور ناشران الکترونیک در نمایشگاه بین المللی کتاب تهران بودیم. دکتر محمد امین شهرستانی از اعضای هیأت موسس ناشران الکترونیک به دستاوردهای ناشران این حوزه و چگونگی ارائه آن در بیست و دومین نمایشگاه بین المللی کتاب تهران پرداخته است.

علت حضور نداشتن دو ساله ناشران الکترونیک در نمایشگاه بین المللی کتاب تهران چه بود و چه پیامدهایی به همراه داشت؟

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برای ارتقای کیفیت کار نمایشگاهی سالن نشر الکترونیک را در نمایشگاه بین المللی کتاب تهران تعطیل کرد. در این دو سال با گسترش نگاه وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی به نشر الکترونیک، این ناشران بار دیگر با توانی مضاعف در نمایشگاه رسانه های دیجیتالی حضور یافتند.

هفت سال پیش ناشران الکترونیک برای اولین بار در سالن میلاد نمایشگاه کتاب تهران شرکت کردند و محصولات الکترونیکی خود را در معرض نمایش مخاطبان قرار دادند؛ بازدید کنندگان نیز سعی کردند بتوانند جایگاهی برای کتاب های الکترونیک در کنار خانواده کتاب سنتی بیابند و به این نوع محصولات هویت فرهنگی ببخشند.

خوشبختانه با اقدام موثر و به موقع وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی امسال دوباره محصولات الکترونیکی برتر در قالب نشر الکترونیک به مخاطبان در محل نمایشگاه بین المللی کتاب تهران عرضه می شود.

چه مقدار فضای نمایشگاهی به نشر الکترونیک اختصاص داده شده است؟

حدوداً ۴۰۰ متر زیر بنا در پارکینگ خیابان شماره ۷ به ناشران الکترونیک اختصاص داده شده بود. ضمناً ناشرانی در نمایشگاه حاضر می شوند که در جشنواره رسانه های دیجیتالی محصول برتری ارائه کرده باشند.

مسئول بخش آنلاین انتشارات کوب:

کتاب الکترونیک یعنی سرعت در پژوهش

محبوبه جلالیان: چند سالی است که با مطرح شدن بحث های مرتبط با نشر الکترونیک و کتاب دیجیتالی شاهد حضور ناشران این حوزه در کنار ناشران سنتی در نمایشگاه بین المللی کتاب تهران هستیم. این ناشران نیز با ارائه محصولات الکترونیکی مخاطبان را با تفاوت های نشر دیجیتالی و سنتی آشنا می کنند. محمد افتخاری، مسئول بخش آنلاین انتشارات کوب در گفت و گویی که در پی می آید، در این باره توضیحاتی را ارائه کرده است.

کدام کتاب الکترونیکی را در نمایشگاه عرضه کرده اید؟

همه ناشران دنیا علاوه بر کتاب سنتی، کتاب الکترونیکی هم تولید می کنند و این آثار اغلب توسط نمایندگان به صورت آنلاین (online) عرضه می شود. ما هم نماینده شش ناشر الکترونیک هستیم که بنا به پیشنهاد وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی برای اولین بار در نمایشگاه بین المللی کتاب تهران حاضر شدیم. در این محل کتاب ها و نشریه های ناشران را در حوزه های مختلف مهندسی، پزشکی، علوم پایه و علوم انسانی به پژوهشگران و محققان این حوزه معرفی می کنیم.

عرضه کتاب دیجیتالی با سنتی چه تفاوتی دارد؟

ویژگی عرضه کتاب به صورت آنلاین این است که تعداد زیادی از آنها در یک فضای مجازی متمرکز می شوند و به راحتی قابل دسترسی

مورد نظر همراه با شناسنامه کامل پیدا می شود. همچنین کاربران می توانند جمله ای که در فضای آنلاین خوانده اند را ذخیره کرده و در زمان دیگر آن را دوباره ببینند.

با تمام این مواردی که بر شمردید، کتاب سنتی بهتر است یا دیجیتالی؟

هر یک کاربرد خاص خود را دارند. من به محققان و دانشجویان کتاب دیجیتال را پیشنهاد می کنم؛ چرا که در امر تحقیق سرعت حرف اول را می زند. پژوهشگران در فرصت بسیار کوتاه می توانند حجم بالای اطلاعات را در فضای مجازی جست و جو کنند و مطلب مورد نظرشان را ببینند اما شاید برای خوانندگان کتاب های علوم انسانی، کتاب سنتی مناسب تر باشد.

برنامه های جانبی شما برای ارائه کتاب دیجیتالی در فضای نمایشگاه چه بوده است؟

ما به موسسات، دانشگاه ها و مراکز علمی پیشنهاد کردیم که از کتاب ها و نشریه های تخصصی موجود در انتشارات آنلاین ما بازدید کنند. به هر نهاد دولتی یا خصوصی یک password، username می دهیم که به مدت یک ماه از آن استفاده کنند و پس از طی این مدت مشخص می توانند آنچه می خواهند به ما سفارش دهند تا از ناشر مربوطه برای آنها خریداری کنیم.

در فضای نمایشگاه هم محتوای کتاب های خود را برای مخاطبان نمایش می دهید؟

خیر، قرار بر این بود به صورت بی سیم بتوانیم به شبکه جهانی اینترنت دسترسی یابیم که این امر امکان پذیر نشد اما اگر قبل از نمایشگاه از این مشکل آگاه بودیم بخشی از کتاب ها را به صورت offline در اختیار کاربران قرار می دادیم.

هستند. هر کتاب الکترونیکی دارای قابلیت های فنی ویژه ای است که همه آنها در یک فضا نمایش داده می شوند. مثلاً با یک جست و جوی ساده، هزار کتاب جست و جوی می شود و می توان تک تک آنها را مطالعه کرد. همچنین همه این کتاب ها از خانه، محل کار یا هر جای دیگری در هر ساعتی از شبانه روز قابل بازدید هستند که با این وجود محدودیت زمانی و مکانی کاملاً از بین می رود.

مخاطبان چگونه می توانند این حجم بالای اطلاعات را در فضای مجازی مطالعه کنند؟

در فضای مجازی امکان جست و جوی کتاب ها بر اساس عنوان های مشخص وجود دارد؛ این عنوان ها عبارتند از نام نویسنده، موضوع، کلیدواژه های مشخص، ناشر، شماره شابک، سال نشر و موارد دیگر به این ترتیب هر کاربری با دادن یکی از این موارد به موتور جست و جوگر می تواند آنچه را که می خواهد بیابد.

اگر کاربری شناسنامه کتاب را نداند و فقط بخش هایی از آن را به خاطر داشته باشد چگونه کتاب مورد نظرش را در فضای آنلاین پیدا کند؟

گاهی موتورهای جست و جو آنچنان قوی هستند که کاربران می توانند فونت گذاری کنند. یعنی جمله ای از یک کتاب را نوشته و آن را بولد یا پررنگ کنند که پس از تنها چند لحظه آن عبارت در کتاب

اسناد مجازی و نقش آن در شعر آیینی

یادداشت

سینا پور صالح

محمدعلی مجاهدی و شعر ولایی

محمدعلی مجاهدی (پروانه) از شاعران تاثیرگذار و مهم معاصر در حوزه آیینی بوده است. وی که دستی هم در تصحیح منظومه های شعر آیینی دارد، تا کنون چند مجموعه شعر آیینی را تصحیح و منتشر کرده است. مجاهدی در حوزه پژوهش در شعر آیینی نیز فعال است و از آثارش در این زمینه، «شکوه شعر عاشورا» و «سیری در گوشه های شعر آیینی» از بقیه مشهورترند.

مجاهدی پیش از این در گفت و گویی که به مناسبت انتشار «سیری در گوشه های شعر آیینی» انجام داده است، برخی نظریات خود را درباره شعر آیینی بیان کرده. وی در این گفت و گو اظهار داشته: «شعر آیینی به لحاظ ساختار بیرونی، واژه آرای، آرایه های لفظی و معنوی، سبک های مختلف ادبی و آنچه مربوط به شاکله لفظی شعر است، هیچ تفاوتی با سایر اقسام شعر ندارد و وجه تمایز آن فقط در موضوعاتی است که به تصویر می کشد و به بیانی روشن تر، شعر آیینی از جهت معنوی و محتوایی تعریف می شود و سمت و سویی کاملاً دینی دارد. هر موضوع که به نحوی متأثر از آموزه های وحیانی و ملهم از متون متین روایی، فرهنگ عترت و ولایت و تاریخ اسلام باشد، می تواند در قلمرو موضوعی شعر آیینی حضور داشته باشد و به عنوان یک شهروند در این قلمرو پنهان شناخته شود.»

از نظر مجاهدی، قلمرو موضوعی شعر آیینی به دو حوزه «مناقبی» و «ماتمی» محدود نمی شود و برای آن می توان سه عرصه دیگر را از نظر موضوعی در نظر گرفت. نخست، مقوله هایی که فطرتی قدسی، ملکوتی و فراخاکی دارند و از هیمنه ای ماورایی و کبریایی برخوردارند مانند موضوعات مربوط به توحید، نیایش و ستایش ذات ربوبی که در شعر فارسی حضور دیرینه دارند. چنین شعری را می توان «شعر ماورایی» یا «شعر کبریایی» نامید. سپس، شعرهایی که در دو گرایش درونی و بیرونی، به رهایی انسان از دام شیاطین درونی و بیرونی، یعنی نفس و قدرت های خودکامه و استکبار جهانی می انجامند. این شعرها دارای دو بعد «فردی» و «اجتماعی» اند. و بخش سوم، مقوله هایی که به ذات مقدس حضرات معصومین (علیهم السلام)، خاندان عترت و اولیای الهی اختصاص دارند؛ که گاه صبیغه «مناقبی صرف» به خود می گیرند و گاه حالت «ماتمی صرف» دارند و هر از گاه نیز به سایر آفاقی که در گستره وجودی این قربان درگاه الهی است، پرداخته می شود از قبیل کلمات قصار، ادعیه ماثوره و رهنمودها. شعری که به لحاظ معنوی و محتوایی در این محدوده حرکت می کند، «شعر ولایی» نام دارد و مهم ترین زیر شاخه های آن عبارت اند از شعر نبوی، شعر علوی، شعر فاطمی، شعر عاشورا، شعر بقیع، شعر رضوی و شعر مهدوی.

صورت از بار تصویری بیت تاحدزبانی کاسته می شد. مجاهدی در این بیت، بدون آن که نامی از «گل» ببرد، استعاره «گل از شهید» را به شهیدان کربلا اتصال داده و در این راه از وساطت استعاره ای دیگر (ستاره)؛ استفاده کرده. اوج این فرایند در تصویر «پرپر شدن ستاره» است.

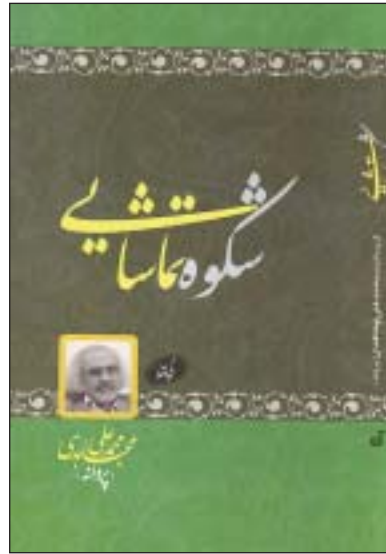
بیت بیست و دوم: «زیر گلوی حرمه ها را نشان رفت/لیخند کودکانه ی اصغر، یکی یکی». از بهترین نمونه های استفاده از اسناد مجازی در این قصیده است. فعل نشان رفتن تیر که از مختصات انسان است، به «لیخند» علی اصغر، فرزند شیرخوار امام حسین (ع) نسبت داده شده. تاثیر مثبت این صنعت در این جا بدان دلیل است که واقعیت تاریخی را در کنشی شاعرانه معکوس کرده: در واقع این حرمه بود که تیر در گلوگاه اصغر نشانند.

غزل «ایستاده باید مرد»

مجاهدی در غزلی با عنوان «ایستاده باید مرد»، یکی دو نمونه استفاده مناسب از صنایع بدیعی را به نمایش گذاشته است. وی در بیت مطلع می گوید: «چرا چو خاک چنین صاف و ساده باید مرد؟/و مثل سایه به خاک او افتاده باید مرد؟». نسبت دادن صفت «صاف و ساده» به «خاک» و صفت «به خاک او افتاده» به «سایه»، بهره گیری شاعر را از صنعت تشخیص نشان می دهد. هر دوی این صفات، از صفات انسانی اند. کار مهمی که مجاهدی در این دو مصراع کرده، این بوده که دو صفت انسانی را که به لحاظ تصویری، مشابهی در پدیده های طبیعی داشته، به آن دو پدیده نسبت داده است و با این کار، آن دو پدیده را از چشم انداز خصوصیات انسانی بارور ساخته است. ولی این فرایند، نتیجه ای دیگر نیز در سوی مقابل دارد: این که انسان را از رهگذر چنین شباهتی، به آن دو پدیده طبیعی ربط می دهد. در واقع شاعر با این بیت، از سویی آن دو پدیده طبیعی (خاک و سایه) را از صفات انسانی (حتی انسانیت) انباشته، و هم سویی های تازه ای در حیات انسانی کشف کرده است؛ سویی هایی که انسان را به سادگی و صمیمیت طبیعت پیوند می دهد.

بیت هفتم این غزل: «به پایمردی سقای کربلا سوگند/که با دو دست پر و بال داده باید مرد». در این بیت، «پرو و بال داده» تصویری می سازد از فرشتگان که بال و پر دارند؛ و نیز از شهید که در برخی باورهای کهن پس از شهادت بال و پر می گیرد و پرواز می کند به جهان دیگر. پس از سویی، شهید را (در این جا ابوالفضل (ع)) به فرشته مانند می کند و از سوی دیگر، به تصویر کهن خود شهید اشاره دارد. ولی نکته این جاست که «دست پر و بال داده» به تنهایی، می تواند استعاره ای از دست بریده در حالی که خون از آن فوران می کند باشد. این تصویر، تصویری بکر و بدیع است و قدرت شاعر را در تصویر سازی نشان می دهد. در واقع پر و بالی که شهید می گیرد، از خونی برمی آید که از او روان شده است. ولی شاعر توانسته از بین بی شمار شهید، آن شهیدی را برای به انجام رسانیدن این تصویر انتخاب کند که دست هایش بریده باشند. چون بال و پر، همراهی معنایی کاملی با دو دست دارد: بال و پر پرندها به جای دست به آن ها داده شده. پس هم نفس این تصویر (بال و پر گرفتن شهید از خونی که از او روان می شود) بکر است و هم انتخاب آن شهیدی که ماجرای شهادت او بتواند به چنین تصویری بال و پر بدهد، هوشمندانه است.

«شکوه تماشایی» مجموعه شعرهای آیینی محمدعلی مجاهدی (پروانه) در کتابفروشی ها و بیست و دومین نمایشگاه کتاب تهران از سوی نشر تکا (شرکت توسعه کتاب ایران) عرضه می شود. بهای این کتاب ۴۰۰۰ تومان و شمارگان آن ۸۰۰۰ نسخه است.

به گلبرگ لاله تشبیه شده اند. «بر که های اشک» در مصراع دوم، تشبیهی با هر دو طرف حسی است. بیت چهارم: «عمری است سرسپرده عشقیم و می نهم ابر شانه ی ضریح شماسر، یکی یکی». «شانه ی ضریح» استعاره مکنیه است که کارکردی مشابه اسناد مجازی دارد؛ با این تفاوت که نه همچون اسناد مجازی برای نسبت دادن یک فعل به موجود بی جان، که برای نسبت دادن یک صفت یا یک عضو از صفات و اعضای موجود جاندار به موجود بی جان استفاده می شود و غالباً خود را در ساخت ترکیب اضافی نشان می دهد. در این بیت، در ترکیب «شانه ی ضریح»، «ضریح» به انسانی مانده شده و سپس شاعر برای او (ضریح)، شانه ای در نظر گرفته است.

در دیگر بیت های این قصیده تا پیش از بیت تجدید مطلع (بیت سیزدهم)، نمونه هایی از استفاده از اسناد مجازی، صفت هنری و تشبیه مضمیر دیده می شود. بیت سیزدهم (بیت تجدید مطلع): «آن شب نشست بر دل خواهر یکی یکی/غم های بی شمار برادر، یکی یکی». در این بیت، فعل نشستن (که ویژه انسان و حیوانات است) به «غم» نسبت داده شده - اسناد مجازی. بیت چهاردهم: «در تنگنای خاطر او، خیمه می زدند/انبوهی از مرارت مادر، یکی یکی». در این بیت، خیمه زدن که فعلی مربوط به انسان است، به «مرارت» نسبت داده شده - اسناد مجازی. در این بیت، فعل «خیمه می زدند»، به ضرورت وزن این گونه آمده. به لحاظ دستوری، لازم است که این فعل به صورت «خیمه می زد» بیاید؛ چرا که فاعل آن (انبوهی از مرارت مادر) غیر جاندار است. ضمناً وجود کلمه «انبوهی» هم از نظر دستوری مشکلی را حل نمی کند.

در بیت پانزدهم نیز، فعل پرده برداشتن که خاص انسان است، به فاعل «ستاره» نسبت داده شده - اسناد مجازی.

بیت بیستم: «فردا که آفتاب بر آمد، غروب کرد/هفتاد و دو ستاره ی پرپر، یکی یکی». در این بیت، با به کارگیری فشرده استعاره مواجهم، «ستاره» استعاره است از یاران امام حسین (ع) در ظهر عاشورا. «پرپر» صفت گل است؛ ولی در فرایندی پیچیده که کل آن در بیت ذکر نشده، «گل» استعاره ای از ستاره (که خود استعاره از یاران امام (ع) است) واقع شده و بدین اعتبار، «پرپر» که صفت گل است، به ستاره (و در واقع به یاران امام (ع)) نسبت داده شده است. این فرایند پیچیده از آن جا موثرتر شده است که استعاره دوم (استعاره گل از ستاره)، خود به تنهایی می تواند بی واسطه استعاره اول (ستاره)، استعاره ای از یاران امام (ع) نیز باشد - و در نتیجه مستقیماً می شد یاران امام را گل های پرپر دانست. ولی در این

مجموعه شعر محمد علی مجاهدی (پروانه) با عنوان «شکوه تماشایی» سال گذشته از سوی شرکت توسعه کتاب ایران (تکا) منتشر شد. این مجموعه که امسال در غرغه نشر تکا در نمایشگاه کتاب به علاقه مندان شعر آیینی عرضه می شود، مجموعه ای است از شعر آیینی در قالب های مختلف کلاسیکی چون مثنوی، غزل، قصیده، چهارپاره و رباعی. «شکوه تماشایی» دربرگیرنده اشعاری است که همه در حوزه شعر آیینی، شامل شعر نبوی، علوی و فاطمی قرار می گیرند.

مختصری از شیوه شاعری مجاهدی

در شکل گیری شعر مجاهدی، چند تکنیک بدیعی و بیانی نقش بارزی دارند. نخست تشبیه که در همه شعرهای او در این کتاب به نوعی دیده می شود و زمانی موثرتر در ساخت شعرها مشارکت می کند که در یکی از دو نوع «تشبیه مضمیر یا موکد» به کار گرفته شود. دیگر، اسناد مجازی که مجاهدی از آن به منظور زنده کردن بیشتر شعرهایش - که عمدتاً حول محور شهادت شکل گرفته اند - استفاده می کند. شعرهای آیینی، ارتباطی ناگسستنی با درونمایه شهادت دارند. در این گونه شعرها، لازم است که شاعر به جاندار کردن اشیا و پدیده های بی جان توجه خاصی داشته باشد؛ چرا که شهادت در قاموس باورهای شیعه، به معنی زندگی جاودان است. شاعران آیینی همواره تلاش کرده اند باز نماندن شاعرانه اشیا و پدیده های بی جان اطراف از رهگذر شهادتی که در پس زمینه (و گاه رویه) شعر جاری است، شهادت را کنشی نشان دهند که از رهگذر آن، کل جهان به نوعی زنده می شود - نه این که شهادت و تبعات آن منحصر باشد به شخص شهید. در این راستا، صنایعی چون تشخیص و اسناد مجازی، کمک حال موثر شاعرانند. در این مطلب نمونه هایی از طرز استفاده مجاهدی از این تکنیک ها را با ذکر مثال هایی از «شکوه تماشایی» نشان می دهیم.

قصیده «یک کاروان دلید، ولی...»

مجاهدی در مطلع قصیده ای تقدیم به امام حسین (ع) می گوید: «آن شب که بود فرصت سبز دعا فقط/گل کرد در قنوت شما ربنا فقط». اشاره بیت به شب عاشورا است که زمانی تا خود عاشورا و آغاز جنگ نمانده بود. «گل کردن ربنا در قنوت» یعنی نسبت دادن فعل «گل کردن» به «ربنا»، مصداقی از صنعت بیانی «اسناد مجازی» است. در اسناد مجازی کاری به چیزی نسبت داده می شود که در واقع به آن چیز تعلق ندارد.

قصیده «سفرنامه»

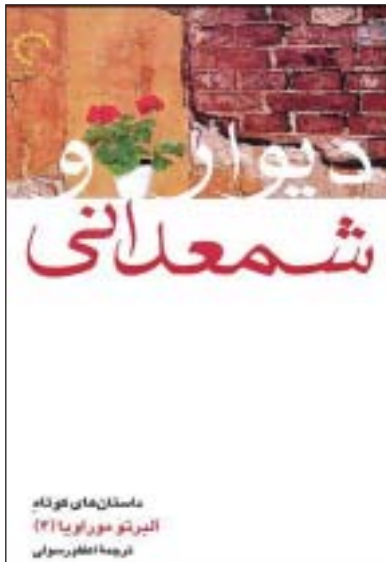
نمونه ای از استفاده مفرد از اسناد مجازی در این مجموعه، در قصیده «سفرنامه» است. در بیت نخست این قصیده، نمونه ای از تشبیه موکد (ساختار تشبیه با حذف ادات تشبیه) به چشم می خورد: «این شعرهای سرخ به دفتر، یکی یکی آتش طبیعت اند و، سمندر، یکی یکی». در این بیت «شعرهای سرخ» (که خود ترکیبی وصفی است) به «سمندر» و «آتش طبیعت» تشبیه شده است. از سوی دیگر آتش طبیعت، صفت سمندر هم هست؛ به اعتبار آن که سمندر در آتش زندگی می کند.

بیت دوم: «با رنگ و بوی خوی خلیلانه، بارها/گل کرده اند در دل آذر، یکی یکی». «گل کردن شعر در دل آتش» نمونه ای از اسناد مجازی است. چون شعر گل نمی کند؛ گیاه گل می کند. در نتیجه استفاده از اسناد مجازی در این بیت، «شعر» جاندار شده است.

و نمونه تشبیه مضمیر در بیت بعد: «گلبرگ لاله نیست که دل پاره های ماست/در بر که های اشک، شناور، یکی یکی». تشبیه مضمیر تشبیهی است که اسلوب تشبیه ندارد؛ به طوری که در نظر اول شباهتی با تشبیه در آن مشخص نیست ولی در اصل، تشبیهی رخ داده. در این بیت، پاره های دل شاعر و همراهانش

موراویا در مصلی

سادگی یک خبرنگار در پیچیدگی‌ها

موراویا به زندگی ماشینی می‌پردازد که در آن افراد برای انجام دادن یا انجام ندادن کاری دنبال قانون یا دستور مقامی بالاترند.

اما یکی از مهم‌ترین ویژگی‌هایی که داستان‌های این مجموعه دارند نشان دادن از دست رفتن معنا در زندگی مدرن غربی است. این ویژگی خصوصا در داستان‌های «بی‌معنا»، «الکن»، «ابهامات» و «کلمات گوسفندند» دیده می‌شود. در «بی‌معنا» و «الکن» زبان‌نشان هادر نظر راوی به چیزی دلالت نمی‌کنند. در «ابهامات» راوی به دریافت خود از نشانه‌ها اطمینان ندارد و در «کلمات گوسفندند» این گوینده نیست که بر آنچه می‌گوید تسلط دارد بلکه کلمات اند که به اختیار خودشان از زبان او جاری شده و دقیقا آن چیزی را بیان می‌کنند که با خواسته و نظر گوینده در تضاد است.

نخستین داستان این مجموعه «محاسبات سرانگشتی» ست و از زبان کسی روایت می‌شود که تعادل روانی خود را از دست داده است؛ شخصیتی که مشکلی دارد و برای حل آن به پزشک مراجعه می‌کند، اما مشکل او دقیقا با خود پزشک هاست. او را به آسایشگاه منتقل می‌کنند؛ جایی که نه تنها مشکلش را حل نخواهد کرد بلکه احتمالا باعث تشدید آن نیز خواهد شد. این داستان شباهت و در عین حال تفاوتی اساسی با «بوها و استخوان» داستان پایانی این مجموعه دارد.

شباهت این دو داستان در این است که هر دو راوی سرانجام به آسایشگاه منتقل می‌شوند، اما تفاوت اصلی «بوها و استخوان» با «محاسبات سرانگشتی» و سایر داستان‌های مجموعه در راوی آنهاست. «بوها و استخوان» از زبان یک سگ نوشته شده؛ سگی که بر خلاف روایان سایر داستان‌ها به دنبال معنا و محبت است و وقتی آن را از دست می‌دهد، به جای بی‌تفاوت بودن و پذیرفتن موقعیت، سعی در بازگرداندن آن دارد، هرچند این تلاش احتمالا به قیمت از دست دادن جانش تمام می‌شود.

من هر کتاب را چند بار بازنویسی می‌کنم. دوست دارم کارم را با نقاشان قدیمی مقایسه کنم که لایه به لایه اثرشان را تکمیل می‌کردند. پیش نویس اولیه آثارم فرم واضح و ساختار مشخصی دارد اما کامل نیست و هنوز زمخت و خام است. بعد از آن هر چقدر که لازم باشد بازنویسی اش می‌کنم. هر اثر معمولا دو یا سه بار بازنویسی می‌شود.

دوربین [فیلمبرداری] به اندازه قلم کامل نیست حتی اگر در دستان یک نابغه قرار بگیرد. دوربین هرگز نمی‌تواند تمام چیزی را که مثلا «پروست» بیان کرده، بیان کند. هرگز. با این حال وسیله جالبی است، سرشار از زندگی و باعث می‌شود کار خسته کننده نشود. فانتزی و تخیل را با هم اشتباه نکنید. همه هنرمندان باید از قوه تخیل برخوردار باشند، اما فقط بعضی‌ها فانتزی دارند. فلوربر برای نوشتن «امادام بوواری» از تخیل استفاده کرده بود، اما از فانتزی به هیچ عنوان!

مترجم: محمد سعید محقق نیشابوری

جالب می‌کند صداقت راویان در بیان احساسات نسبت به مسائل است؛ احساسی که هر یک از ما نیز ممکن است در موقعیت‌های مشابه داشته باشیم، اما حتی پیش خودمان هم از اعتراف به آن گریزان باشیم. شخصیت‌های «دیوار و شمعدانی» از بی‌معنایی زندگی مدرن و ناتوانی‌شان در تغییر موقعیت آزاده‌اند، تا حدی که بعضی از آنها راه بی‌تفاوتی را پیش گرفته‌اند.

برخی از داستان‌های این مجموعه شباهت‌های بیشتری به هم دارند. «انریکا بایله» و «داستان‌های مصور» دو داستانی هستند که پایان غیرمنتظره‌ای دارند. در اولی انتظار داریم روزنامه‌نگار بتواند مصاحبه‌اش را با قیمت مناسب بفروشد و در دومی انتظار نداریم که خانواده دوست داشتنی داستان کلاه‌بردار از آب دربیاید. در چند داستان دیگر از

اجتماعی و رنج طبقه ضعیف بودند. سبک نوشتاری موراویا متأثر است از شیوه روزنامه‌نگاری اوست و به همین دلیل بسیاری از منتقدان معتقدند که داستان‌های کوتاه‌اواز زمان‌هایش تأثیرگذارترند. تمایزش به استفاده از تعدادی موضوع خاص هم باعث شده تا تعدادی از منتقدان، وی را نویسنده‌ای بدانند که کار زیادی برای ترقی تکنیک‌های رمان و داستان‌نویسی انجام نداده. با این حال اکثر منتقدان، موراویا را تحسین کرده و او را نویسنده‌ای می‌دانند که از روش سنتی داستان‌گویی استفاده می‌کند تا دغدغه‌های انسان و زندگی مدرن را بیازماید.

«دیوار و شمعدانی» که توسط اعظم رسولی به فارسی برگردانده شده شامل ۲۲ داستان کوتاه از مجموعه «یک چیز به هر حال یک چیز است»

یک سوال از یک مترجم

از اعظم رسولی مترجم کتاب «دیوار و شمعدانی» راجع به نثر موراویا در این کتاب و دلایل استقبال خوانندگان ایرانی از ادبیات ایتالیا پرسیدیم. وی این‌گونه پاسخ داد:

در این مجموعه او با نثری درون‌کاوانه احساسات پنهان انسان متوسط عصر حاضر را به نمایش می‌گذارد. موراویا چیزهایی را به تصویر می‌کشد که شاید آن قدر پیش پا افتاده به نظر بیایند که هرگز فکر نکنیم هیچ نویسنده‌ای آنها را دستمایه نوشتن خود قرار دهد. کنجکاو، حیرت و عدم رضایت از آنچه در اطراف شخصیت‌های این مجموعه است درونمایه داستان‌هایی می‌شوند که خود شخصیت‌ها راوی‌اند. موراویا برای بیان موضوعات ساده، اما انسانی و عمیقی که در این مجموعه به تصویر کشیده بر خلاف آثار سوررئالیستی‌اش، زبانی ساده و روان را برگزیده است. تلاش شده در برگردان این اثر همانند متن ایتالیایی‌اش، کلماتی ساده به کار رود تا لحن متن اصلی در زبان فارسی هم حفظ شود. پیش‌تر آثار نویسندگان ایتالیایی اغلب از زبان‌های فرانسه و انگلیسی به فارسی ترجمه می‌شد، ولی اخیرا تعداد ترجمه‌ها از زبان اصلی بیشتر شده. استقبال خواننده ایرانی از ادبیات ایتالیا که تصور می‌کنم به دلیل نبودن آن و همین‌طور نزدیکی آن با مسائل جامعه ایرانی باشد، مترجمان زبان ایتالیایی را نیز به ترجمه آثار بیشتری از این زبان تشویق کرده. از این استقبال بسیار خرسندم، زیرا ادبیات ایتالیا بسیار غنی است و ناپسند است که ما بهره‌ای از آن نبریم.

جمله «کی اینو گفته؟»، «وجدان وظیفه شناس»، «آشتی»، «چیزهایی که رشد می‌کنند»، «مکانیسم‌های خدمتگزار»، «هیولا» و «دیوار و شمعدانی»، موراویا به رابطه زن و شوهر‌ها پرداخته است. در این داستان‌ها یا زن و شوهرها تنها و بی‌دلیل در کنار هم قرار گرفته‌اند، یا هر کدام بدون توجه به نیازهای دیگری صرفا و رایک وسیله می‌بینند و یا بر خلاف تصورشان شناختی از همسر خود ندارند.

در داستان‌هایی مثل «قانون قانون‌ها» و «پورتر»،

موراویا است. نویسنده در این مجموعه از زبانی محاوره‌ای برای مجسم کردن موقعیت‌های پیش پا افتاده در زندگی افراد طبقه متوسط استفاده می‌کند. می‌توان این مجموعه داستان را آلبومی دانست که ۲۲ تصویر مختلف از زندگی روزمره افرادی را عادی به ما نشان می‌دهد. روایان این مجموعه داستان سراسر اول شخص هستند و به خواننده اجازه می‌دهند تا وارد ذهنشان شده و آنچه را احساس می‌کنند دریابند، اما چیزی که این حکایات عادی را

موراویا درباره موراویا:

من دروغگو هستم!

آلبرتو موراویا براساس مصاحبه‌اش با مجله «پاریس رویو»: آثار من به معنای متداول کلمه «خودزیستنامه» نیستند. شاید بهتر باشد این‌گونه بگویم: در آثار من آنچه خودزیستنامه‌ای باشد کاملا غیرمستقیم و به صورت کلی بیان شده. من هیچ وقت شخصیت‌ها و موقعیت‌های داستانی را مستقیما از زندگی واقعی خودم نمی‌گیرم. اتفاقاتی که در زندگی من رخ داده‌اند یا افرادی که در آن حضور داشته‌اند ممکن است فکر خلق موقعیت یا شخصیتی را در من ایجاد کنند، اما هیچ‌گاه مستقیما از آنها استفاده نمی‌کنم. آدم درباره چیزهایی که می‌شناسد و می‌داند نمی‌نویسد. چون به آمریکا سفر کرده‌ام نمی‌توانم ادعا کنم که آمریکا را می‌شناسم. نمی‌توانم درباره‌اش بنویسم.

بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران، شاهد حضور یک هزار و ۴۰۰ ناشر از ۷۵ کشور با ۱۵۰ هزار عنوان کتاب بود. این نکته نشان از آن دارد که نمایشگاه کتاب تهران در بیست و دومین دوره به یکی از معتبرترین نمایشگاه‌های کتاب تبدیل شده است. غرفه‌های ناشران خارجی یا نمایندگان آنها در نمایشگاه بین‌المللی کتاب، در سراسر دنیا، به عنوان دروازه‌هایی فرهنگی شناخته می‌شوند؛ دروازه‌هایی که از طریق آنها ملت‌های مختلف اندیشه و دیدگاه‌های خود را به دیگران عرضه می‌کنند و در مقابل از تفکرات و شیوه‌های متفاوت نگریستن به هستی سود می‌برند اما ناشران بین‌المللی در نمایشگاه کتاب تهران، چه می‌کنند؟ نقش و تاثیر آنها بر فضای نمایشگاه چیست؟ آیا نمایشگاه فرصت ارتباط ناشران ایرانی با ناشران خارجی را فراهم کرده است؟ و از همه مهم‌تر نظر و دیدگاه کلی میهمانان خارجی نمایشگاه کتاب تهران درباره این رخداد فرهنگی چیست؟

همراه با چند ناشر خارجی در نمایشگاه بیست و دوم

فرصتی برای تعامل

اینگونه شود حتی می‌توان برای جمعیت انبوه بازدیدکننده نیز مدیریت بهتری را اعمال کرد.

کپی رایت؛ عامل کم‌رنگ‌کننده روابط ناشران

یکی از شلوغ‌ترین غرفه‌ها در بخش ریالی سالن کتاب‌های خارجی غرفه «سل» بود. سل توزیع‌کننده اختصاصی ناشران بزرگی چون آکسفورد و بریل و همچنین بخش‌کننده غیر اختصاصی بسیاری دیگر از ناشران بین‌المللی است. این موسسه از بیست سال پیش در ایران نیز دفتر نمایندگی خود را راه‌اندازی کرد و به این ترتیب دروازه‌ای برای ورود کتاب‌های بزرگ‌ترین ناشران بین‌المللی به ایران شد. برگزاری نمایشگاه کتاب بهانه‌ای برای حضور رئیس ایرانی این شرکت بزرگ در ایران و در محیط نمایشگاه شده است. سیداحمد لول‌لاور از نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران می‌گوید.

آیا تا کنون ناشران ایرانی برای ارتباط با ناشران بزرگی که شما نمایندگی آنها را بر عهده دارید، به شما مراجعه کرده‌اند؟

بله، بارها و بارها هم در نمایشگاه و هم در مواقع دیگر ما با ناشرانی روبه‌رو می‌شویم که مشتاقانه می‌خواهند با ناشری بین‌المللی مراد داشته باشند تا از طریق این مرادوات کتاب‌های خود را به ناشران خارجی بفروشند. سل بارها و بارها واسطه این نوع مرادوات و ارتباطات شده است؛ اما متأسفانه در موارد معدودی اینگونه مرادوات منجر به عقد قراردادی می‌شود. چرا؟ چه مشکلاتی بر سر راه این تعاملات وجود دارد؟

مهم‌ترین مسئله‌ای که وجود دارد، رعایت نکردن کپی رایت در ایران است. ناشران خارجی به دلیل دغدغه‌های حقوقی‌ای که دارند، تنها به همین دلیل از تعامل با ناشران ایرانی امتناع می‌کنند.

شما از چه سالی در نمایشگاه کتاب تهران شرکت کردید و تغییرات نمایشگاه را در طول این چند سال چگونه ارزیابی می‌کنید؟

سل از دوره ششم تا این دوره بدون وقفه در نمایشگاه بین‌المللی تهران شرکت کرده است. درباره کم و کیف نمایشگاه باید بگویم که هر چند هم مشکل وجود داشته باشد، باید از هر فرصتی برای پخش کتاب در ایران استقبال کرد؛ چرا که سیستم توزیع در ایران ضعیف است و نمایشگاه کتاب سبب می‌شود که بخشی از ضعف‌های سیستم توزیع جبران شود. مردم از دور و نزدیک به پایتخت می‌آیند و بدون واسطه کتاب‌ها را تهیه می‌کنند. البته امکان بهتر شدن اوضاع نمایشگاه هنوز وجود دارد.

در چه زمینه‌هایی ضعف وجود دارد؟

چنان‌که گفتم ضعف‌ها به گونه‌ای نیست که مشکل اساسی برای مردم یا غرفه‌داران ایجاد کند؛ اما تصور می‌کنم از نظر زمان‌بندی مشکلاتی در نمایشگاه هست. زمان‌بندی‌ها چندان روشن نیست. مثلاً ما پیش از نمایشگاه نمی‌دانیم دقیقاً در چه تاریخی غرفه‌مان را تحویل می‌گیریم. مسائل رفاهی هم که همیشه جا برای بهتر شدن دارد. این را هم بگویم که اکنون مسائل رفاهی نسبت به گذشته بهتر شده است. مثلاً در این سالن، نسبت به سالن شبستان، وضعیت هوا کاملاً مطلوب است و این نکته را نیز نمی‌توان نادیده گرفت که اوضاع برنامه‌ریزی‌ها نیز هر سال بهتر می‌شود.

فرصت برای سر و سامان دادن به غرفه کافی بود؛ البته ما تیم نمایشگاهی قوی‌ای نیز داریم که به سرعت این غرفه را طراحی کردند، ساخت آن را به پایان رساندند و کتاب‌ها را نیز به این مکان منتقل کردند.

استقبال مردم و ناشران از غرفه‌تان چگونه بوده؟ با آنکه ما فروش مستقیم نداشتیم، اما فرصت خرید را نیز از مخاطبان نگرفتیم. اگر یکی از مخاطبان کتابی را لازم داشته باشد می‌تواند آن را سفارش دهد و بعد از نمایشگاه کتاب از ما تحویل بگیرد. اما درباره ناشران باید بگویم که استقبال آن‌ها از غرفه ما بسیار خوب بوده است و ناشران ایرانی، نسبت به برقراری ارتباط با ناشران اتریشی تمایل نشان داده‌اند.

باتوجه به اینکه شما حق عقد قرارداد از طرف ناشران اتریشی را ندارید، چگونه این ارتباط برقرار می‌شود؟

امروزه با وجود اینترنت دیگر چندان نیاز به حضور فیزیکی ناشران نیست؛ تنها باید آثار آنها معرفی شود که ما به نمایندگی از ناشران اتریشی این کار را می‌کنیم. در طول همین چند روز ناشران زیادی به ما مراجعه کردند که امکان برقراری ارتباط میان آنها و ناشران اتریشی فراهم شد. ناشران ایرانی هم می‌توانند تحت پوشش کپی رایت کتاب بفروشند و بخرند. کتاب‌هایی که مادر زمینه کودک و نوجوان در غرفه‌مان قرار دادیم بیشتر از حوزه‌های دیگر نظر ناشران ایرانی را جلب کرد.

اوضاع نمایشگاه نسبت به سال‌های پیش چه تفاوت‌هایی داشت؟

قضایات در این باره سخت است؛ چرا که این اولین حضور غرفه ما در نمایشگاه بین‌المللی کتاب تهران است. اما یکی از مهم‌ترین مشکلاتی که ما با آن درگیر هستیم، وضعیت هوای طبقه دوم شبستان است چرا که به دلیل انبوه جمعیت، تهویه هوای این بخش از نمایشگاه به درستی صورت نمی‌گیرد. از این گذشته شاید بهتر باشد که همه ناشران و غرفه‌داران از مدل‌های دیگری برای ساختار غرفه‌شان استفاده کنند. خوشبختانه ایران در بسیاری از زمینه‌های صنعتی، که به مسائل اجرایی نمایشگاه مربوط می‌شود از کشورهای پیشرفته غربی عقب نیست. شما می‌توانید این پیشرفت‌ها را در نمایشگاه‌های مبلمان، مواد غذایی یا صنایع چاپ ببینید. به این ترتیب، می‌توان از این پیشرفت‌ها در نمایشگاه کتاب هم بهره گرفت که اگر

این شلوغی برای شما مشکل ایجاد نمی‌کند؟ ما در تهران هم فروش کتاب نداریم. بله نمایشگاه خیلی شلوغ است اما من نسبت به این شلوغی و اینکه در نمایشگاه فروش وجود دارد نظر منفی ندارم. می‌دانم که این امر مشکلاتی را ایجاد می‌کند و برخی نسبت به آن انتقاد دارند، اما به نظر من این شیوه و راه ایرانی هاست و اگر آنها در مجموع فکر می‌کنند که فروش نمایشگاهی برای شان مثبت است، چرا باید شیوه‌شان را تغییر دهند؟

هدف شما از شرکت در نمایشگاه کتاب تهران چیست؟

هدف اصلی ما از شرکت در چنین نمایشگاهی معرفی ابعاد مختلف فرهنگی کشور ژاپن به مردم دنیاست و برای برآورده شدن چنین هدفی سعی کردیم کتاب‌های مختلفی، در زمینه‌های مختلف و از ناشران متفاوت را در غرفه کشور ژاپن به نمایش بگذاریم. البته شما می‌توانید تا حدودی کتاب‌ها و فرهنگ ژاپن را از این طریق معرفی کنید؛ اما آیا می‌توانید میان ناشران ایرانی و خارجی ارتباط برقرار کنید؟ ما حق امضا از سوی هیچ یک از ناشرانی را که کتاب‌هایشان در غرفه است نداریم و از این رو امکان عقد قرارداد با ناشر ایرانی نیز برای ما ممکن نیست. البته می‌توانیم تا حدودی فرصت‌هایی را در کشور ژاپن به ناشران ایرانی معرفی کنیم.

ساختار غرفه را تغییر دهید

«انجمن فرهنگی اتریش (OKF)» که با هدف ایجاد پلی ارتباطی میان متفکران و هنرمندان ایرانی و اتریشی در سال ۱۹۵۹ تأسیس شده است تلاش می‌کند که اهداف خود را از طریق مختلف پیگیری کند. این انجمن به نمایشگاه کتاب تهران به عنوان یکی از مهم‌ترین فرصت‌های تبادلات و مرادوات فرهنگی نظر دارد؛ به همین منظور مسئولیت نمایندگی ناشران اتریشی در نمایشگاه کتاب را بر عهده گرفته است. در غرفه این انجمن می‌توان ۲۰۰ عنوان کتاب از سی و پنج ناشر دید. رضا چگینی مسئول این غرفه تمایلی آشکار برای ایجاد ارتباط میان ناشران ایرانی و اتریشی دارد.

شما چند روز قبل از نمایشگاه غرفه خود را تحویل گرفتید. آیا این زمان برای استقرارتان کافی بود؟ حدود چهار روز پیش از آغاز نمایشگاه ما را در جریان حضورمان در نمایشگاه قرار دادند که این

روند رو به رشد نمایشگاه کتاب

انتشارات دارالهدای یکی از مهم‌ترین ناشران عرب است که سهم بزرگی در معرفی نویسندگان ایرانی در دنیای عرب داشته است. این ناشر لبنانی تاکنون تعداد فراوانی اثر از نویسندگان ایرانی را به زبان عربی منتشر کرده و آنها را در کشورهای عربی در اختیار مخاطبان قرار داده است. به گفته مشاور علمی دارالهدای، آثار متفکران ایرانی، با استقبال کم‌نظیری در دنیای عرب مواجه می‌شود. در گفت‌وگو حاضر نظرات دکتر علی رعیتی، مشاور علمی دارالهدای را در قالب گفت‌وگو می‌خوانید.

آیا در کنار عرضه، فرصت تبادل فرهنگی هم یافتید؟ البته خودفروش، گرچه به ظاهر یک حرکت تجاری است، اما اگر دقیق‌تر بنگریم می‌بینیم که فروش کتاب، آن هم به صورت فعلی، حرکتی فرهنگی است. در طول نمایشگاه دانشجویان ادبیات عربی را می‌دیدم که از استان‌های دور برای خرید کتاب می‌آمدند؛ آنها کتاب‌هایی را به دست می‌آوردند که امکان نداشت در هیچ کتابفروشی آن را ببینند. به علاوه، بسیاری از این دانشجویان یا محققان، پژوهشگرانی بسیار مستعد بودند. من هم برای کشف همین استعدادها در غرفه مستقر شده‌ام. ما به محض آن‌که متوجه می‌شویم فردی روی یک اثر پژوهشی کار می‌کند یا مشغول نوشتن پایان‌نامه‌ای وزین است، از او برای همکاری استقبال می‌کنیم.

تاکنون چند اثر از نویسندگان ایرانی در دارالهدای منتشر کرده‌اید؟

دارالهدای موفق‌ترین انتشارات عربی در زمینه چاپ آثار ایرانی است؛ به این معنا که بیشترین آثار فارسی را انتشارات ما در سرزمین‌های عربی چاپ و منتشر می‌کند. به همین دلیل سعی کرده‌ایم در تمام زمینه‌ها شامل میراث فرهنگی، فلسفه، تربیتی، روان‌شناسی، الهیات هنر و نظریه هنری آثار و افکار نویسندگان ایرانی را معرفی کنیم. مجموعه این کتاب‌ها تاکنون حدود هفتصد اثر شده است. شما می‌توانید در یکی از غرفه‌های ما آثار فراوانی از دکتر دینانی، دکتر داوری، دکتر شریعتی و داریوش شایگان را ببینید.

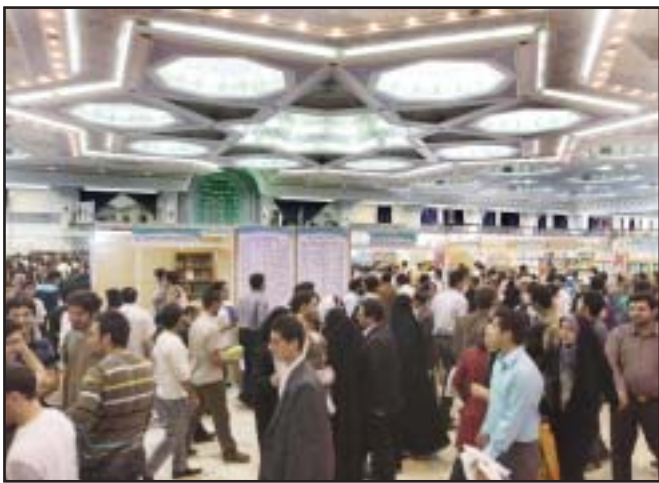
نمایشگاه نسبت به سال گذشته چه تغییراتی کرده است؟

با آن‌که نواقصی وجود دارد اما سالنی که ما در آن هستیم از نظر تنوع و اوضاع خوبی دارد. باید بگویم که نمایشگاه کتاب تهران وضعیت رو به رشدی را طی می‌کند و هر سال از گذشته بهتر می‌شود. پیشرفت نمایشگاه از نظر مسائل رفاهی کاملاً محسوس است و مسئولان نمایشگاه امسال بسیار خوب کار کرده‌اند.

این شیوه ایرانی هاست

یکی از غرفه‌هایی که به راستی فضای گفت‌وگو در آن شکل می‌گرفت غرفه کشور ژاپن در طبقه دوم شبستان بود. مخاطبان برای دیدن همه کتاب‌های ناشران ژاپنی باید به درون غرفه می‌رفتند. میزبانی نیز در مرکز غرفه قرار داده شده بود که نشست‌ها حول آن و تبادل اطلاعات پیرامون کتاب‌ها کاری عادی بود. مسئول این غرفه آقای «ایه» به گرمی از کتاب هفته استقبال کرد و به سوالات ما پاسخ داد.

شما معمولاً در نمایشگاه‌هایی شرکت می‌کنید که در آنها فروش صورت نمی‌گیرد. فروش نمایشگاهی نیز باعث شلوغ شدن محیط نمایشگاه می‌شود. آیا

چند بیت از مثنوی نمایشگاه کتاب

